

Janez Pavel II.

Posinodalna
apostolska spodbuda

CERKEV V EVROPI

Cerkveni dokumenti

103

Janez Pavel II.

**Posinodalna apostolska spodbuda
CERKEV V EVROPI**

Družina
Ljubljana
2003

CERKVENI DOKUMENTI 103

Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda CERKEV V EVROPI.
Naslov izvirnika: Exortation apostolique post-synodale ECCLESIA IN EUROPA, Libreria Editrice Vaticana 2003. Prevod: Marko Urbanija. Redakcija in uvodna beseda: Rafko Valenčič. Lektorica: Marija Bratina. Oprema: Lucijan Bratuš.

Zbirko CERKVENI DOKUMENTI izdaja Družina, d. o. o. Urednik: Rafko Valenčič. Uredništvo: Trubarjeva 80, 1000 Ljubljana. Uprava: Družina, d. o. o., Krekov trg 1, 1000 Ljubljana, SLO. Za založbo: dr. Janez Gril.

Tisk: Tiskarna Schwarz, d. o. o., oktobra 2003.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

262.131.22

JOANNES Paulus II, papež

Cerkev v Evropi : posinodalna apostolska spodbuda / Janez Pavel II. ; [prevod Marko Urbanija]. - Ljubljana : Družina, 2003. - (Cerkveni dokumenti, ISSN 1318-1262 ; 103)

Prevod dela: Ecclesia in Europa

ISBN 961-222-481-1

126655232

PRED IZZIVI TRETJEGA TISOČLETJA

UVODNA BESEDA

Prehod človeštva iz drugega v tretje tisočletje je sprožil veliko besed. Poklicani in nepoklicani so hiteli z analizami, ki so se dotaknile različnih področij življenja. Vrstile so se nasprotujoče si govornice in napovedi, kaj nas čaka ob prelomu tisočletja in v novem tisočletju. Ob tem dogajanju Cerkev ni bila ravnodušna, vendar se ni dala zavesti porušnim razmišljanjem in napovedim. Človeštvo, zlasti katoliške vernike, je opozorila na pomembna izhodišča, tudi teološka, s katerimi je ovrednotila čas, danosti in možnosti, ki so nam (bile) na voljo, ter naloge kristjanov. Ko je kritično spremljala svetovno in evropsko preteklost ter sedanja dogajanja, je hkrati odpirala vrata v sicer neznano prihodnost, vendar prihodnost, predvideno v božjem načrtu.

Cerkev je tako med prvimi opravila kritičen pregled današnjega svetovnega stanja in dogajanja ter svoje vloge v zgodovini človeštva, posebej v prelomnih časih. V tem duhu je treba brati apostolski pismi Janeza Pavla II. »V zarji tretjega tisočletja« (1994) in »Ob začetku novega tisočletja« (2001). Obe imamo tudi v slovenskem prevodu (Cerkveni dokumenti št. 58 in 91). Namenjeni sta katoličanom vsega sveta in dobro misleči svetovni javnosti. Česa podobnega druge mednarodne in državne ustanove niso opravile, razen na področju ekonomskega, političnega življenja in izobraževalnega sistema.

K navedenim dokumentom, namenjenim vesoljni Cerkvi, moramo prišteti tudi tiste, ki so namenjeni posameznim celinam ter katoliškim Cerkvam na njihovih tleh. Pripravljeni so bili po skrbni analizi razmer in žgočih vprašanj, ki jih doživljajo narodi in njihova cerkvena občestva.

V njihovi pripravi so imeli ključno vlogo predstavniki škofovskih konferenc posameznih celin, ki jim je splošni in verski položaj njihovih dežel tudi najbolj znan. To delo so opravile škofovske sinode posameznih celin bodisi v Rimu bodisi na območju same celine, medtem ko je delo vsake sinode skrbno spremljal papež Janez Pavel II., sklepnemu besedilu pa dal značaj obvezujočega dokumenta. Sinode posameznih celin so imele namen pripraviti krajevne Cerkve na obhajanje jubilejnega leta 2000 oziroma na naloge v tretjem tisočletju. Prav je, da te dokumente v njihovem zgodovinskem zaporedju tudi omenimo: Cerkev v Afriki (14. septembra 1995), Cerkev v Ameriki (22. januarja 1999), Cerkev v Aziji (6. novembra 1999), Cerkev v Oceaniji (22. novembra 2001) in končno Cerkev v Evropi (28. junija 2003). Cerkev, od vsega začetka vesoljna (katoliška) po naročilu svojega ustanovitelja, Kristusa (prim. Mt 28, 19-20) in prav tako v svojih misijonskih prizadevanjih, je glede na svoje dvatisočletno bodisi pozitivno bodisi negativno izkustvo mogla dovolj kritično presoditi, kako je to nalogo izpolnila. Meril ni postavljala in jih ne postavlja sama. Tako kot mora posameznik v lastnem duhovnem prizadevanju storiti vse, kar je v njegovi moči, ter hkrati – ne pa posledično – upoštevati vlogo in delo milosti, mora tudi Cerkev upoštevati zakonitosti božjega kraljestva. V njem ima milost primarno nalogo.

Apostolska spodbuda Cerkev v Evropi je sad dveh sinod evropskih škofov: prve leta 1991 po razpadu komunističnega totalitarizma in padcu berlinskega zidu in druge leta 1999, tik pred ustopom človeštva v novo tisočletje.

1. Evropa – živa ali umirajoča celina?

Evropa, osrednji kontinent našega planeta, kakor sama meni, se ponaša z bogato kulturo, filozofsko misljo, znanstvenim in tehničnim razvojem, hkrati pa doživlja prehod v neznano in nič kaj obetavno prihodnost. Doživlja duhovno stagnacijo, demografsko izumiranje; preplaval jo

je duh porabništva, uživanja in naveličanosti; pozablja na svoje duhovne korenine in išče odgovora v ezoteričnih naukih in lastni determiniranosti. Kakor ptica s poškodovanimi krili išče ravnotežje in varen pristan ne vedoč, kako in kje naj ga najde.

Kje so vzroki za sedanje stanje? Veliko jih je in so med seboj povezani. Najprej izguba krščanskega spomina in dediščine. Tako nekako, kot bi Evropejci pozabili rimsko in grško kulturno izročilo, ki je temelj evropske kulture. Prav krščanstvo nam je to starodavno in vedno živo izročilo tudi ovrednotilo in ohranilo. Pozaba krščanske dediščine se kaže v agnosticizmu in skepticizmu današnjega časa, v zanikanju Boga ter vrtenju okrog lastnega jaza, v moralnem in verskem pluralizmu, ki v mnogih rodi negotovost in zbežanost, v zanikanju vrednot, v strahu pred prihodnostjo, v razdrobljenosti bivanja in splošni odtujenosti človeka. Vse to se je globoko zasidrilo v človeku, da ne najde ne izhodiščne točke ne zelenega cilja.

Zaznavna pa so tudi znamenja iskanja in upanja. To potrjujejo prizadevanja na osebni in družbeni ravni: priznavanje človekovega dostojanstva in njegovih pravic, iskanje duhovnosti in kakovosti življenja, prizadevanja za odprto in solidarno družbo, evropske in svetovne integracije ipd. Na cerkveni ravni vlivajo upanje zlasti ekumenska prizadevanja Cerkev, napredujoča solidarnost med narodi in razne mednarodne ustanove, ki si prizadevajo za združevanje in globalizacijo sveta na vseh ravneh.

Osrednja misel in hkrati odgovor na sedanje stanje je krščansko upanje. Upanje, ki odpira nove horizonte, ki človeka navdaja z novim zagonom, delavnostjo in pričakovanjem. Upanje, ki izvira iz vere v Kristusa; upanje, ki je Kristus sam. To je tudi načelo srednjeevropskega srečanja narodov maja 2004, na katerega se pripravljajo narodi tega območja. S tem v zvezi ima Cerkev izdelane programe, ki jih mora uresničiti bodisi znotraj lastne ustanove bodisi znotraj človeške družbe. Navajamo jih v nadaljevanju.

2. Naloge nove evangelizacije

Nova evangelizacija, o kateri je prvi spregovoril Pavel VI. v *Apostolski spodbudi o evangelizaciji (1975)*, je neodložljiva naloga današnje Cerkve. Pri tem ne gre samo za klasično oznanilo vere, marveč za celostno pričevanje (martyrio), ki zajema besedo in življenje, posameznika in krščansko občestvo, vso Cerkev. Današnji človek pričakuje oznanilo vere in odrešenja, ki mu v svetu teme in negotovosti odpira novo upanje.

V središču nove evangelizacije je Kristus, Bog in človek. On, ki je srednik med Bogom in človekom, je vir odrešenja. On, Vstali, je upanje za človeka in vse človeštvo. On, ki je šel skozi trpljenje in smrt, je prehodil tudi pot ustajenja in poveličanja. To zagotavlja tudi človeku. Ko se vračamo k njemu, se vračamo k svojim koreninam; ko se vračamo h koreninam, se vračamo k njemu. Navzoč je med nami in v nas po svojem Duhu, po besedi, zakramentih in krščanskem življenju, po občestvih in Cerkvi, v kateri živi in deluje. Kakor je koncil v svojem času hotel pokazati novo in prečiščeno obličje Kristusa, živečega in delujočega v Cerkvi, tako je danes v ospredju Kristus, ki prepričljivo odgovarja na zapletena vprašanja današnjega človeka. Da bi jih bila Cerkev sposobna razumeti in nanje odgovarjati, mora najprej sama živeti evangelij, se v njegovem duhu prenavljati in nenehno spreobračati. To lahko doseže le tedaj, če so njena občestva – družine, župnijske in druge skupnosti – prežeta s tem duhom, ki je duh edinosti in enovitosti, sodelovanja, uveljavljanja karizem posameznikov in skupin; postati pa morajo tudi kraj odpuščanja in sprave. Tako bo Cerkev kazala podobo Kristusa, njegovega vabečega obličja; bo kažipot tistim, ki ga iščejo, pa tudi tistim, ki ga potrebujejo.

V tem duhu so nujna vztrajna prizadevanja za edinost med kristjani, nov zagon pri misijonskem poslanstvu, pri čemer imajo vsi – duhovniki, redovniki, osebe posvečene-ga življenja, laiki, ženske – njim lastno poslanstvo, ki ga

spolnjujejo z življenjskim pričevanjem in veselim ter zvestim spolnjevanjem svojih nalog. S tem oznanjajo evangelij resnice in krščanskega upanja, ki ga današnji svet potrebuje. Prav tako so potrebna prizadevanja za vnovično povezavo med vero in kulturo, ki se je v zadnjih desetletjih močno zrahljala. Kakor je bila kultura s svoje strani vedno v službi resnice in lepote, torej tudi v službi (krščanskega) oznanila, tako je krščansko oznanilo navdihovalo in podpiralo kulturo v njenih prizadevanjih za počlovečenje življenja.

3. Področja delovanja in prenove

Vemo, da čudežne metode, kako drugemu približati resnico in vrednoto, ni. Človek je že marsikaj poizkusil, pa ni našel ustreznega odgovora. Tudi ta dokument ga ne pri naša. Najgloblje resnice so nam najbližje, zato jih – tudi to je človeško izkustvo – ne vidimo in ne razumemo. Treba je videti vsakdanje in najmanjše reči, da bi bili sposobni videti tudi tiste, ki se nam zdijo pomembnejše. Nava-jamo izhodišča, ki jih narekuje apostolska spodbuda.

1. Ni si mogoče zakrivati oči, da je današnja Evropa razkristjanjena. Vzroki so različni: v deželah vzhodne Evrope so mnogi ostali brez krsta in v veri nepoučeni zaradi komunističnega režima, v zahodnih deželah pa zaradi verske brezbržnosti. Evangelizacija je nujna, kajti gre za rod, ki danes raste in živi brez Kristusa; svoje izkustvo bo prenesel tudi na prihodnje rodove. Mnogi, ki so sicer prejeli krst in so bili deležni le delne krščanske vzgoje, živijo brez Boga, moralnih in verskih vrednot. Ni mogoče naštetih, kakšna prepričanja in življenjske navade oblikujejo njihovo življenje. Evangeljsko sporočilo je pri mnogih močno popačeno in brez življenjske vsebine, modna in subjektivistična merila so preplavila njihove drže, prepad med vero in življenjem se pogloblja, sredstva obveščanja ustvarjajo novo kulturo, ki je pogostov nasprotju s človeškim in krščanskim čutenjem. Evropa potrebuje

ново evangelizacijo. Ta ni v novačenju, lahkotnem pridobivanju po vzoru verskih sekt, še manj v odobravanju vsakega še tako subjektivnega mnenja. Njeno središče je, tako kot središče vsega evangelija, Kristus. On, ki sebe imenuje »pot, resnica in življenje« (Jn 14,6). Mar ni v razumu in srcu vsakega človeka zapisano hrepenenje po teh vrednotah? Kristus sam govori, vabi in predlaga izbire. Kristjani oznanjamo Kristusa z besedo, z življenjskim pričevanjem, ki je za današnjega človeka edino prepričljivo. Za takšno oznanjevanje se mora človek vzgajati in izobraževati. Temu služijo: kateheza, ki tudi v odrasli dobi skrbi za poglobitev osebne in zrele vere, ta pa sprejema izziv misijonskega poslanstva; teološki študij, ki usposablja kristjane za globlje razumevanje verskih resnic, za dialog z današnjim človekom in sodobno kulturo; prizadevanje za pristno duhovno življenje, ki ustvarja ravnotežje, to pa rodi notranjo gotovost vere ter zvestobo prepričanju vesti.

Kristjanom in verskim občestvom so pri tem v pomoč še druge dejavnosti, ki jih povezujejo na človeški in verski ravni. Skupna ekumenska prizadevanja poglobljajo zavest poklicanosti k edinosti in uresničevanju skupnega poslanstva; dialog z drugimi verami in drugače mislečimi jih opozarja na skupne korenine in verska izročila. Dejansko je mogoče z vsakim človekom najti skupne točke, na katerih gradimo medsebojno spoštovanje, dialog in sodelovanje.

Nova evangelizacija zajema tudi druga področja družbenega življenja, kot je kultura in skrb za kulturne dobrine, vzgojo in izobraževanje na vseh stopnjah, raziskovalno in znanstveno delo, družbena občila, za katera morajo biti verniki usposobljeni bodisi za zrelo razumevanje njihove vloge bodisi za delovanje na področju občil. Za te naloge mora biti vernik ustrezno usposobljen, pri čemer mu zlasti pomaga misijonska zavest, to je zavest poslanstva širiti resnico in dobro, ter božja beseda, zapisana v Svetem pismu, s katero nas Kristus uči in vzgaja.

2. Ne preseneča, da spodbuda znova ovrednoti najbolj znane in vsakdanje verske dejavnosti, ki versko življenje izražajo, hranijo in utrjujejo. Človeku, ki je zunaj Cerkve, se bo to zdelo odveč, kdor pa živi pristno krščanstvo, ve, da gre za temelje, na katerih je zgrajena stavba vere, njena osebna in družbena dimenzija. Ne preseneča torej, da je ovrednotena osebna in občestvena molitev, Cerkev pa kot skupnost, ki moli, slavi in obhaja ter vernike vzgaja za sveto, za skrivnost. Ovrednotena je župnija, obhajanje zakramentov, zlasti evharistije in sprave. Oba zakramenta obnavljata v nas božje življenje in odpirata upanje v prihodnost. Ne gre prezreti nedelje, Gospodovega dne, ki izraža mnoge razsežnosti človekovega in kristjanovega življenja. Tudi ljudske pobožnosti so vredne pozornosti; izhajalo naj iz prvin bogoslužja in k njemu tudi vodijo. Spodbuda opozarja tudi na razne nevarnosti, če evangeljskega sporočila ne razumemo v njegovi pristni obliki, tako na nevarnost subjektivistične vere, ki se danes izraža zlasti v delovanju sekt, na nevarnost površinskega razumevanja bogoslužja, ki prej ali slej vodi v njegovo opuščanje in v sekularizacijo svetega. Pastoralni delavci se morajo zavedati, da je treba tudi najbolj vsakdanje stvari in verske dejavnosti vedno znova poglobljati, da jih ne bi duhovno izpraznili.

3. Pomembno področje obravnave je družbena in občestvena razsežnost krščanskega življenja ter delovanja Cerkve. Gre za služenje v ljubezni, ki je najprepričljivejša oblika evangelizacije. Za ljubezen je dovzeten vsak človek. Ne le posameznik, tudi in zlasti občestva so poklicana k takemu pričevanju, ki mora imeti institucionalizirane oblike. Izraža se na mnogotere načine: v prostovoljnem delu, v solidarnosti z revnimi in obrobniimi, v skrbi za bolnike, v delitvi dobrin s potrebnimi. Ljubezen se kaže v skrbi za zakon in družino, ki sta zaradi družbenih dogajanj in splošne miselnosti v hudi krizi. Odgovor ni v opuščanju, marveč v oznanilu resnice o zakonu in družini, kakor jo oznanja božje razodetje. Ljubezen do družine

obsega resno pripravo na zakon, skupna prizadevanja zakoncev za medsebojno dopolnjevanje, pa tudi skrb za zakonce, ki so doživeli življenjski neuspeh. Spodbuda ne pozabi omeniti temnih strani in razvrednotenja današnje družine, ki se kaže v upadanju števila rojstev, v splavih, napačni prenatalni diagnostiki, zakonsko dovoljeni eutanaziji in podobnih stranpoteh sodobne družbe.

Ni dovolj ugotavljati stanje, prizadevati si moramo za ozdravitev tega stanja in celotne družbe. Kristjan, ki mu vera odpira pogled v prihodnost, v tej perspektivi še bolj vrednoti sedanje življenje. Zaveda se, da s svojim delom in prizadevanji pripravlja prihod božjega kraljestva v srca ljudi, v družbo in medčloveške odnose. Pri tem mu je poleg evangelija v pomoč družbeni nauk Cerkve, v katerem so nakazane konkretne naloge in rešitve. Z vso odgovornostjo si mora prizadevati, da bi ta nauk našel večjo odmevnost v družbenem življenju. V tem duhu bo moral reševati tudi nova vprašanja, ki se porajajo v Evropi tretjega tisočletja, kot so priseljevanje, sprejemanje tujcev, brezposelnost, skrb za obrobne in zatirane, za majhne in trpeče, za katere se Sveto pismo posebej zavzema (prim. Mt 25, 35 sl.).

4. Vprašanje identitete Evrope je ključno vprašanje apostolske spodbude, ki na svoj način dopolnjuje in pogloblja prej omenjena področja in vsebine. Gre za dva pomembna vidika: (1) v procesu svetovne globalizacije mora Evropa ohraniti svojo identiteto, (2) ista naloga jo čaka v procesu združevanja Evrope, kakor so jo snovali katoliški politiki (Konrad Adenauer, Robert Schuman in Alcide De Gasperi) v času po 2. svetovni vojni, mi pa smo mu danes zgodovinske priče. Zgodovino Evrope je bistveno zaznamovala judovsko-krščanska kultura, rojena iz Kristusovega evangelija. To značilnost izraža ves evropski geografski in življenjski prostor, evropski narodi in njihova zgodovina. Žal, je evropska zgodovina zaznamovana tudi z mnogimi nasprotji in vojnami. Kakor mora Evropa preseči to in druga negativna izkustva z ene strani, tako si mora z druge prizadevati za odprtost in solidar-

nost z narodi vsega sveta. Pred njo in vsem svetom je zahtevna naloga globalizacije. Čeprav je Cerkev prva in doslej edina ustanova svetovne globalizacije, ki ima teološke korenine in cilje – človeštvo je in mora postajati ena družina bratov in sestra, otrok skupnega Očeta –, jo danes čakajo nove naloge. Evropi, ki zavrača življenje kot dar in obveznost, izenačuje zakon in družino z najrazličnejšimi oblikami skupnega življenja, pozablja na moralne vrednote in svoje krščanske korenine, slepo zaupa zgolj znanstvenemu in tehničnemu razvoju, se zapira v lastne probleme ipd., spodbuda kliče v spomin njeno humanistično preteklost in krščanske korenine, moralne in verske vrednote, ki zagotavljajo preživetje in razvoj, sodelovanje politične skupnosti z vsemi civilnimi in cerkvenimi pobudami, sožitje ljudi različnega prepričanja in izvora, prispevek, ki ga mora Evropa kot odprta družba dati h globalizaciji našega planeta itd. Evropa, ki pozablja na svoje krščanske korenine, kar se med drugim kaže v zavračanju omembe krščanstva kot konstitutivne dediščine evropske celine v evropski ustavi, ali bi kakor koli zanemarjala prispevek evropskih kristjanov in cerkvenih ustanov pri njeni graditvi, ravna krivično, slepo in kratkoročno. Janez Pavel II. je neštetokrat ponovil svetopisemske besede: »Ne bojte se!« Zdaj jih je namenil Evropi: »Ne boj se! Evangelij (Kristus) ni proti tebi, ampak na tvoji strani ... Zaupaj! V evangeliju, ki je Jezus, boš našla trdno in trajno upanje, po katerem hrepeniš... Ponovno odkrij svoje izvire, poživi svoje korenine! ... Prepričana bodi: Evangelij upanja ne razočara!« Bližnja prihodnost bo pokazala, ali bomo znali uspešno graditi skupno evropsko hišo ali pa babilonski stolp.

Janez Pavel II. je sam kot odgovor na Kristusov klic »Ne bojte se!« stopal pred človeka, ga poslušal in mu govoril, ga učil in grajal. Ostal bo v spominu človeštva in Cerkve kot papež, ki se ni obojavljal sprejemati izzive vernih in nevernih dežel, katoliških in drugače mislečih ljudi. Te izzive je sprejemal v moči poslanstva, ki ga je prejel.

4. Za sklep

Apostolska spodbuda Cerkev v Evropi je zgodovinski dokument našega časa, v katerem bodo prihodnji rodovi prepoznavali naš čas in ljudi ter njihova prizadevanja ali opustitve.

Tako kot knjiga Razodetja namenja besede pohvale in graje, predvsem pa spodbude raznim Cerkvam začetnega krščanstva (prim. Raz 2,7.11,17,29; 3,6.13.22), Janez Pavel II. danes nagovarja Cerkev posameznih celin, in zadnjo med njimi – Evropo. Pozna njihovo preteklost in sedanje razmere, uspehe in težave, njihova prizadevanja in pričakovanja. Posluša pozorno in z razumevanjem, odgovarja v moči Duha, ki vse vodi in razsvetljuje. Njegove besede niso besede misleca ali pisatelja, sociologa ali časnika, ki pogosto razlagajo zgolj svoje poglede. Govori iz izkustva edinega Učitelja in Vodnika, Kristusa, ki ne razočara. Govori iz dvatisočletnega izkustva Cerkev, ki skrbno spremlja razvoj človeštva, njegovih in lastnih prizadevanj. Govori tudi iz izkustva največjih mož človeštva, ki so v skupno zakladnico prispevali globoka spoznanja človeka, družbe in sveta.

Apostolska spodbuda je namenjena branju, pogovoru in premišljevanju. V njej bodo tako posamezni kot krščanska občestva (duhovniki in pastoralni delavci, izobraženci, družine, prijateljske skupnosti, cerkvena občestva, člani župnijskih občestev in ustanov) našli misli in spodbude za življenje in delo. Čutili bodo, da jih z besedami papeža Janeza Pavla II., povsem predanega Kristusu, njegovi Cerkvi in človeku, nagovarja Kristus. Besedilo, napisano v razumljivem jeziku in zgoščenih stavkih, je primerno za osebno meditacijo, skupne pogovore in strokovne konference. Bila bi resnična škoda, če ne bi tega in drugih podobnih novejših dokumentov vzeli za izhodišče in vodilo našega pastoralnega delovanja, priprav raznih pastoralnih načrtov. Tudi nam veljajo besede: Ne bojte se!

Rafko Valenčič, urednik

Janez Pavel II.
Posinodalna apostolska spodbuda

CERKEV V EVROPI **- ECCLESIA IN EUROPA -**

Škofovm in duhovnikom, osebam Bogu posvečenega življenja in vsem vernikom o »Jezusu Kristusu, ki živi v svoji Cerkvi, viru upanja za Evropo«

UVOD

Veselo sporočilo Evropi

1. Evropska Cerkev je v duhu spremljala škofove, ki so se drugič zbrali na sinodi. Razmišljali so o »Jezusu Kristusu, ki živi v svoji Cerkvi, viru upanja za Evropo«.

To geslo bi na začetku tretjega tisočletja rad zaklical vsem evropskim kristjanom, ko skupaj z brati v škofovski službi povzemam besede Prvega pisma sv. Petra: »Nikar se ne ustrašite, ne bojte se in ne dajte se zbegati, marveč Gospoda Kristusa slavite v svojih srcih, vedno pripravljeni, da boste vsakemu, kdor hoče vedeti razlog za vaše upanje, dali odgovor« (1 Pt 3,14–15).¹

To sporočilo je kar naprej odmevalo med velikim jubilejem leta 2000. Sinoda neposredno pred jubilejem je bila z njim tesno povezana in mu je služila kot vanj odprta vrata.² Jubilej je bil »ena sama neprekinjena hvalnica

---

¹ Prim. Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Sklepno sporočilo*, 1: *L'Osservatore Romano*, 23. oktobra 1999, str. 5.

² Prim. Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Instrumentum laboris*, 90-91: *L'Osservatore Romano*, 6. avgusta 1999 – Suppl., str. 17-18.

Sveti Trojici«, pristna »pot sprave« in »znamenje upanja za vse, ki gledajo Kristusa in njegovo Cerkev«. ³ Kot dediščino nam je zapustil radost srečanja s Kristusom, ki oživlja – »ki je isti včeraj in danes in na veke« (Heb 13,8)« – in nam tako spet pred oči postavil Gospoda Jezusa kot edini in neminljiv temelj resničnega upanja.

Druga evropska sinoda

2. Poglobljanje upanja je bilo od vsega začetka glavni namen drugega izrednega zasedanja sinode evropskih škofov. Poslednja v vrsti sinod s kontinentalnim značajem, ⁴ ki so pripravljale veliki jubilej leta 2000, naj bi proučila stanje Cerkve v Evropi in dala napotke za novo oznanjevanje. To sem poudaril 23. junija 1996 ob koncu evharistične daritve na berlinskem olimpijskem stadionu, ko sem sporočil, da bo sklicana sinoda. ⁵

Sinoda je vsekakor morala vnovič razpravljati, preveriti in naprej razvijati, kar je obravnavala prejšnja evropska sinoda. Zbrala se je leta 1991 neposredno po padcu zidov in njena tema je bila »Bodimo priče Kristusa, ki nas je osvobodil«. Na tem prvem izrednem zasedanju se je jasno pokazala nuja in potreba po »novi evangelizaciji«. Zavedali smo se, da »Evropa danes ne more le kazati na svojo dosedanjo krščansko dediščino. Vživeti se mora v položaj, ki ji bo omogočil, da bo znova odločala o prihodnosti Evrope v srečevanju z osebnostjo in sporočilom Jezusa Kristusa«. ⁶

Z razdalje devetih let se je znova jasno in s spodbudno močjo pokazalo prepričanje: »Nujna naloga Cerkve je, da

---

³ Janez Pavel II., Bula *Skrivnost učlovečenja* (1998), Cerkevni dokumenti 79, Ljubljana 1999, 3–4.

⁴ Prim. Janez Pavel II., Apostolsko pismo *V zarji tretjega tisočletja* (1994), Cerkevni dokumenti 58, Ljubljana 1995, 38.

⁵ Prim. Janez Pavel II., *Nagovor pri angelovem čaščenju* (23. junija 1996), 2: Giovanni Paolo II., *Insegnamenti XIX/1* (1996) 1599–1600.

⁶ Prvo izredno zasedanje sinode evropskih škofov; *Sklepna izjava* (13. decembra 1991), 2: *Enchiridion Vaticanum*, 13, Nr. 619.

evropskim možem in ženam ponudi osvobajajoče sporočilo evangelija». ⁷ Ta tema, izbrana za novo zasedanje sinode, je isti izziv povzela z vidika upanja. Šlo je torej za to, da naj bi sporočilo upanja oznanjali Evropi, ki ga je očitno izgubila. ⁸

Izkustvo sinode

3. Zasedanje sinode od 1. do 23. oktobra 1999 se je pokazalo kot izjemna *priložnost za srečevanje, poslušanje in izmenjave*. Poglobilo se je medsebojno spoznavanje škofov iz različnih delov Evrope in njihova povezanost s Petrovim naslednikom. Drug drugega smo mogli navdihovati predvsem zaradi pričevanja tistih, ki so pod preteklimi totalitarnimi vladavinami zaradi svoje vere prestali huda in dolgotrajna preganjanja. ⁹ Navdihnjeni z željo po bratski »izmenjavi darov« in obogateni z različnimi izkušnjami vsakega posebej, smo spet doživeli trenutke skupnosti v veri in ljubezni. ¹⁰

Iz tega je zrasla volja, da poslušamo klic, ki ga Sveti Duh namenja evropskim Cerkvam, naj ga zaradi novih izzivov sprejmejo kot svojo dolžnost. ¹¹ Udeleženci srečanja na sinodi so s *pogledom, polnim ljubezni*, brez strahu obravnavali *dejanske razmere na celini* ter razkrivali njihove svetle in senčne strani. Iz tega je nastalo jasno spoznanje, da je značilnost tega razmerja usodna negotovost na antropološki, etični in duhovno-verski ravni. Prav tako

---

⁷ Prav tam, 3, Nr. 621.

⁸ Prim. Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Instrumentum laboris*, št. 3: *L'Osservatore Romano*, 6. avgusta 1999 - Suppl., str. 3.

⁹ Prim. Janez Pavel II., *Pridiga pri evharistični daritvi ob sklepu drugega izrednega zasedanja sinode evropskih škofov* (23. oktobra 1999), 1: AAS 92 (2000), 177.

¹⁰ Prim. Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Sklepno sporočilo*, št. 2: *L'Osservatore Romano*, 23. oktobra 1999, str.5.

¹¹ Prim. Janez Pavel II., *Pridiga pri evharistični daritvi ob sklepu drugega izrednega zasedanja sinode evropskih škofov* (23. oktobra 1999), 4: AAS 92 (2000) 179.

pa smo ugotovili vedno močnejšo voljo, da bi se z njimi spoprijeli, jih razložili in videli, kakšne naloge čakajo Cerkev. Iz tega so nastale »uporabne usmeritve, kako naj bo Kristusov obraz vedno bolj viden v oznanjevanju, okrepljenem z doslednim pričevanjem v življenju«. ¹²

4. V izkustvu sinode, doživetem v evangeljski sposobnosti razločevanja, je dozorela *zavest o edinosti, ki povezuje različne dele Evrope*, ne da bi zanikali razlike, ki izhajajo iz zgodovinskih danosti. Na temelju zakoreninjenosti v skupno ustvarjalno moč krščanstva more ta edinstvo združevati različna kulturna izročila. Na družbeno-socialni kot tudi cerkveni ravni zahteva stalno medsebojno spoznavanje, ki se odpira k večjemu izmenjavanju vrednot posameznikov.

Polagoma se je med sinodo *vedno očitneje krepilo hrepenenje po upanju*. Čeprav so sinodalni očetje povsem resno vzeli analizo za Evropo značilne zapletenosti, so doumeli, da je najnujnejše tisto, kar celino prežema tako na vzhodu kot na zahodu: vedno bolj potrebuje upanje, ki bi življenju in zgodovini dalo smisel, da bi skupaj mogli iti dalje. Vsa razmišljanja so bila usmerjena v prizadevanje, da bi na to vprašanje odgovorili iz *Kristusove skrivnosti* in iz *skrivnosti Svete Trojice*. Sinoda je znova hotela približati podobo Jezusa, ki živi v Cerkvi: razodeva Boga ljubezni, ki je skupnost treh božjih oseb.

Podoba Razodetja

5. Veselim se, da morem v tem posinodalnem pismu z evropsko Cerkvijo deliti sadove 2. izrednega zasedanja evropske škofovske sinode. Tako bi rad ustregel želji, ki se je izoblikovala ob koncu zasedanja sinode, ko so mi škofje izročili besedila svojih razmišljanj s prošnjo, naj romajoči evropski Cerkvi dam dokument s prav to temo sinode. ¹³

---

¹² *Prav tam.*

¹³ *Prim. Propositio 1.*

»Kdor ima ušesa, naj prisluhne, kaj govori Duh Cerkvam« (Raz 2,7). Med oznanjevanjem evangelija upanja Evropi me bo vodilo *Razodetje* ali *Skrivno razodetje*, »preroško razodetje«, ki verni skupnosti odpira skrit globok smisel tega, kar se mora zgoditi (Raz 1,1). Skrivno razodetje nas seznanja z besedo, namenjeno krščanskim skupnostim. Povezanost z zgodovino, z vsemi vprašanji in s trpljenjem naj bi razlagale in znale živeti v luči dokončne zmage žrtvovanega in vstalega Jagnjeta. Obenem stojimo pred besedo, ki nas zavezuje, naj se v svojem življenju vedno znova odrečemo skušnjavi, da bi človeško mesto zidali brez Boga ali proti njemu. Če bi se namreč zgodilo to, bi prav skupno življenje ljudi prej ali slej doživelo nepopravljiv poraz.

Skrivno razodetje verne opogumlja: onstran vsega zunanjega videza je Jezus že dokončno zmagal, čeprav učinka še ne vidimo. Iz tega sledi temeljna naravnost, naj spremenljivo človeško usodo sprejemamo z globokim zaupanjem, ki izhaja iz vere v Vstalega, ki je v zgodovini navzoč in v njej deluje.

I. poglavje

JEZUS KRISTUSJE NAŠE UPANJE

»Ne boj se! Jaz sem Prvi in Zadnji in Živi« (Raz 1,17–18).

Vstali je vedno pri nas

6. V času preganjanja, stiske in pretresov za Cerkev, kot jih je doživljal pisec Razodetja (prim. 1,9), je beseda, ki jo sliši v videnju, *beseda upanja*: »Ne boj se! Jaz sem Prvi in Zadnji in Živi. Bil sem mrtev, a glej, živim na veke vekov in imam ključne smrti in podzemlja.« (Raz 1,17–18). Tu torej stojimo pred evangelijem, »veselim sporočilom«, ki je *Jesus Kristus sam*. On je Prvi in Zadnji. V njem celotna zgodovina najde svoj začetek, smisel, smer in izpolnitev. Vse je že povedano v njem, v njegovi smrti in vstajenju. Bil je mrtev, vendar zdaj živi na veke vekov. On je *Jagnje*, ki zavrano stoji pred božjim prestolom (prim. Raz 5,6). Bil je *zaklan*, ker je na lesu za nas pretil kri. Stoji *pokončno*, ker se je za vedno vrnil v življenje. Tako je razodel Očetovo brezmejno vsemogočnost in ljubezen. *V desnici je držal sedem zvezd* (Raz 1,16), preganjano božjo Cerkev v boju proti zlu in grehu. Vendar prav tako ima pravico do veselja in zmagoslavja, ker je v roki tistega, ki je zlo že premagal. *Stopa med sedmimi zlatimi svečniki* (prim. Raz 2,1). Živi v svoji Cerkvi, ki moli, in v njej deluje. Je tudi tisti, ki v vsej zgodovini človeštva »*pride*« (Raz 1,4) po poslanstvu in delovanju Cerkve. *Pride* kot eshatološki žanjec ob koncu časov, da vse popelje k izpolnitvi (prim. Raz 14,15–16; 22,20).

1. Izziv in znamenje upanja za Cerkev v Evropi

Zamegljenost upanja

7. Ta beseda je *danes* namenjena tudi evropskim Cerkvam. Pogosto jih preizkuša zamegljenost upanja. Čas, v katerem živimo, nam z njemu lastnimi izzivi dejansko daje videz izgubljenosti. Mnogi moški in ženske so videti zmedeni, negotovi, brez upanja. Nemalo kristjanov je prevzelo tako razpoloženje. *Skrb vzbujajoča znamenja* se na začetku tretjega tisočletja grozeče kažejo na obzorju evropske celine. »Živi z izrednimi znamenji vere in v vzdušju brez dvoma svobodnejšega in enotnejšega skupnega življenja. Kljub temu čuti utrujenost, ki jo je starejša in novejša zgodovina povzročila globoko v njenih ljudstvih, kar pogosto privede do razočaranja.«¹⁴

Med mnogimi vidiki, ki so bili izrecno omenjeni na sinodi,¹⁵ bi navedel *izgubljanje krščanskega spomina in dediščine*. Spremlja jo nekakšen praktičen agnosticizem in verska brezbržnost. Mnogi Evropejci vzbujajo občutek, kot bi živeli brez duhovnega ozadja, kot dediči, ki so zapravili dediščino, ki jim jo je predala zgodovina. Zato se tudi ne čudimo preveč, če hočejo Evropi dati nov obraz, ter ob izločanju njene verske dediščine in posebno še njene globoko krščanske duše polagajo temelje pravic narodov, ki sestavljajo Evropo, ne cepijo pa jih na deblo, po katerem se pretaka življenjski sok krščanstva.

Evropski celine brez dvoma ne manjka omembe vrednih znamenj krščanstva. Vendar s počasnim in stalnim širjenjem sekularizma tem podobam grozi, da bodo postale navaden preostanek preteklosti. Mnogim ne uspeva več

---

¹⁴ Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Instrumentum laboris*, št. 2, *L'Osservatore Romano*, 6. avgusta 1999 - Suppl., str. 2-3.

¹⁵ Prim. prav tam, št. 12-13, 16-19; *n. m.*, str. 4-6; prav tam, *Relatio ante disceptationem*, I: *L'Osservatore Romano*, 3. oktobra 1999, str. 6-7; Prav tam, *Relatio post disceptationem*, II, A: *L'Osservatore Romano*, 11./12. oktobra 1999, str. 10.

vključevanje sporočila evangelija v vsakdanje življenje. V družbenem in kulturnem okolju, kjer se krščanska zamisel življenja stalno srečuje s kljubovalnostjo in z ogroženostjo, je življenje vere v Jezusa vedno težje. Na mnogih področjih javnega življenja je preprosteje, če se razglasimo za agnostika kot pa za vernika. Občutek imamo, da je nevera samoumevna, medtem ko je za vernost potrebna družbena potrditev, ki ni niti samoumevna niti predvidena.

8. Izgubljanje krščanskega spomina spremlja nekakšen *strah pred prihodnostjo*. Podoba prihodnosti je nasploh predstavljena bleda in negotova. Prihodnosti nas je bolj strah, kot pa si je želimo. Znamenja tega strahu, ki vzbujajo zaskrbljenost, so med drugim notranja praznina, ki muči mnogo ljudi, in izgubljanje smisla življenja. Med izraze in posledice te življenjske tesnobe moremo šteti predvsem pretresljivo upadanje rojstev, pojemanje duhovniških in redovniških poklicev ter zadržanost, če ne celo odklanjanje dokončnih življenjskih odločitev, tudi zakonske zveze.

Doživljamo *razdrobljenost bivanja*; prevladuje občutek osamljenosti, vedno več je razdorov in nasprotij. Med drugimi znamenji tega stanja današnja Evropa doživlja resno krizo družine in izginjanje osnovne zasnove družine sploh, nadaljevanje ali vnovično razplamtevanje sporov med narodi, oživljanje nekaterih oblik rasističnega obnašanja in vedno večjo splošno nravno brezbržnost do takega vedenja; napetosti med verami, sebičnost, ki vklepa posameznike in skupine, ter krčevito zaskrbljenost za lastne koristi in privilegije. Napredovanje globalizacije vidijo mnogi kot nevarnost. Namesto da bi nas vodila k večji edinosti človeštva, sledi logiki, ki odriva najšibkejše in na zemlji množi število revnih.

Ob širjenju individualizma opazamo, *kako vedno bolj upada solidarnost* med ljudmi. Medtem ko dobrodelne organizacije opravljajo hvalevredno delo, opazamo upadanje občutka solidarnosti. Številnim ljudem ne manjka

udobja, vendar se brez vezi čustvene podpore počutijo vedno bolj osamljene in prepuščene samim sebi.

9. Vzrok izgubljanja upanja je v *poskusu uweljavljanja antropologije brez Boga in brez Kristusa*. Ta način mišljenja je privedel do tega, da naj bi »človeka videli kot absolutno središče vsega bivanja. Zmotno ga postavlja na mesto Boga in ob tem pozablja, da ni človek ustvaril Boga, ampak je Bog ustvaril človeka. Pozabljanje Boga je vodilo v propadanje človeka. [...] Ne preseneča nas, da se je iz take miselnosti zelo svobodno razvijal nihilizem na področju filozofije, relativizem na spoznavno-teoretičnem in moralnem področju, v oblikovanju vsakdanjega življenja pa pragmatizem in celo cinično uživaštvo.«¹⁶ Evropska kultura vzbuja vtis »molččega odpada« presitega človeka, ki živi, kot da Boga ni.

Na tem ozadju se zadnje čase vedno znova pojavljajo poskusi, da bi evropsko kulturo prikazovali brez povezanosti s prispevkom krščanstva, ki je oblikovalo njen zgodovinski razvoj in njeno splošno razširjenost. Pred seboj imamo *novo kulturo*, ki jo večinoma oblikujejo množična občila. Njene značilnosti in vsebina pogosto nasprotujejo evangeliju in dostojanstvu človekove osebe. K tej kulturi sodi tudi vedno bolj razširjen verski dvom, povezan z globokim moralnim in pravnim relativizmom. Njegove korenine so v izgubljanju resnice o človeku kot temelju neodtujljivih pravic vsakega človeka. Znamenja upadanja upanja se med drugim kažejo v grozljivih oblikah tistega, kar bi mogli imenovati »kultura smrti«.¹⁷

Nezadržno hrepenenje po upanju

10. Vendar – so poudarili sinodalni očetje – »človek ne more živeti brez upanja: njegovo življenje bi bilo brez pomena in postalo bi neznosno«.¹⁸ Mnogi potrebujejo upanje

¹⁶ Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Relatio ante disceptationem*, I,1.2: *L'Osservatore Romano*, 3. oktobra 1999, str. 6.

¹⁷ Prim. *Propositio* 5a.

¹⁸ Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Sklepno sporočilo*, št. 1: *L'Osservatore Romano*, 23. oktobra, str. 5.

in menijo, da bodo našli mir v minljivih in krhkih stvarih. Tako transcendenci zaprto, v *prostor tega sveta* omejeno *upanje* enačijo z rajem, ki ga obljubljata znanost in tehnika; z različnimi oblikami mesijanizma, z uživaško srečo, kot jo ponuja porabništvo, ali z namišljenim občutkom sreče, ki ga umetno povzročajo mamila; tudi z različnimi oblikami milenarizma, z mamljivostjo vzhodnih filozofij, z iskanjem oblik ezoterične duhovnosti in z različnimi tokovi *nove dobe (new age)*.¹⁹

Vse to se seveda izkaže kot privid in ne more potešiti žeje po sreči, ki jo človek še naprej čuti v srcu. Tako ostajajo in se zaostrojujejo skrb vzbujajoča znamenja upadanja upanja, ki se včasih izražajo tudi v obliki napadalnosti in nasilja.²⁰

Znamenja upanja

11. Noben človek ne more živeti brez upanja v prihodnost. Še posebej ne Cerkev, saj živi v pričakovanju kraljestva, ki prihaja in je prisotno že v tem svetu. Krivično bi bilo, če ne bi opazili *znamenj* vpliva *evangelija* na življenje družbe. Sinodalni očetje so jih našli in poudarili.

Od teh *znamenj* naj navedemo: v vzhodni Evropi je Cerkev spet dobila svobodo in odprle so se ji nove možnosti pastoralnega delovanja; Cerkev se posveča svojemu duhovnemu poslanstvu in si prizadeva, da bi tudi v odnosih do stvarnega družbenega in političnega sveta dajala prednost evangelizaciji; vedno močnejša zavest o posebnem poslanstvu krščenih v raznoterosti ter dopolnjevanju darov in nalog; vedno večja navzočnost žensk v strukturah in nalogah krščanske skupnosti.

---

¹⁹ Prim. *Propositio* 5a; Papeški svet za kulturo in Papeški svet za medverski dialog, *Jezus Kristus – prinašalec žive vode*, Cerkveni dokumenti 104, Ljubljana 2003.

²⁰ Prim. *Propositio* 5a.

Skupnost narodov

12. Če na Evropo gledamo kot na civilno skupnost, ne manjka *znamenj upanja*: ko ta znamenja gledamo z očmi vere, kljub protislovnostim zgodovine opazimo delovanje božjega Duha, ki prenavlja obličje zemlje. Ob koncu svojega dela so sinodalni očetje ta znamenja opisali takole: »Z veseljem ugotavljamo vedno večjo *odprtost* narodov drugega do drugega, *spravo* med narodi, ki so si dolgo bili sovražni, *širjenje procesa združevanja* na dežele vzhodne Evrope. Napreduje priznavanje, raznovrstno *sodelovanje in izmenjavanje*, tako da polagoma nastaja evropska kultura, da, *evropska zavest*. Upamo, da bosta posebno pri mladini rasla občutek za bratstvo in volja, da si delijo dobrine. Kot pozitivno opažamo, da se ta proces odvija po načelih *demokracije*, miroljubno in v duhu *svobode*, ki upošteva in uveljavlja upravičeno raznolikost ter tako pospešuje in podpira *združevanje Evrope*. Z zadovoljstvom pozdravljamo vse, kar je bilo storjeno za natančno določanje pogojev in načinov spoštovanja *človekovih pravic*. V zvezi z legitimno gospodarsko in politično enotno Evropo na eni strani prepoznavamo znamenja upanja, ki jih vidimo v pozornosti, posvečeni *pravici in kakovosti življenja*. Na drugi strani pa iskreno upamo, da bo v ustvarjalni zvestobi humanističnemu in krščanskemu izročilu naše celine zagotovljena prednost *etičnih in duhovnih dobrin*.«²¹

Mučenci in pričevalci vere

13. Še posebno bi rad opozoril na nekatera znamenja, ki so postala vidna v življenju Cerkve same. Predvsem hočem skupaj s sinodalnimi očeti poudariti, da nikoli ne smemo pozabiti tistega velikega znamenja upanja, ki so ga v zadnjem stoletju na Vzhodu in na Zahodu postavile številne *priče krščanske vere*. V razmerah sovra-

---

²¹ Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Sklepno sporočilo*, št. 1: *L'Osservatore Romano*, 23. oktobra 1999, str.5.

štva in preganjanja so sprejele evangelij, pogosto prav do prelivanja krvi kot največje preizkušnje.

Te priče, posebno tiste, ki so sprejele mučeništvo, so zgovorno, veličastno pričevanje, ki zahteva, naj o njem razmišljamo in ga posnemamo. Dokazujejo nam življenjsko moč Cerkve. Pred nami stojijo kot luč za Cerkev in človeštvo, ker so v temi prižgale Kristusovo luč. Pripadajo raznim krščanskim veroizpovedim in so nam tudi svetlo znamenje upanja na ekumenski poti. Prepričani smo, da je njihova kri »tudi življenjski sok edinosti Cerkve.«²²

Še bolj korenito nam govorijo, da je *mučeništvo* najvišje utelešenje evangelija upanja. »Mučenci namreč ta evangelij oznanjajo in o njem pričajo z žrtvovanjem svojega življenja prav do prelivanja krvi. Prepričani so, da brez Kristusa ne morejo živeti. Pripravljeni so zanj umreti v prepričanju, da je Jezus Gospod in odrešenik človeštva. Človek torej samo v njem najde polnost življenja. Tako so pripravljene, da po spodbudi apostola Petra odgovorijo vsakomur, ki bi jih vprašal za razlog njihovega upanja (prim. 1 Pt 3,15). Poleg tega mučenci 'obhajajo evangelij upanja', kajti žrtvovanje svojega življenja je najbolj dosleden in vzvišen izraz žive in svete daritve, ki je Bogu všeč in je resnično bogoslužje (prim. Rim 12,1); je izvir, duša in vrhunec vsakega krščanskega bogoslužja. Končno tudi služijo 'evangeliju upanja', ker s svojim mučeništvom v najvišji meri izražajo ljubezen in služenje človeku. Kažejo namreč, da je sad pokorščine zapovedi evangelija moralno življenje in skupno življenje v družbi, ki visoko ceni in podpira dostojanstvo in svobodo vsakega človeka.«²³

---

²² Janez Pavel II., *Nagovor pri angelovem češčenju* (25. avgusta 1996), 2: *InsegnamentiXX/2* (1997), 237; prim. *Propositio* 9.

²³ Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Instrumentum laboris*, št. 88: *L'Osservatore Romano*, 6. avgusta 1999, str. 5.

Svetost mnogih

14. Sad spreobrnjenja, ki ga povzroči evangelij, je *svetost mnogih* mož in žena našega časa. To ne velja samo za vse, ki jih je Cerkev uradno razglasila za svetnike, ampak tudi za tiste, ki v vsakdanjem življenju s skromnostjo pričajo o zvestobi Kristusu. Kako ne bi mislili na nešteto sinov in hčera Cerkve, ki so v zgodovini evropske celine v skritosti družinskega in poklicnega življenja živeli velikodušno in verodostojno svetost? »Kot 'živi kamni', povezani s Kristusom 'vogalnim kamnom', so Evropo zgradili kot duhovno in moralno zgradbo ter potomcem zapustili najdragocenejšo dediščino. Gospod Jezus je obljubil: 'Kdor veruje vame, bo dela, ki jih opravljam, opravljal tudi sam in še večja kot ta bo opravljal, ker grem k Očetu' (Jn 14,12). Svetniki so živ dokaz, da se ta obljuba izpolnjuje in dajejo nam poguma, naj verujemo, da je to mogoče tudi v najhujših urah zgodovine.«²⁴

Župnija in gibanja v Cerkvi

15. Evangelij še naprej prinaša sadove v župnijskih skupnostih, med osebami posvečenega življenja, v laičkih združenjih, v molitvenih in apostolatskih skupinah, v raznih mladinskih skupnostih kot tudi s pojavljanjem in širjenjem novih gibanj in cerkvenih organizacij. Sveti Duh namreč v vsaki od njih more priklicati predanost evangeliju, velikodušno pripravljenost za služenje in krščansko življenje, ki ga zaznamujeta evangeljska doslednost in misijonarski polet.

Čeprav *župnija* stalno potrebuje prenove,²⁵ ji v Evropi, tako v postkomunističnih deželah kot na Zahodu, še naprej pripada nezamenljiva vloga, ki jo še vedno oprav-

---

²⁴ Janez Pavel II., *Pridiga pri evharistični daritvi ob sklepu drugega izrednega zasedanja sinode evropskih škofov* (23. oktobra 1999), 4: AAS 92 (2000) 179.

²⁵ Prim. Janez Pavel II., Posinodalno apostolsko pismo *O krščanskih laikih*, Cerkevni dokumenti 41, Ljubljana 1989, 26.

lja, ter je na pastoralnem in cerkvenem področju zelo pomembna. Prej ali pozneje more dajati vernikom prostor resnično krščanskega življenja. Tako v posebnem vzdušju razdrobljenosti in brezimmnosti današnjih velemest kot na redko naseljenem podeželju je lahko kraj resničnega uveljavljanja človeškosti in vključevanja v družbo.²⁶

16. Visoko cenim prisotnost in delovanje različnih apostolskih združenj in organizacij, še posebno Katoliške akcije. Vendar bi rad skupaj s sinodalnimi očeti poudaril tudi poseben prispevek *novih cerkvenih gibanj in skupnosti*, ki ga morejo dajati skupaj z drugimi cerkvenimi združenji in nikoli ločeno od njih. »Kristjanom pomagajo, da dosledneje živijo po evangeliju. So zibelka različnih poklicev in prinašajo nove oblike Bogu posvečenega življenja. Predvsem podpirajo poklicanost laikov in pomagajo, da se izraža na različnih področjih življenja. Pospesujejo svetost ljudstva. Sporočilo in spodbuda morejo biti tistim, ki sicer Cerkve ne srečajo. Pogosto podpirajo ekumensko pot in odpirajo možnosti dialoga med verami. So zdravilo proti širjenju sekt. V Cerkvi pomagajo širiti živahnost in radost.«²⁷

Ekumenska pot

17. Gospodu se zahvaljujemo za veliko in tolažilno znamenje upanja, *napredek, ki je bil dosežen na ekumenski poti glede resnice, ljubezni in sprave*. Velik dar Svetega Duha je za celino, kot je Evropa, iz katere so v drugem tisočletju izšli hudi razkoli in zaradi njihovih posledic trpi še danes.

Globoko pretresen se spominjam nekaterih trenutkov globoke ganjenosti med delom sinode in soglasnega prepričanja, ki so ga izražali tudi bratje drugih veroizpovedi: kljub problemom, ki še obstajajo in se na novo pojavljajo,

---

²⁶ Prim. *Propositio* 21.

²⁷ Prav tam.

te poti ne smemo prekiniti. Nadaljevati se mora s prenovljeno gorečnostjo, nadvse odločno in s ponižno pripravljenostjo vseh za medsebojno odpuščanje. Rad se strinjam z besedami sinodalnih očetov, da je »nadaljevanje ekumenskega dialoga, ki mu je najgloblji temelj beseda Boga samega, znamenje velikega upanja današnje Cerkve: rast edinosti med kristjani dejansko medsebojno bogati vse.«²⁸ »Z veseljem glejmo napredovanje vsega, kar je bilo doslej doseženega v dialogu tako z brati iz pravoslavne Cerkve kot tudi s člani cerkvenih skupnosti, ki so izšle iz reformacije. V tem vidimo znamenje delovanja Duha, za to hočemo Gospoda slaviti in se mu zahvaliti.«²⁹

2. Vračanje h Kristusu, viru vsakega upanja

Izpovedovanje vere

18. Iz zasedanja sinode je vzrastlo enodušno in navdušeno prepričanje, da mora Cerkev Evropi ponuditi najdragocenejšo dobrino, ki je ne more dati nihče drug: vero v Jezusa Kristusa, vir upanja, ki ne razočara.³⁰ Dar, ki je temelj duhovne in kulturne edinosti evropskih narodov. Danes in v prihodnosti more bistveno prispevati k njihovemu razvoju in povezovanju. Da, še po dva tisoč letih se Cerkev na začetku tretjega tisočletja predstavlja z vedno istim sporočilom, ki je njen edinstveni zaklad: Jezus Kristus je Gospod. Odrešenje je v njem in v nikomer drugem (prim. Apd 4,12). Vir upanja za Evropo in ves svet je Kristus, »in Cerkev je kanal, po katerem milost iz prebodenga Odrešenikovega srca lije in se razliva«.³¹

Iz take izpovedi vere v naših srcih izvira in z naših ustnic vre »radostna izpoved našega upanja: Ti, Gospod,

---

²⁸ *Propositio* 9.

²⁹ Prav tam.

³⁰ Prim. *Propositio* 4, 1.

³¹ Janez Pavel II., *Pridiga pri euharistični daritvi ob sklepu drugega izrednega zasedanja sinode evropskih škofov* (23. oktobra 1999), 2; AAS 92 (2000) 178.

vstali in živi, si vedno novo upanje Cerkve in človeštva. Ti si med nami 'upanje slave' (Kol 1,27) že v tem našem življenju in onstran smrti. V tebi in s teboj moremo najti resnico, naše bivanje dobi smisel, skupnost postane mogoča, raznolikost postane bogastvo. Moč božjega kraljestva deluje v zgodovini in pomaga graditi človeško državo. Ljubezen daje trajno vrednost človeškim naporom. Bolečina postane odrešilna, življenje bo premagalo smrt, stvarstvo bo imelo delež v veličastvu božjih otrok.«³²

Jezus Kristus naše upanje

19. Jezus Kristus je naše upanje. On, večna božja Beseda, ki je od vekomaj z Očetom (prim. Jn 1,18), nas je tako zelo ljubil, da je v vsem sprejel človekovo naravo razen v grehu in živel naše življenje, da bi nas odrešil. Izpovedovanje te resnice je jedro naše vere. Izgubljanje ali nerazumevanje resnice o Jezusu Kristusu ovira prodiranje v dejansko skrivnost božje ljubezni in trinitarične skupnosti.³³

Jezus Kristus je naše upanje, ker *razodeva skrivnost Svete Trojice*. Ta je središče krščanske vere. Kot v preteklosti še vedno more pomembno prispevati k oblikovanju struktur, ki navdihnjene z velikimi vrednotami evangelija ali v primerjavi z njimi, morejo podpirati življenje, zgodovino in kulturo različnih narodov celine.

Številne duhovne korenine so s svojo življenjsko močjo prispevale k priznavanju vrednosti človekove osebe in njenega neodtujljivega dostojanstva, k svetosti človekovega življenja in osrednjemu pomenu družine, pomembnosti izobrazbe in svobode mišljenja, govora in vere, prav tako pa tudi k pravni zaščiti posameznikov ali skupin, podpiranju solidarnosti in skupne blaginje ter k prizna-

---

³² Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Sklepno sporočilo*, št. 2: *L'Osservatore Romano*, 23. oktobra 1999, str. 5.

³³ Prim. *Propositio* 4, 2.

vanju dostojanstva dela. Te korenine so podpirale podrejanje politične oblasti zakonu ter spoštovanju pravic osebe in narodov. Tu spomnimo na duha antične Grčije in rimskega sveta, na prispevke keltskih, germanskih, slovanskih, ugro-finskih ljudstev, judovske kulture in islamskega sveta. Vsekakor moramo priznati, da so ti navdih v judovsko-krščanskem izročilu dobili moč, ki jih je mogla med seboj uskladiti, jih utrditi in pospeševati. To je dejstvo, ki ga ne moremo zanikati. Nasprotno. V procesu ustanavljanja »skupne evropske hiše« moramo priznati, da se mora ta zgradba opirati tudi na vrednote, ki jasno izstopajo v krščanskem izročilu. Vsem v dobro je, če to spoznamo.

Cerkev »ni pristojna, da bi se izrekla v korist ene ali druge institucionalne ali ustavne rešitve.« Zato je pripravljena spoštovati upravičeno avtonomijo demokratične ureditve.³⁴ Kljub temu je njena naloga, da v evropskih kristjanih krepí vero v Sveto Trojico. Dobro ve, da ta vera celini oznanja pravo upanje. Številne zgoraj omenjene velike paradigme, ki so osnova evropske kulture, imajo najgloblje korenine v veri v Sveto Trojico. Ta vera ima v sebi izredne duhovne, kulturne in etične možnosti, ki med drugim morejo osvetliti nekatera velika vprašanja, ki čakajo Evropo, kot je razkroj družbe in izgubljanje odnosa, ki bi življenju in družbi dal smisel. Iz tega sledi, da moramo nujno teološko, duhovno in pastoralno poglobiti skrivnost Svete Trojice.³⁵

20. Krajevne (delne) Cerkve v Evropi niso le skupnosti ali zasebne organizacije. Dejansko delujejo v posebnem institucionalnem okviru, ki naj bi ob popolnem spoštovanju legitimne civilne ureditve dobil pravno priznanje. Ko razmišljajo o sebi, morajo krščanske skupnosti sebe znova odkriti kot dar, s katerim Bog bogati ljud-

---

³⁴ Janez Pavel II., *Okrožnica Ob stoletnici*, Cerkveni dokumenti 45, Ljubljana 1991, 47.

³⁵ Prim. *Propositio* 4, 1.

stva, ki živijo na celini. To je radostno sporočilo in poklicane so, da ga prinesejo vsakemu človeku. Ob poglobljanju svoje misijske razsežnosti morajo stalno pričati, da je Jezus Kristus »za vse človeštvo edini srednik odrešenja. Samo v njem najdejo človeštvo, zgodovina in vesolje svoj dokončen pozitiven smisel in polno uresničenje. V njem, v njegovem življenju in njegovi osebi je utemeljeno odrešenje. Ni le srednik odrešenja, ampak je sam vir odrešenja.«³⁶

Ob današnjem nrvnem in verskem pluralizmu, ki je vedno bolj značilen za Evropo, je zato nujno, da izpovedujemo in na novo predstavimo resnico o Kristusu kot edinem sredniku med Bogom in človekom in edinem odrešeniku sveta. Kot sem storil že ob koncu zasedanja sinode, skupaj z vso Cerkvijo vabim brate in sestre v veri, naj bodo vedno zaupljivo odprti Kristusu in naj mu dovolijo, da jih prenovi. V moči miru in ljubezni oznanjam vsem ljudem dobre volje: kdor sreča Gospoda, spozna resnico, odkrije življenje, najde pot, ki vodi v življenje (prim. Jn 14,6; Ps 16 [15], 11). V življenju in pričevanju kristjanov bodo prebivalci Evrope odkrili, da je Kristus prihodnost človeštva. Po veri Cerkve namreč »pod nebom ni dano ljudem nobeno drugo ime, po katerem naj bi se mi rešili« (Apd 4,12).³⁷

21. Za verne je Jezus Kristus upanje vsakega človeka, ker daje večno življenje. On je »Beseda življenja« (Jn 1,1), ki je prišla na svet, da bi ljudje »imeli življenje in ga imeli v obilju« (Jn 10,10). Kaže nam, da pravi smisel človekovega življenja ni vkljen v krog tega sveta, ampak se odpira v večnost. Poslanstvo vsake delne Cerkve v Evropi je,

---

³⁶ Prim. Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Instrumentum laboris* št. 30: *L'Osservatore Romano*, 6. avgusta 1999 – Suppl., str. 8.

³⁷ Prim. *Pridiga pri evharistični daritvi ob sklepu drugega izrednega zasedanja sinode evropskih škofov* (23. oktobra 1999), 3: AAS 92 (2000) 178; Kongregacija za verski nauk, *Izjava Gospod Jezus – Dominus Iesus, v: Communio (mednarodna teološka revija)*, 10 (2000) III, 195–221.

da upošteva žejo vsakega človeka po resnici in hrepenje po pravih vrednotah, hrepenenje, ki naj bi oživljalo narode na celini. Z novimi močmi mora pričati o novem upanju, ki je življenje. To pomeni začetek jasno razčlenjene kulturne in misijonske dejavnosti. Z dejanji in prepričljivimi dokazi naj pokaže, da mora Evropa nujno znova najti pot k svojim najglobljim koreninam. Vsi, ki se navdihujejo ob evangeljskih vrednotah, morajo izpolniti bistveno vlogo, ki je del trdnega temelja, na katerem moramo graditi bolj človeško in miroljubno sožitje ter medsebojno spoštovanje.

Delne evropske Cerkve morajo upanju vrniti njegovo prvotno eshatološko razsežnost.³⁸ Pravo krščansko upanje je namreč teološko in eshatološko utemeljeno na Vstalem, ki bo spet prišel kot odrešenik in sodnik, ter nas kliče k vstajenju in večnemu plačilu.

Jezus Kristus živi v Cerkvi

22. Ko se bodo evropski narodi vrnili h Kristusu, bodo zopet našli upanje, ki edino more življenju dati poln smisel. To upanje morejo najti tudi danes, kajti *Jezus je navzoč v svoji Cerkvi, v njej živi in deluje*: on je v Cerkvi in Cerkev je v njem (prim. Jn 15,1 sl.; Gal 3,28; Ef 4,15–16; Apd 9,5). V moči daru Svetega Duha v njej nenehno opravlja svoje odrešensko delo.³⁹

Z očmi vere moremo v različnih znamenjih, ki nam jih je zapustil, zaznati skrivnostno Jezusovo navzočnost. Predvsem je v Svetem pismu, ki povsod govori o njem (prim. Lk 24,27.44–47). Na edinstven način je v evharistiji. »Imenujemo jo 'stvarno' navzočnost. Ne zato, ker druge ne bi bile 'stvarne' v pravem pomenu besede, ampak ker je *substancialna*; v njej je namreč Kristus navzoč v

---

³⁸ Prim. *Propositio* 5.

³⁹ Prim. Janez Pavel II., Okrožnica *O Svetem Duhu*, Cerkevni dokumenti 32, Ljubljana 1986, 7; Kongregacija za verski nauk, Izjava *Gospod Jezus*, 16.

celoti – kot Bog in človek.«⁴⁰ Dejansko je v evharistiji »resnično, dejansko in substancialno navzoče telo in kri našega Gospoda Jezusa Kristusa, njegova duša in božanstvo, s tem pa Kristus v celoti.«⁴¹ »Evharistija je resnično *mysterium fidei*, skrivnost, ki presega sposobnosti našega razuma in jo moremo dojeti samo v veri.«⁴² Prav tako resnična je Jezusova navzočnost v drugih bogoslužnih dejanjih Cerkve, ki jih obhaja v njegovem imenu. Sem sodijo zakramenti – Kristusova dejanja, ki jih opravlja s človekovo pomočjo.⁴³

Jezus je v svetu resnično navzoč tudi na drug način, posebno v svojih učencih, ki so zvesti dvojnemu naročilu ljubezni ter Boga častijo v Duhu in resnici (prim. Jn 4,24). S svojim življenjem pričajo o bratovski ljubezni, ki jih odlikuje kot Gospodove učence (prim. Mt 25,31–46; Jn 13,35; 15,1–17).⁴⁴

---

⁴⁰ Pavel VI., Okrožnica *Mysterium fidei* (3. septembra 1965): AAS 57 (1965) 762-763. Prim. Kongregacija za bogoslužje in zakramente, Navodilo *Eucharisticum mysterium* (25. maja 1967) 9: AAS 59 (1967) 547; *Katekizem katoliške Cerkve*, Ljubljana 1993, 1374.

⁴¹ Tridentinski koncil, Decretum *De ss. Eucharistia*, can. 1: DS 1651; prim. 3. pogl.: DS, 1641.

⁴² Janez Pavel II., Okrožnica *Cerkev iz evharistije*, Cerkevni dokumenti 101, Ljubljana 2003, 17.

⁴³ Prim., Sv. Avguštin, *In Ioannis Evangelium*, Tractatus VI, cap. I, n. 7: PL 35, 1428; Sv. Janez Krizostom, *Judovo izdajstvo*, 1, 6: PG 49, 380C.

⁴⁴ Prim. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija o svetem bogoslužju (*Sacrosanctum concilium*), 7; Dogmatična konstitucija o Cerkvi (*Lumen gentium*), 50; Pavel VI., Okrožnica *Mysterium fidei* (3. septembra 1965): AAS 57 (1965) 762-763. Prim. Kongregacija za bogoslužje in zakramente, Navodilo *Eucharisticum mysterium* (25. maja 1967) 9: AAS 59 (1967) 547; *Katekizem katoliške Cerkve*, 1373-1374.

II. poglavje

EVANGELIJ UPANJA ZAUPAN CERKVI NOVEGA TISOČLETJA

»Zbudi se in okrépi, kar je še ostalo in je na tem da umre« (Raz 3,2)

1. Gospod kliče k spreobrnitvi

Jezus se obrača na naše Cerkve

23. »Tako govori on, ki drži v svoji desnici sedem zvezd in ki stopa med sedmimi zlatimi svečniki [...] Prvi in Zadnji, ki je bil mrtev, a je oživel [...] Božji Sin« (Raz 2,1.8.18). *Jezus sam govori svoji Cerkvi*. Njegovo sporočilo je namenjeno vsaki delni Cerkvi posebej in zadeva njeno notranje življenje. Zanj so včasih značilni nazori in mišljenje, ki so nezdružljivi z izročilom evangelija. Pogosto jih zadenejo razne vrste preganjanj. Kar je še nevarneje, ogrožajo jih zaskrbljujoča znamenja posvetnosti, izgubljanja prvotne vere in prilagajanje mišljenju sveta. Nemalokrat v skupnostih ni več prejšnje ljubezni (prim. Raz 2,4).

Opazamo, da *naše cerkvene skupnosti* mučijo slabosti, težave in razdori. Tudi one bi morale zopet poslušati glas ženina, ki vabi k spreobrnitvi, spodbuja, naj se lotijo česa novega in jim kliče, naj se zavzamejo za veliko delo »nove evangelizacije«. Cerkev se mora stalno podrežati sodbi Kristusove besede. Svojo človeško razsežnost mora živeti v stanju prečiščevanja, da bi bila vedno bolj in vedno bolj-

ša nevesta brez madeža in gube, oblečena v sijoče belo platno (prim. Ef 5,27; Raz 19,7–8).

Na ta način *Jezus Kristus naše Cerkve v Evropi kliče k spreobrnitvi*. S svojim Gospodom in ob njegovi prisotnosti bodo postale odposlanci upanja za človeštvo.

Delovanje evangelija v zgodovini

24. *Evropa je na široko in globoko prežeta s krščanstvom.* »V vsej njeni zgodovini je krščanstvo brez dvoma osrednja in značilna prvina, trdno oprto na močan temelj klasične dediščine in številnih prispevkov, ki so jih v drug za drugim prinesli različni narodnostni in kulturni tokovi. Krščanstvo je oblikovalo kulturo celine in se prepletlo z njeno zgodovino tako neločljivo, da je sploh ne bi mogli razumeti, če ne bi opozorili na dogodke, ki so najprej oblikovali veliki čas evangelizacije, nato pa dolga stoletja, v katerih se je krščanstvo – kljub bolečemu razkolu med Vzhodom in Zahodom – uveljavilo kot vera Evropejcev. Tudi v novejšem času in v sedanjosti je verska edinost vedno bolj razdrobljena, tako zaradi nadaljnjih razkolov med kristjani kot tudi zaradi tega, ker sta se kultura in vera vedno bolj oddaljevali druga od druge. Vendar je vloga vere še vedno pomembna.«⁴⁵

25. *Zanimanje, ki ga Cerkev goji do Evrope, izvira iz njene lastne narave in poslanstva.* Cerkev je bila namreč stoletja zelo tesno povezana s to celino. Duhovno podobo je oblikovalo prizadevanje velikih misijonarjev, pričevanje svetnikov in mučencev ter vztrajno delovanje menihov, redovnikov in dušnih pastirjev. Iz svetopisemskega razumevanja človeka je Evropa prevzela najboljše v svojo humanistično kulturo, dobivala navdih za duhovne in umetniške stvaritve, izdelala pravne norme in ne nazadnje dostojanstvo osebe terjala kot neodtujljivo pravico.⁴⁶

---

⁴⁵ Janez Pavel II., *Motu proprio Spes aedificanti* (1. oktobra 1999) 1: AAS 92 (2000) 220.

Tako je Cerkev kot varuhinja evangelija prispevala k širjenju in utrjevanju vrednot, s katerimi je evropska kultura postala svetovna kultura.

Zaradi vsega tega Cerkev danes z novo odgovornostjo čuti dolžnost, da te dragocene dediščine ne zapravimo in da Evropi z oživljanjem krščanskih korenin, iz katerih je zrasla, pomaga, da se bo zgradila.⁴⁷

Uresničevanje pravega obraza Cerkve

26. Vsa Evropa naj čuti, da sta ji namenjena Gospodova zapoved in vabilo: Pojdi vase, spreobrne se, »zbudi se in okrepi, kar je še ostalo in je na tem, da umre« (Raz 3,2). Ta zahteva izhaja tudi iz razmišljanja o sedanjem času: »Resno stanje verske brezbržnosti številnih Evropejcev; številni ljudje tudi na naši celini, ki Jezusa Kristusa in njegove Cerkve še ne poznajo in še niso krščeni; sekularizacija, ki so se je nalezli široki sloji kristjanov, ki razmišljajo, se odločajo in živijo, 'kot da Kristusa ni': vse to našega upanja ne more ugasniti. Postaja le bolj ponižno in vse to mu omogoča, da še bolj zaupa samo Bogu. Iz njegovega usmiljenja prejemamo *milost in pripravljenost na spreobrnitev*.«⁴⁸

27. Kot v evangeljski pripovedi o pomiritvi viharja na morju (prim. Mr 3,35–41; Lk 8,22–25) se včasih zdi, da Kristus spi in svoj čoln prepušča valovom. Vendar je evropska Cerkev poklicana, *naj goji notranjo gotovost, da je Gospod z darom svojega Duha vedno navzoč in deluje v njej in v zgodovini človeštva*. Svoje poslanstvo še naprej postavlja v čas tako, da napravi Cerkev za reko no-

---

⁴⁶ Prim. Janez Pavel II., *Nagovor pred poljskim parlamentom v Varšavi* (11. junija 1999) 6; Giovanni Paolo II., *Insegnamenti*, XXII/1 (1999) 1276.

⁴⁷ Prim. Janez Pavel II., *Nagovor pri poslovlilni slovesnosti na letališču v Krakovu* (10. junija 1997) 4; Giovanni Paolo II., *Insegnamenti* XX/1 (1997) 1496-1497.

⁴⁸ Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Sklepno sporočilo*, št. 4: *L'Osservatore Romano*, 23. oktobra 1999, str. 5.

vega življenja, ki v življenju človeštva za vse teče kot znamenje upanja.

V okoliščinah, ko aktivizem postane privlačen tudi na pastoralni ravni, morajo biti kristjani v Evropi še naprej *v življenju tesno povezani z Vstalim in odsevati njegovo navzočnost*. Potrebujemo skupnosti, ki bi razmišljale o Devici Mariji, jo posnemale kot podobo in zgled Cerkve v veri in svetosti⁴⁹ ter ohranile smisel bogoslužnega življenja in duhovnosti. Predvsem naj bi Gospoda slavile, k njemu molile, ga častile in poslušale njegovo besedo. Njegovo skrivnost morejo sprejeti le tako, da kot udje njegove zveste neveste živijo popolnoma naravnane nanj.

28. Vedno znova se pojavljajo priložnosti za razdor in nasprotovanja. Razne delne Cerkve se morajo okrepiti s povezanostjo s Petrovim naslednikom in si prizadevati, da bodo *pravi kraj in orodje skupnosti* vsega božjega ljudstva v veri in ljubezni.⁵⁰ Gojijo naj ozračje bratovske predanosti, živijo z doslednostjo evangelija v imenu Jezusa in njegove ljubezni. Ustvarjajo naj prijateljske odnose v medsebojni povezanosti, soodgovornost in sodelovanje, misijonarsko zavest, pozornost in služenje. Temelj vsega ravnanja naj bi bilo medsebojno spoštovanje in sprejemanje ter pripravljenost za medsebojno opominjanje (prim. Rim 12,10; 15,7–14). Poleg tega naj bi druga drugi služile in se podpirale (prim. Gal 5,13; 6,2), druga drugi odpuščale (prim. Kol 3,13) in se medsebojno gradile (prim. 1 Tes 5,11). Delne Cerkve naj bi si prizadevale za uresničevanje pastorage, ki bi plodno upoštevala vse upravičene različnosti, ter podpirale sodelovanje med verniki in njihovimi skupnostmi. Zopet naj bi uvedle ustanove (komisije, svete) za sodelovanje kot dragocene organe povezovanja v sporazumno misijonsko delovanje ter skrbele za

---

⁴⁹ Prim. *Propositio* 15,1: *Katekizem katoliške Cerkve*, 773; Janez Pavel II., Apostolsko pismo o dostojanstvu žene, Cerkveni dokumenti 40, Ljubljana 1989, 27.

⁵⁰ Prim. *Propositio* 15, 1.

ustrezno pripravljene in usposobljene pastoralne sodelavce. Cerkve bo navdihovala skupnost, ki je izraz božje ljubezni in tudi temelj in razlog upanja, ki ne osramoti (prim. Rim 5,5). Na ta način bodo sijoč odsev Svete Trojice in znamenje, ki vabi k veri (prim. Jn 17,21).

29. Če hočemo občestvo Cerkve živeti v polnosti, moramo *uveljaviti različne karizme in poklice*, ki vedno bolj stremijo k edinosti in Cerkev bogatijo (prim. 1 Kor 12). S tega vidika morajo nova gibanja in nove cerkvene skupnosti »opustiti vsako skušnjava, da bi zahtevale prvenstvo, in premagati vsako medsebojno nerazumevanje«. Napredovati morajo po poti bolj pristne skupnosti med seboj in z drugimi cerkvenimi stvarnostmi, ter »živeti v ljubezni in polni poslušnosti škofom«. Potrebno pa je tudi, da so »škofje očetovski in ljubeči, kot je primerno pastirjem«,⁵¹ da priznavajo, vrednotijo, usklajujejo njihove karizme in sodelovanje pri gradnji Cerkve.

Po zaslugi vedno tesnejšega sodelovanja med različnimi cerkvenimi združenji in pod ljubečim vodstvom škofov bo dejansko vsa Cerkev vsem mogla pokazati lepše in verodostojnejše lice, jasnejši odsev Gospodovega obličja. Tako bo spet mogla dajati upanje in tolažbo tistim, ki ju iščejo, pa tudi onim, ki ju sicer ne iščejo, a ju potrebujejo.

Če hočemo izpolniti evangeljski klic k spreobrnjenju, »si moramo vsi ponižno in pogumno *izprašati vest*. Tako bomo spoznali svoje strahove in zmote ter iskreno priznali svojo okorelost, opustitve, nezvestobo in krivdo.«⁵² Priznavanje lastne krivde v smislu evangelija je daleč od obupa in malodušnosti. V skupnosti bo vzbudilo doživetje, ki ga izkusi vsak krščen: radost globoke osvoboditve in milost novega začetka, ki omogoča, da gremo s še večjo močjo naprej po poti evangelizacije.

---

⁵¹ Prim. *Propositio* 21.

⁵² Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Sklepno sporočilo*, št. 4: *L'Osservatore Romano*, 23. oktobra 1999, str. 5.

Prizadevanje za edinost kristjanov

30. Evangelij upanja je moč in klic k *spreobrnjenju na ekumenskem področju*. Edinost kristjanov se sklada z Gospodovo zapovedjo, »da bi vsi bili eno« (prim. Jn 17,11). Danes je nujno potrebna za večjo verodostojnost pri evangelizaciji in kot prispevek k edinosti Evrope. Zato moramo vsem Cerkvam in cerkvenim skupnostim »pomagati in jih povabiti k razumevanju ekumenske poti kot 'skupno potovanje' h Kristusu«⁵³ in k vidni edinosti, ki jo hoče. Tako bo edinost v različnosti sijala kot dar Svetega Duha, ki gradi skupnost.

Da bi to uresničili, potrebujemo potrpežljivo in vztrajno zavzetost, ki jo navdihujeta pravo upanje in trezni realizem ter je usmerjena na »poudarjanje tistega, kar nas že združuje, na odkrito medsebojno spoštovanje, odpravljanje predsodkov, spoznavanje drug drugega in medsebojno ljubezen«.⁵⁴ Prizadevanje za edinost naj bi imelo trdno osnovo. Zato mora nujno vsebovati iskreno iskanje resnice v dialogu in razpravljanju, ki priznava dosedanje dosežke in jih zna vrednotiti kot pobudo za nadaljevanje poti v premagovanju nesporazumov, ki še vedno delijo krščanstvo.

31. *Odločno moramo nadaljevati dialog* in se ne smemo bati težav in napora. Nadaljevati ga moramo »z različnih (doktrinalnih, duhovnih in praktičnih) vidikov«. Slediti mora logiki izmenjavanja darov, ki jih Duh vzbuja v vsaki Cerkvi. Skupnosti in posamezne vernike, predvsem mladino, vzgaja tako, da zaznavajo priložnosti za srečevanje, ter pravilno pojmovanemu ekumenizmu dajejo razsežnost cerkvenega življenja.«⁵⁵

Tak dialog je ena glavnih skrbi Cerkve, predvsem v Evropi, ki je v preteklem tisočletju doživela preveč razkolov med kristjani in je danes na poti k večji edinosti. Na

---

⁵³ *Propositio* 9.

⁵⁴ Prav tam.

⁵⁵ Prav tam.

tej poti se ne smemo ustaviti in tudi nazaj ne moremo več! Naprej moramo z zaupanjem, kajti nemogoče je, da medsebojno spoštovanje, iskanje resnice, skupno delo v ljubezni in predvsem ekumenizem svetosti z božjo pomočjo ne bi prinesli sadov.

32. Kljub neizogibnim težavam vse vabim, naj v ljubezni in bratstvu priznajo in poudarjajo prispevek, ki bi ga k stvarnejši graditvi edinost mogle dati *vzhodne katoliške Cerkve* s tem, da obstajajo, z bogastvom svojega izročila, s pričevanjem »edinosti v različnosti«, z inkulturacijo pri oznanjevanju evangelija in z raznolikostjo svojih obredov.⁵⁶ Še enkrat bi pastirjem, bratom in sestram v pravoslavni Cerkvi rad zagotovil, da nove evangelizacije nikakor ne moremo zamenjevati s prozelitizmom in da ohranjamo dolžnost spoštovanja resnice, svobode in dostojanstva vsakega človeka.

2. Vsa Cerkev je poklicana k misijonskemu delu

33. *Obvezna naloga in odgovornost vsakogar* je evangeliju upanja služiti z ljubeznijo, ki evangelizira. Kakršnokoli karizmo in službo ima vsak od nas, ljubezen je glavna pot, oznanjena vsem, in vsi moremo iti po njej. Vsa cerkvena skupnost je poklicana, da to pot prehodi po Učiteljevih stopinjah.

Naloga duhovnikov

34. V moči svoje službe so duhovniki poklicani, da evangelij upanja slavijo, ga učijo in mu na poseben način služijo. Zaradi zakramenta duhovniškega posvečenja, ki jih oblikuje po Kristusu, glavi in pastirju, se morajo škofje in duhovniki v vsem svojem življenju in delovanju oblikovati po Jezusu. Z oznanjevanjem besede, s podeljevanjem zakramentov in z vodenjem krščanskih skup-

---

⁵⁶ Prim. *Propositio* 22.

nosti ponazarjajo Kristusovo skrivnost. Njihova naloga je, da z opravljanjem svoje službe »navzočnost Kristusa, velikega duhovnika, nadaljujejo tako, da uresničujejo njegov način življenja, ki postane viden sredi njim zaupane črede«. ⁵⁷

Ker »so« v svetu, vendar niso »od« sveta (prim. Jn 15–16), so v današnjih kulturnih in duhovnih razmerah evropske celine poklicani, naj bodo znamenje nasprotovanja in upanja za družbo, ki boleha za enostranskim vodoravnim gledanjem in potrebuje odprtosti k transcendenci.

35. V zvezi s tem postane pomemben tudi *duhovniški celibat* kot znamenje popolnoma na Gospodu utemeljenega upanja. Ni cerkvena zapoved, ki jo nalaga oblast. Nasprotno, je predvsem milost, dragocen božji dar Cerkvi, preroške vrednosti za današnji svet, vir močnega duhovnega življenja in pastoralne plodnosti, pričevanje eshatološkega kraljestva, znamenje božje ljubezni do tega sveta kot tudi popolne duhovnikove ljubezni do Boga in njegovega ljudstva. ⁵⁸ Če je celibat uresničen kot Božji dar in premagovanje skušnjav hedonistične družbe, ne podpira le človeškega uresničenja tistega, ki je vanj poklican, ampak se izkaže kot dejavnik rasti tudi za druge.

Celibat vsa Cerkev ceni kot duhovništvu primeren način življenja, ⁵⁹ ki ga latinska Cerkev predpisuje kot obveznega ⁶⁰ in ga vzhodna Cerkev visoko ceni. ⁶¹ V okviru sedanje kulture ga vidimo kot zgovorno znamenje, za Cerkev dragoceno dobrino, ki jo moramo varovati. Spreminjanje dosedanjih predpisov ne bi rešilo krize duhovniških poklicev, ki vlada v mnogih delih Evrope. ⁶² Zave-

---

⁵⁷ Janez Pavel II., Posinodalno apostolsko pismo *Dal vam bom pastirjev*, Cerkveni dokumenti 48, Ljubljana 1992, 15.

⁵⁸ Prim prav tam, 29; *Propositio* 18.

⁵⁹ Prim. *Zakonik katoliških vzhodnih Cerkva*, kan. 373.

⁶⁰ Prim. *Zakonik cerkvenega prava*, Ljubljana 1984, kan. 277, 1.

⁶¹ Prim. Pavel VI., Okrožnica *O duhovniškem celibatu* (*Sacerdotalis coelibatus*), Ljubljana 1968, 40.

⁶² Prim. *Propositio* 18.

zanost služenju evangeliju upanja zahteva, da v Cerкви celibat prikažemo v njegovem polnem svetopisemskem, teološkem in duhovnem bogastvu.

36. Prav gotovo danes opravljanje duhovne službe trči ob nemalo težav. Vzrok je v prevladujoči kulturi kot tudi v zmanjševanju števila duhovnikov, vedno večji pastoralni obremenjenosti in s tem povezani utrujenosti. Duhovniki, ki z občudovanja vredno predanostjo in zvestobo živijo službo, ki jim je bila zaupana, zaslužijo *spoštovanje, zahvalo in pomoč*.⁶³

Povzemam besede, ki so jih zapisali sinodalni očetje, in jim tudi sam izrekam zaupanje, zahvalo in spodbudo: »Ne obupajte in naj vas utrujenost ne premaga. Svojo nujno potrebno službo nadaljujte v skupnosti s škofi, v veselji in bratski povezanosti z drugimi duhovniki, v velikodušnem sodelovanju s tistimi, ki živijo v Bogu posvečenem življenju, in z vsemi laiki!«⁶⁴

Skupaj z duhovniki bi omenil tudi *diakone*. Na drugi ravni imajo prav tako delež istega zakramenta svetega reda. Poslani so v služenje cerkveni skupnosti. Pod škofovim vodstvom in skupaj z njegovimi duhovniki opravljajo »diakonijo« bogoslužja, besede in ljubezni do bližnjega.⁶⁵ Na ta njim lastni način *služijo evangeliju upanja*.

Pričevanje oseb Bogu posvečenega življenja

37. Posebno zgovorno je pričevanje *oseb Bogu posvečenega življenja*. Ob tem moramo priznati predvsem temeljno vlogo, ki sta jo meništvo in posvečeno življenje imela pri evangelizaciji Evrope in pri oblikovanju njene krščanske istovetnosti.⁶⁶ Te vloge ne smemo zanemariti danes, v času, ko je stari celini nujno potrebna »nova evangeli-

---

⁶³ Prim. prav tam.

⁶⁴ Prim. Drugo izredno zasedanj sinode evropskih škofov, *Sklepno poročilo*, št. 4: *L'Osservatore Romano*, 23. oktobra 1999, str. 5.

⁶⁵ Prim. Dogmatična konstitucija o Cerкви, 29.

⁶⁶ Prim. *Propositio* 18.

zacija«, ter je oblikovanje zapletenih struktur in povezav na občutljivi prelomni točki. Evropa vedno potrebuje svetost, preroštvo, oznanjevanje evangelija in služenje redovnikov. Poudariti moramo tudi poseben prispevek svetnih ustanov in družb apostolskega življenja, ki z močjo blagrov svet preoblikujejo od znotraj.

38. Poseben *prispevek*, ki ga osebe posvečenega življenja morejo dati k evangeliju upanja, *izhaja iz nekaterih vidikov, značilnih za sedanjo kulturno in družbeno podobo Evrope.*⁶⁷ Tako naj bi vprašanje o novih oblikah duhovnosti, ki se danes pojavlja v družbi, moglo dobiti odgovor v *priznavanju absolutne prednosti Boga*, ki jo osebe posvečenega življenja živijo v popolni predanosti in ob stalnem spreobračanju v življenju, darovanem kot pravo duhovno bogoslužje. V okolju, okuženem s posvetnostjo in podvrženem porabništvu, postaja posvečeno življenje – kot dar Duha Cerkvi in za Cerkev – vedno bolj znamenje upanja, in sicer, kolikor priča o transcendentni razsežnosti bivanja. Na drugi strani današnji svet mnogih kultur in mnogih religij hrepeni po pričevanju o evangelijskem *bratstvu*, značilnem za posvečeno življenje, ki s premagovanjem nasprotij postane pobuda zaboljšanje in upoštevanje različnih vrednot. S pojavljanjem novih oblik revščine in izključevanja mora *skrb za najbolj potrebne* vzbuditi ustvarjalnost, ki je odlikovala mnogo ustanoviteljev redovnih ustanov. Končno tudi sama težnja k umikanju vase zahteva zdravilo: kljub vedno manjšemu številu Bogu posvečenih oseb v mnogih ustanovah je treba poiskati osebe, ki so pripravljene *na drugih celinah nadaljevati delo pri evangelizaciji*.

Skrb za poklice

39. Delovanje duhovnikov in redovnikov je odločilnega pomena. Zato ne smemo zamolčati zaskrbljujočega po-

---

⁶⁷ Prim. prav tam.

manjkanja bogoslovcev in pripravnikov na redovno življenje predvsem v zahodni Evropi. Take razmere zahtevajo zavzetost vseh za *primerno pastoralo poklicev*. »Samo če mladim ljudem v polnosti predstavimo osebo Jezusa Kristusa, se bo v njih vnelo upanje, ki jih bo gnalo, da bodo zapustili vse in mu sledili, odgovorili njegovemu klicu in pred vrstniki pričevali o njem.«⁶⁸ Skrb za poklice je življenjsko pomembna tudi za prihodnost krščanske vere v Evropi in posredno za duhovno napredovanje evropskih narodov. Je edina mogoča pot za Cerkev, ki hoče evangelij upanja oznanjati, slaviti in mu služiti.⁶⁹

40. Če naj razvijamo potrebno pastoralo poklicev je na mestu, da vernikom razložimo vero Cerkev z ozirom na bistvo in dostojanstvo duhovništva. Družine moramo spodbujati, naj živijo kot prave »domače (hišne) Cerkve«, da bi zaznale razne poklice, jih sprejele in gojile. Razvijati moramo pastoralno dejavnost, ki bi predvsem mladini pomagala, da bi sprejemala odločitve za vse življenje, ki so zakoreninjene v Kristusu in popolnoma posvečene Cerkvi.⁷⁰

Prepričani smo, da Sveti Duh deluje tudi danes in da ne manjka znamenj njegove navzočnosti. Gre predvsem za to, da *oznanjevanje poklicanosti postane sestavni del pastore*. Zato je nujno, »da v mladih ljudeh razvname- no globoko hrepenenje po Bogu in tako ustvarimo ugodno okolje za velikodušne odzive na poklice«. Veliko molitveno gibanje se mora nujno širiti v cerkvenih skupnostih evropske celine, kajti »spremenjene zgodovinske in kulturne okoliščine zahtevajo, da pastoralo poklicev gledamo kot enega glavnih ciljev vse krščanske skupno-

---

⁶⁸ Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Relatio ante disceptationem*, III, 3: *L'Osservatore Romano*, 11./12. oktobra 1999, str. 9.

⁶⁹ Prim. *Propositio* 17.

⁷⁰ Prim. prav tam.

⁷¹ Prim. Janez Pavel II., *Nagovor udeležencem kongresa o temi »Novi poklici za novo Evropo«* (9. maja 1997) 1-3: Giovanni Paolo II., *Insegnamenti* XX/1 (1997) 917-918.

sti». ⁷¹ Nujno potrebno je, da duhovniki sami živijo in delajo popolnoma skladno s svojo zakramentalno istovetnostjo. Če jih namreč dajejo medlo in nejasno podobo, kako naj potem mladino prepričamo, naj jih posnema?

Poslanstvo laikov

41. Nadvse pomemben je tudi prispevek *vernih laikov* v cerkvenem življenju. Nič ne more nadomestiti njihovega mesta v oznanjevanju in služenju evangeliju upanja, kajti »po njih je Kristusova Cerkev na različnih področjih sveta navzoča kot znamenje in vir upanja in ljubezni«. ⁷² Ker imajo poln delež v poslanstvu Cerkve v svetu, so poklicani, naj pričajo, kako je krščanska vera edini popoln odgovor na vprašanja, ki jih življenje zastavlja vsakemu človeku in vsaki družbi. V svet morejo ponesti vrednote božjega kraljestva, ki so obljuba in jamstvo upanja, ki ne razočara.

Evropa more danes in včeraj pokazati *pomembno delovanje in svetle primere* takih laičskih osebnosti. Kot so poudarili sinodalni očetje, se moramo med drugimi hvaležno spomniti tistih mož in žena, ki so o Kristusu in evangeliju pričali s svojim služenjem v javnem življenju in odgovornostih, ki jih prinaša s seboj. Temeljnega pomena je »prebujanje in podpiranje posebnih poklicev, ki služijo skupnemu dobremu: ljudi, ki so po zgledu in stilu tako imenovanih 'očetov Evrope' sposobni biti jutrišnji graditelji evropske družbe, postavljene na trdne temelje duha«. ⁷³

Prav tako moramo spoštovati delo krščanski mož in žena, ki pogosto ponižno služijo v skritosti vsakdanjega življenja in znajo božje usmiljenje oznanjati tistim, ki živijo v revščini. Hvaležni jim moramo biti za njihovo pogumno pričevanje ljubezni in odpuščanja; ti dve vredno-

---

⁷² Janez Pavel II., Posinodalno apostolsko pismo *O krščanskih laikih*, 7.

⁷³ Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Instrumentum laboris*, št. 82: *L'Osservatore Romano*, 6. avgusta 1999 – Suppl., str. 16.

ti evangelizirata široka področja politike, družbene stvarnosti, gospodarstva in kulture, okolja, mednarodnega življenja, družine, vzgoje, poklicnega življenja, dela in trpljenja.⁷⁴ Temu služijo *programi izobraževanja*, ki verne laike usposablajo, da svojo vero živijo v vsakdanjih stvarnostih. Temu so namenjeni pedagoški programi, ki se opirajo na resno praktično izobrazbo v življenju, posebno na proučevanje njenega družbenega nauka, ki jim ne dajo samo nauka in spodbude, ampak tudi ustrezne duhovne smernice, ki bodo njihovo delovanje navdihovale kot pristno pot svetosti.

Vloga ženske

42. Cerkev se zaveda posebnega prispevka *ženske* v službi evangelija upanja. Zgodovina krščanske skupnosti dokazuje, da so ženske pri pričevanju za evangelij vedno imele pomembno vlogo. Spomniti moramo, koliko so, pogosto molče in neopazno, napravile s sprejemanjem in predajanjem božjega daru s telesnim ali duhovnim materinstvom, vzgojo, katehezo, uresničevanjem velikih del ljubezni do bližnjega, z življenjem v molitvi in kontemplaciji kot tudi z mističnimi izkustvi in spisi, bogatimi z evangeljsko modrostjo.⁷⁵

V luči njihovega nadvse bogatega pričevanja v preteklosti Cerkev zaupa vsemu, kar morejo danes ženske na vseh ravneh storiti za rast upanja. Nekateri vidiki današnje evropske družbe so izziv sposobnostim žensk za tenkočutno in brezpogojno sprejemanje, dajanje in oblikovanje v ljubezni. Pomislimo samo na razširjeno znanstveno-tehnično miselnost, ki potiska ob stran čustveno razsežnost in vlogo čustev, pomanjkanje velikodušnosti, splošno razširjen strah, da bi novemu bitju podarili življenje, težave v odnosih do drugih in

---

⁷⁴ Prim. *Propositio* 29.

⁷⁵ Prim. *Propositio* 30.

sprejemanju nekoga, ki je različen. Tu Cerkev od žensk pričakuje oživljajoči prispevek novega vala upanja.

43. Da bi se to uresničilo, je nujno, da predvsem v *Cerkvi* spodbujamo dostojanstvo ženske. Dostojanstvo moškega in ženske je namreč enako, ker je Bog oba ustvaril po svoji podobi (1 Mz 1,2) in vsakega posebej bogato obdaril s posebnimi darovi.

Kot je poudarila sinoda, želimo podpirati polno sodelovanje ženske v življenju in poslanstvu Cerkve, da se bodo njeni darovi močneje uveljavili tudi s prevzemanje cerkvenih služb, ki so po pravu pridržane laikom. Prav tako moramo bolj ceniti poslanstvo ženske kot soproge, matere in njeno predanost družinskemu življenju.⁷⁶

Cerkev vedno povzdiguje glas ter obsoja krivice in nasilje nad ženskami, ne glede na to, kje in v kakšnih okoliščinah se zgodi. Zahteva, naj zakone o zaščiti žensk izvajajo in učinkovito ukrepajo proti poniževalnemu uporabljanju žensk v komercialnih reklamah in proti biču prostitucije. Želi, da bi služenje mater in očetov v domačem življenju v obliki denarnega priznanja šteli za prispevek k splošnemu dobremu.

---

⁷⁶ Prim. prav tam.

III. poglavje

OZNaNJEVANJE EVANGELIJA UPANJA

Vzemi odprto knjižico [...] Vzemi jo in pojelj! (Raz 10,8–9)

1. Oznanjevanje Kristusove skrivnosti

Razodetje daje smisel zgodovini

44. Razodetje omenja »knjigo, popisano znotraj in zunaj in zapečateno s sedmimi pečati«, »v desnici njega, ki je sedel na prestolu« (Raz 5,1). Besedilo zajema božji stvariteljski in odrešenjski načrt, podrobno zasnovo vse stvarnosti za ljudi, stvari in dogodke. Nobeno ustvarjeno bitje ne v nebesih ne na zemlji ne more »odpreti knjige ne pogledati vanjo« (Raz 5,3), torej razumeti njene vsebine. V zmešnjavi človeške spremenljive usode *nihče ne more razkriti prihodnosti in poslednjega smisla stvari*.

Samo Jezus Kristus si je pridobil zapečateno knjigo (prim. Raz 5,6–7); samo on je vreden, da vzame knjigo in odtrga njene pečate (Raz 5,9). *Samo Jezus zmore odkriti in uresničiti v njej zapisan božji načrt*. Naj si sam sebi prepuščeni človek še tako prizadeva, zgodovini in dogodkom ne more dati smisla. Življenje ostaja brez upanja. *Le Božji Sin more pregnati temo in pokazati pot*.

Odprta knjiga je bila predana Janezu in po njem vsej Cerkvi. Janez je moral knjigo vzeti in jo pojesti. »Stopi in vzemi odprto knjižico, ta je v roki angela, ki stoji na morju in na zemlji [...] Vzemi jo in pojelj!« (Raz 10,8–9). Šele po-

tem, ko jo je sprejel globoko vase, jo je na primeren način mogel posredovati drugim, h katerim je bil poslan z naročilom: »Vnovič moraš prerokovati nad mnogimi ljudstvi, narodi, jeziki in kralji« (Raz 10,11).

Oznanjevanje je potrebno in nujno

45. Evangelij upanja je bil Cerkvi zaupan in ga je sprejela. Zahteva, naj ga vsak dan oznanjamo in zanj pričujemo. To je Cerkvi lastna poklicanost vedno in povsod. To je tudi poslanstvo Cerkve v današnji Evropi. »Evangeliziranje je pravzaprav milost in dejanska poklicanost Cerkve, njena najgloblja istovetnost. Tu je zato, da evangelizira, torej oznanja in poučuje, da je srednica daru milosti, ki grešnike spravi z Bogom, da v sveti maši ohranja Kristusovo daritev, ki je spominska slovesnost njegove smrti in veličastnega vstajenja.«⁷⁷

Cerkev v Evropi, »nova evangelizacija« je naloga, ki te čaka! Glej, da boš zopet odkrila navdušenje za oznanjevanje! Zdaj, na začetku tretjega tisočletja, poslušaj tebi namenjen glas, ki je zaklical že na začetku prvega tisočletja, ko se je apostolu Pavlu prikazal Makedonec: »Pridi v Makedonijo in pomagaj nam!« Tudi če je neizgovorjen ali zatrt, je ta klic na pomoč najgloblji in najbolj resničen, ker prihaja iz src današnjih Evropejcev. Žejni so upanja, ki ne razočara. Tebi je bilo to upanje podarjeno, da ga vedno in povsod z veseljem podarjaš. *Oznanjevanje Jezusa*, ki je evangelij upanja, *naj bo torej tvoja slava in upravičenje tvojega obstajanja*. Z novo gorečnostjo nadaljuj v istem misijonarskem duhu, ki se je pričelo z oznanjevanjem apostolov Petra in Pavla. Od tedaj je v dva tisoč letih navdihnil mnogo mož in žena, pristnih oznanjevalcev evangelija na evropski celini.

---

⁷⁷ Pavel VI., Apostolsko pismo *O evangelizaciji*, Ljubljana 1975, 14.

Prvo in vnovično oznanjevanje

46. V raznih delih Evrope je potrebno prvo oznanjevanje evangelija. Število nekrščenih se veča, bodisi zaradi znatnega števila priseljencev, ki pripadajo drugim veram, bodisi ker otroci iz tradicionalno krščanskih družin niso bili krščeni zaradi komunistične vladavine ali zaradi zelo razširjene verske brezbržnosti.⁷⁸ Dejansko moramo Evropo zdaj že šteti k tistim tradicionalno krščanskim področjem, v katerih je poleg nove evangelizacije verjetno v nekaterih primerih potrebna prva evangelizacija.

Cerkev se ne more izogniti dolžnosti pogumne diagnoze, ki omogoča primerno terapijo. Tudi na stari celini že obstajajo družbene in kulturne plasti, v katerih bo potreben pravi misijon *ad gentes*.⁷⁹

47. Povsod pa je potrebno vnovično oznanjevanje – tudi pri že krščenih. Mnogi evropski sodobniki menijo, da vedo, kaj je krščanstvo, v resnici pa ga ne poznajo. Pogosto ne poznajo niti bistvenih prvin niti temeljnih pojmov vere. Mnogi krščeni živijo, kot da Kristusa ne bi bilo. Predvsem v cerkvenih običajih ponavljajo znamenja vere, dejansko sprejemanje verske vsebine pa jim ne ustreza in se ne oklepajo Jezusa. Trdno zanesljivost vere je pri mnogih zamenjal nejasen in manj obvezujoč verski občutek. Širijo se razne oblike agnosticizma in dejanskega ateizma, ki poglobljajo prepad med vero in življenjem. Mnoge je okužil duh svetnega humanizma, ki je oslabil njihovo vero ali jih, žal, pripeljal do tega, da so jo popolnoma opustili. Doživljamo nekakšno posvetno razlaganje krščanske vere, ki jo izvotli. S tem pa je povezana globoka kriza vesti in krščanskega moralnega življenja.⁸⁰ Velike vred-

---

⁷⁸ Prim. *Propositio* 3b.

⁷⁹ Prim. Janez Pavel II., Okrožnica o *Odrešenikovem poslanstvu (Redemptoris missio)*, Cerkevni dokumenti 46, Ljubljana 1991, 37.

⁸⁰ Prim. Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Relatio ante disceptationem* I,2: *L'Osservatore Romano*, 3. oktobra 1999, str.7.

note, ki so obilno navdihovale evropsko kulturo, so se oddaljile od evangelija. Izgubile so svoje najgloblje bistvo in pustile prostor nemalo zablodam.

»Vendar, kadar bo prišel Sin človekov, ali bo našel vero na zemlji?« (Lk 18,8) Jo bo še našel na zemlji naše Evrope stare krščanske tradicije? To je odprto vprašanje. Z vso jasnostjo kaže globino in dramatiko enega najbolj resnih izzivov, s katerimi se morajo spopasti naše Cerkve. Reči moremo, kot je poudarila sinoda, da ta izziv pogosto ni v krščevanju na novo spreobrnjenih, ampak v tem, kako bi krščene pripravili do tega, da bi se *spreobrnil* h Kristusu in njegovemu evangeliju.⁸¹ V naših skupnostih si moramo resno prizadevati, da evangelij upanja prinesemo vsem, ki so daleč od vere ali so se oddaljili od krščanskega življenja.

Zvestoba edinemu sporočilu

48. Da bi mogli oznanjati evangelij upanja, je potrebna trdna *zvestoba evangeliju samemu*. Zato mora Cerkev v oznanjevanju v vseh oblikah *vedno bolj v središče postavljati Jezusovo osebo*. Vedno bolj mora usmerjati k njemu. Skrbno moramo paziti, *da ga predstavljamo v celoti*. Ne samo kot nraven zgled, ampak predvsem kot Božjega Sina, edinega in nujno potrebnega rešitelja vseh, ki v svoji Cerkvi živi in deluje. Da bi bilo upanje resnično in neomajno, mora v pastoralni dejavnosti v naslednjih letih na prvem mestu stati »neokrnjeno, jasno in prenovljeno oznanjevanje vstalega Jezusa Kristusa, vstajenja in večnega življenja«.⁸²

Čeprav je evangelij, ki naj bi ga oznanjali, v vseh časih isti, *vseeno obstajajo razne oblike oznanjevanja*. Vsakdo je torej povabljen, naj Jezusa in vero vanj »oznanja« ob vsaki priliki, drugim vero prikazuje »privlačno« s svojim

---

⁸¹ Prim. *Propositio* 3a.

⁸² Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Relatio ante disceptationem*, III, 1: *L'Osservatore Romano*, 3. oktobra 1999 – Suppl., str. 8.

osebnim, družinskim, poklicnim življenjem in življenjem v skupnosti, ki naj odseva evangelij. Okrog sebe naj »izzareva« veselje, ljubezen in upanje, da bodo mnogi videli naša dobra dela, hvalili Očeta v nebesih (prim. Mt 5,16) se »nalezli« in bili pridobljeni. Mora biti kvas, ki od znotraj spreminja in oživlja vsako obliko izražanja kulture.⁸³

S pričevanjem življenja

49. Evropa potrebuje *verodostojne poslance vere*. V njihovem življenju v skupnosti s križem in Kristusovim vstajenjem sije *lepota evangelija*.⁸⁴ Taki poslanci vere morajo biti *ustrezno oblikovani*.⁸⁵ Bolj kakor kdajkoli je danes vsakemu kristjanu potrebna *misijonska zavest*, predvsem pri škofih, duhovnikih, diakonih, Bogu posvečenih osebah, katehetih in učiteljih verskega pouka. »Kot Kristusova priča si mora vsak krščeni pridobiti svojemu stanu primerno izobrazbo. Ne samo zato, da vera zaradi brezbriznosti ne bi zakrnela, ampak tudi zato, da bi podpirali in spodbujali pričevanje evangelizacije.«⁸⁶

Današnji človek »raje posluša priče kot učenjake, in če posluša učenjake, jih posluša zato, ker so priče«.⁸⁷ Zato je odločilno obstajanje in znamenje *svetosti*. Je *bistven pogoj za pristno evangelizacijo*, ki spet more dati upanje. Potrebno je močno osebno pričevanje in pričevanje skupnosti za novo življenje v Kristusu. Ni namreč dovolj, če resnico milosti ponudimo z oznanjevanjem besede in obhajanjem zakramentov. Sprejeti jih moramo in živeti v vseh okoliščinah, v katerih živijo kristjani in krščanske skupnosti. To je eden izmed največjih izzivov evropski Cerkvi na začetku novega tisočletja.

⁸³ Prim. Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Instrumentum laboris*, št. 53: *L'Osservatore Romano*, 6. avgusta 1999 – Suppl., str. 12.

⁸⁴ Prim. *Propositio* 4, 1.

⁸⁵ Prim. *Propositio* 26, 1.

⁸⁶ Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Relatio ante disceptationem*, II, 1: *L'Osservatore Romano*, 3. oktobra 1999, str. 9.

⁸⁷ Pavel VI., Apostolsko pismo *O evangelizaciji*, 41.

Oblikovanje zrele vere

50. »Današnje verske in kulturne razmere v Evropi zahtevajo v veri dozorele katoličane in misijonarske krščanske skupnosti, ki vsem ljudem pričajo o božji ljubezni.«⁸⁸ Oznanjevanje evangelija upanja zato mora podpirati *prehod* od vere, kot jo podpira družbena tradicija in je seveda tudi vredna spoštovanja, *k bolj osebni in zrelejši, premišljeni in prepričani veri.*

Kristjani so torej poklicani, naj gojijo vero, ki jim bo omogočala, da se bodo kritično soočali s sedanjo kulturo in se uprli njenim skušnjavam; da bodo učinkovito vplivali na področja kulture, gospodarstva, družbe in politike; jasno pokazali, da je skupnost članov katoliške Cerkve med seboj in z drugimi kristjani močnejša od vsake narodne vezi; vero radostno predajali mladim rodovom; gradili krščansko kulturo, ki bo sposobna evangelizirati mnogoplastno kulturo, v kateri živimo.⁸⁹

51. Krščanske skupnosti si ne smejo prizadevati samo za to, da bi služenje božji besedi, obhajanje bogoslužja in prizadevanje za ljubezen do bližnjega bilo usmerjeno samo v oblikovanje in podpiranje zrele osebne vere. Zavzemati se morajo tudi za to, da bodo *ponujale katehezo*, prilagojeno različnim duhovnim potem vernikov različnih starosti in v različnih življenjskih okoliščinah. Ob tem morajo upoštevati tudi primerne oblike duhovnega vodenja in vnovičnega odkrivanja svojega krsta.⁹⁰ Temeljno izhodišče vsega tega delovanja naj bo seveda Katekizem katoliške Cerkve.

Če damo v pastoralni dejavnosti prednost *službi kateheze*, jo moramo gojiti kot vzgojo in razvijanje vere vsakega človeka. Če je potrebno, jo moramo znova uvesti, da raste in dozori seme, ki ga je vsadil Sveti Duh in ga je

---

⁸⁸ *Propositio 8, 1.*

⁸⁹ *Prim. Propositio 8, 2.*

⁹⁰ *Prim Propositiones 8, 1a-b; 6.*

naprej prenesel krst. V stalni povezanosti z božjo besedo, ki je ohranjena v Svetem pismu, oznanjevana v bogoslužju in jo razlaga izročilo Cerkve, je organska in sistematična kateheza brez dvoma bistven in prvovrsten način oblikovanja zrele kristjanove vere.⁹¹

52. V zvezi s tem moramo poudariti tudi *pomembno nalogo teologije*. Evangelizacija in teološko razmišljanje sta notranje in neločljivo povezana. Teologija kot znanost ima poseben položaj in metodologijo, živi od vere Cerkve in služi njenemu poslanstvu.⁹² Izhaja iz vere in je poklicana, da jo razlaga. Obenem mora ohraniti neizogibno povezanost s krščansko skupnostjo v vseh njenih oblikah. V službi duhovne rasti vernikov⁹³ vodi le-to k poglobljene- mu razumevanju Kristusovega sporočila.

Pri izvrševanju naloge oznanjevanja evangelija upanja Cerkev v Evropi zelo ceni *poklic teologov*, njihovo delo uveljavlja in ga podpira.⁹⁴ Teologe spoštljivo in v ljubezni pozivam, naj nadaljujejo službo, ki jo opravljajo, in znanstveno raziskovanje povezujejo z molitvijo. Spustijo naj se v dialog s sodobno kulturo, zvesto stojijo ob cerkvenem učiteljstvu ter z njim sodelujejo v duhu skupnosti v resnici in ljubezni. Navdihujejo naj se pri *sensus fidei* božjega ljudstva in ga hranijo s svojim prispevkom.

2. Pričevanje v edinosti in dialogu

Občestvenost med delnimi Cerkvami

53. Moč oznanjevanja evangelija upanja bo najbolj učinkovita, če bo povezana s pričevanjem globoke edinosti in skupnosti v Cerkvi. Posamezne delne Cerkve se ne morejo vsaka zase same spopadati z izzivi, ki jih

---

⁹¹ Prim. Janez Pavel II., Apostolsko pismo *O katehezi (Catechesi tradendae)*, Cerkevni dokumenti 5, Ljubljana 1980.

⁹² Prim. *Propositio* 24.

⁹³ Prim. *Propositio* 8, 1c.

⁹⁴ Prim. *Propositio* 24.

čakajo. Potrebno je pristno *sodelovanje med vsemi Cerkvami celine kot izraz njihove bistvene skupnosti* – sodelovanje, ki ga zahteva tudi nova evropska stvarnost.⁹⁵ Tu moramo omeniti prispevek cerkvenih ustanov celine, od *Sveta evropskih škofovskih konferenc* dalje. Svet je učinkovito sredstvo skupnega iskanja primernih poti evangelizacije Evrope.⁹⁶ Z »izmenjevanjem darov« med različnimi delnimi Cerkvami so na voljo izkušnje in razmišljanja zahodne in vzhodne, severne in južne Evrope ter uporabljene v skupnih pastoralnih smernicah. Svet postaja vedno pomembnejši izraz zavesti zbornosti, ki povezuje škofo celine, da skupaj pogumno in zvesto ime Jezusa Kristusa oznanjajo kot edini vir upanja za vse ljudi Evrope.

Skupaj z vsemi kristjani

54. Kot nujno potrebna zahteva se pojavlja dolžnost bratskega in zavzetega *ekumenskega sodelovanja*. Usoda evangelizacije je tesno povezana s pričevanjem edinstva Jezusovih učencev: »Vsi kristjani so poklicani, naj v skladu s svojim poklicem izpolnjujejo to nalogo. Naloga evangelizacije obsega tudi medsebojno približevanje kristjanov in skupno nadaljevanje poti. Evangelizacija in edinost, evangelizacija in ekumena so neločljivo povezane med seboj.«⁹⁷ Zato znova povzemam besede, ki jih je Pavel VI. pisal ekumenskemu patriarhu Atenagori I.: »Naj nas Sveti Duh vodi po poti sprave, da bo edinost naših Cerkva postajala vedno svetlejše znamenje upanja in tolažbe za vse ljudi.«⁹⁸

---

⁹⁵ Prim. *Propositio* 22.

⁹⁶ Prim. Janez Pavel II., *Nagovor Svetu evropskih škofovskih konferenc (CCEE)* (16. aprila 1993) 1: AAS 86 (1994) 227.

⁹⁷ Janez Pavel II., *Nagovor pri ekumenskem bogoslužju v katedrali v Paderbornu* (22. junija 1996) 5: Giovanni Paolo II., *Insegnamenti XIX/1* (1966) 1571.

⁹⁸ Pavel VI., *Pismo* 13. januarja 1970: *Tomos agapis*, Rim-Carigrad 1971, str. 610-611; prim. Janez Pavel II., *Okrožnica Da bi bili vsi eno (Ut unum sint)*, *Cerkveni dokumenti* 63, Ljubljana 1996, 99.

V dialogu z drugimi verami

55. Kot za celotno nalogo »nove evangelizacije« je tudi za oznanjevanje evangelija upanja nujno pričeti poglobljen in razumen *dialog z verami*, predvsem z judovstvom in islamom. »Če ga razumemo kot metodo in sredstvo medsebojnega spoznavanja in bogatenja, ne nasprotuje misijonu *ad gentes*, ampak je še posebno povezan z njim in celo njegov izraz.«⁹⁹ V prizadevanju za dialog se ne smemo prepustiti »splošno razširjeni brezbriznosti, ki je, žal, zelo pogosta tudi med kristjani. Njene korenine so pogosto v teološko nepravilnih predstavah in v verskem relativizmu, ki vodi k domnevi, da 'ena vera velja toliko kot druga'.«¹⁰⁰

56. Moramo se namreč jasneje zavedati *vezi, ki Cerkev povezuje z judovskim ljudstvom*, in enkratne Izraelove vloge v zgodovini odrešenja. Kot je postalo jasno že pri prvem izrednem zasedanju sinode evropskih škofov in je potrdila tudi zadnja sinoda, moramo spoznati skupne korenine krščanstva in judovstva, ki ga je Bog poklical v zavezo in je ne bo preklical (prim. Rim 11,29),¹⁰¹ potem ko je v Kristusu dosegla dokončno izpolnitev.

Zato moramo spodbujati dialog z judovstvom, se zavedati njegovega temeljnega pomena za samozavedanje kristjanov in za premagovanje razdorov med Cerkvami, ga pospeševati, da bo v medsebojnih odnosih vzcvetela nova pomlad. To pomeni, da se mora vsaka cerkvena skupnost, kolikor ji okoliščine dopuščajo, uvesti v dialog in sodelovanje z verniki judovske vere. To uvajanje med drugim privede tudi do tega, da »se spomnimo, kolikšen delež so sinovi Cerkve imeli pri nastajanju in širjenju antise-

---

⁹⁹ Janez Pavel II., Okrožnica o *Odrešenikovem poslanstvu*, 55.

¹⁰⁰ Prav tam, 36.

¹⁰¹ Prim. Prvo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Sklepna izjava* (13. december 1991) 8: *Enchiridion Vaticanum*, 13, št. 653-655; Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Instrumentum laboris*, 62: *L'Osservatore Romano*, 6. avgusta 1999 – Suppl., str. 13; *Propositio* 10.

mitizma v zgodovini, prosimo Boga odpuščanja in na vse načine podpiramo srečanja, spravo in prijateljstvo z Izraelovimi sinovi in hčerami«. ¹⁰² Prav pa je tudi, da se spominimo številnih kristjanov, ki so, predvsem v časih preganjanj, tvegali življenje, da so pomagali in reševali jude - »starejše brate«.

57. Morali bi tudi bolje poznati druge vere, da bi mogli začeti bratovski pogovor z ljudmi, ki tem veram pripadajo in živijo v današnji Evropi. Posebno pomemben je *pošten odnos do islama*. Evropski škofje so se v zadnjih letih večkrat zavedli, da moramo ta dialog »voditi modro, z jasnimi predstavami o njegovih možnostih in mejah, kot tudi z zaupanjem v božji načrt odrešenja za vse svoje otroke«. ¹⁰³ Med drugim se moramo tudi zavedati velike razlike med evropsko kulturo z globokimi krščanskimi koreninami in muslimansko miselnostjo. ¹⁰⁴

Kristjane, ki so vsak dan v stiku z muslimani, moramo ustrezno pripraviti, da bodo islam spoznali objektivno in ga mogli primerjati s svojo vero. Taka priprava bi bila primerna tudi za bogoslovce, duhovnike in vse pastoralne sodelavce. Razumljivo je seveda, da Cerkev od evropskih institucij zahteva, naj v Evropi zagotovijo versko svobodo. Vendar mora tudi zahtevati, naj recipročnost pri zagotavljanju verske svobode prav tako upoštevajo v deželah z drugim verskim izročilom, kjer so kristjani manjšina. ¹⁰⁵

Ob tem »razumemo osuplost in razočaranje kristjanov, ki v Evropi sprejmejo vernike drugih ver in jim dajo možnost, da opravljajo svoje bogoslužje. Njim pa je prepovedano vsako opravljanje krščanskega bogoslužja v deže-

---

¹⁰² *Propositio 10*; Prim. Komisija za verske stike z Judi, »Spominjamo se: premišljevanje o holokavstu«, Cerkveni dokumenti 77, Ljubljana 1998.

¹⁰³ Prvo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Sklepna izjava* (13. decembra 1991) 9: *Enchiridion Vaticanum*, 13, št. 656.

¹⁰⁴ Prim. *Propositio 11*.

¹⁰⁵ Prim. prav tam.

lah, kjer ti verniki predstavljajo večino in so svojo vero tudi s strani družbenih skupnosti in katerekoli človeške oblasti«. ¹⁰⁷

3. Evangelizacija družbenega življenja

Evangelizacija kulture in inkulturacija evangelija

58. Oznanilo Jezusa Kristusa mora doseči tudi sedanjjo evropsko kulturo. *Evangelizacija kulture mora* pokazati, da je tudi v današnji Evropi mogoče v polnosti živeti evangelij kot pot, ki daje življenju smisel. Zato mora pastorala prevzeti nalogo oblikovanja krščanske miselnosti v vsakdanjem življenju: v družini, šoli, v družbenih komunikacijah, v svetu kulture, dela in gospodarstva, v politiki, v prostem času, v zdravju in boleznih. Potrebno je mirno, kritično ugotavljanje dejanskih kulturnih razmer v Evropi. Ovrednotiti mora nastajajoča nagnjenja in najpomembnejše dogodke in razmere našega časa v luči osrednje vloge Kristusa in krščanske antropologije.

Če pomislimo na kulturni prispevek krščanstva v zgodovini Evrope, moramo tudi danes – teoretično in praktično – pokazati evangeljski pristop k stvarnosti in k človeku. Poleg tega moramo upoštevati pomen znanosti in dosežkov tehnologije v evropski kulturi in družbi. Cerkev je poklicana, da se s teoretičnim poglobljanjem in praktičnimi pobudami ustvarjalno sooči z znanstvenimi spoznanji in njihovim uporabljanjem. Opozarjati mora na pomanjkljivost in neprimernost nazora, ki ga navdihuje scientizem, priznavajoč stvarno veljavo le s poskusi pridobljenemu znanju, ter posredovati etična načela, zapisana v človekovo naravo. ¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ Janez Pavel II., *Nagovor diplomatskemu zboru akreditiranemu pri Svetem sedežu* (12. januarja 1985) 3: AAS 77 (1985) 650.

¹⁰⁷ Drugi vatikanski koncil, Izjava o verski svobodi (*Dignitatis humanae*), 2.

¹⁰⁸ Prim. *Propositio* 23.

59. Pomemben del vsakega programa evangelizacije kulture je delo, ki ga opravijo *katoliške šole*. Prizadevati bi si morali za priznavanje dejanske svobode vzgoje in enakopravnost državnih in nedržavnih šol. Pogosto morejo samo te krščansko izročilo ponuditi tistim, ki so mu daleč. Vernike, ki delujejo v *šolstvu*, spodbujam, naj izpolnjujejo svojo nalogo in prinašajo Kristusovo luč v svoje posebne vzgojne, znanstvene in akademske dejavnosti.¹⁰⁹ Še posebno moramo poudariti prispevek kristjanov, ki imajo vodilno vlogo v raziskovanju in poučujejo na *univerzah*: v »služenju z razmišljanjem« mladim rodovom prenašajo vrednote kulturne dediščine, obogatene z dva tisoč leti humanističnega in krščanskega izkustva. Prepričan sem o pomembnosti akademskih ustanov, zato prosim, naj v raznih delnih Cerkvah pospešujejo *pastorale visokih šol* in tako podpirajo tisto, kar ustreza sedanjim kulturnim potrebam.¹¹⁰

60. Prav tako ne smemo pozabiti pozitivnega prispevka proučevanja kulturnih dobrin Cerkve. Predstavljati morejo namreč poseben dejavnik v prizadevanju, da bi znova obudili krščansko navdihnjen humanizem. S primernim ohranjanjem in pametnim uporabljanjem so živo pričevanje stoletij oznanjevanja vere. So koristen pripomoček za novo evangelizacijo in katehezo ter vabilo k odkrivanju čuta za skrivnost.

Obenem moramo s stalnim dialogom s svetom umetnosti podpirati *nove oblike izražanja vere*.¹¹¹ Cerkev namreč potrebuje umetnost, književnost, glasbo, slikarstvo, kiparstvo in arhitekturo, »ker naj bi svet duha, nevidnega, božjega sveta prikazala kolikor je mogoče vidnega, očarljivega«,¹¹² ker je umetniška lepota obenem odsev

---

¹⁰⁹ prim. *Propositio* 25; 26, 2.

¹¹⁰ Prim. *Propositio* 26,3.

¹¹¹ Prim. *Propositio* 27.

¹¹² Janez Pavel II., *Pismo umetnikom*, Cerkevni dokumenti 82, Ljubljana 1999, 12.

božjega duha, ključ k skrivnosti, vabilo, naj iščemo obličje Boga, ki je postalo vidno v Jezusu iz Nazareta.

Vzgoja mladine za vero

61. Cerkev v Evropi spodbujam, naj se bolj posveti *vzgoji mladine za vero*. Če pogledamo v prihodnost, ne moremo drugače, kot da ji posvetimo svoje misli: da bi mladim ljudem dali trdno človeško in krščansko izobrazbo, se moramo približati njihovem duhu, srcu in značaju. Tako jim bomo posredovali trdno človeško in krščansko oblikovanje.

Kjerkoli je skupaj veliko mladih, pri njih zlahka opazimo popolnoma spremenjeno vedenje. Želijo biti skupaj in pobegniti iz osamljenosti, bolj ali manj jih žeja po absolutnem. Spoznamo prikrito vero, ki hrepeni, da bi se izčistila in sledila Gospodu. Prepoznamo odločitev, da nadaljujejo že začeto potovanje, in željo, da bi vero delili z drugimi.

62. Zato moramo nujno *prenoviti pastoralo mladine* – razdeljeno po starostnih stopnjah ter prilagojeno zelo različnim življenjskim razmeram in potrebam otrok, odraščajočih in mladih. Poleg tega jim moramo s potrpežljivim poslušanjem njihovih vprašanj dati več enovitosti in medsebojne povezanosti. Tako bomo iz njih napravili vodilne osebnosti evangelizacije in graditve družbe.

Na tej poti moramo poskrbeti, da bodo mladi ljudje imeli priložnost za srečevanja. Na ta način jim bomo omogočili vzdušje poslušanja in molitve. Prav zaradi njihove duhovne rasti smemo brez strahu biti zahtevni. Pokazati jim moramo pot svetosti tako, da jih spodbujamo, naj v hoji za Jezusom sprejemajo zahtevne odločitve ter se krepijo s stalnim življenjem iz zakramentov. Tako se bodo mogli upreti skušnjavam kulture, ki ponuja minljive ali evangeliju nasprotne vrednote. Na vseh področjih življenja, tudi pri zabavi in v pogovorih, bodo sami znali pokazati krščansko miselnost.¹¹³

---

¹¹³ Prim. *Propositio* 7b-c.

Še vedno imam pred očmi *vesele obraze številnih mladih, ki so pristno upanje Cerkve in sveta, zgovorno znamenje Svetega Duha, ki neutrudno obuja nove moči. Srečal sem jih na svojih romanjih v številnih deželah kot tudi pri nepozabnih svetovnih dnevih mladih.*¹¹⁴

Pozornost do množičnih občil

63. Zaradi pomena sredstev družbenega obveščanja mora evropska Cerkev namenjati *posebno pozornost raznolikemu svetu množičnih občil*. Sem sodi med drugim primerna izobrazba kristjanov, ki delujejo v medijih, in uporabnikov medijev, da bi bolje obvladovali ta nova sredstva izražanja. Posebno skrb bi morali posvečati izbiri primerno usposobljenih oseb, ki sporočilo oznanjajo po medijih. Zelo koristno bi tudi bilo izmenjevanje informacij in strategij med Cerkvami o raznih vidikih in pobudah na področju komunikacij. Prav tako ne smemo zanemarjati ustanavljanja krajevnih komunikacijskih sredstev na ravni župnije.

Moramo pa se tudi vključiti v dejavnosti družbenih komunikacij in jih spodbujati, naj pri poročanju bolj spoštujejo resnicoljubnost in dostojanstvo človekove osebe. Katoličane pozivam, naj sodelujejo pri oblikovanju kodeksa etike, ki bi veljal za vse, ki delajo na področju občil. Vdila naj bi jih merila, ki jih je pred kratkim nakazal Sveti sedež¹¹⁵ in so jih škofje med sinodo navedli takole: »Spoštovanje dostojanstva in pravic človekove osebe, skupaj z varovanjem zasebnosti; služenje resnici, pravičnosti ter človeškim kulturnim in duhovnim vrednotam; spoštovanje različnih kultur in preprečevanje, da bi se izgubile v množici drugih kultur; varovanje manjšin in naj-

---

¹¹⁴ Prim. Janez Pavel II., Nagovor pri molitvenem bedenju na Tor Vergata ob 15. svetovnem dnevu mladih (19. avgusta 2000), 8: Insegnamenti XXIII/2 (2000) 212.

¹¹⁵ Prim. Papeški svet za družbeno obveščanje, *Etika v družbenem obveščanju*, Cerkevni dokumenti 89, Ljubljana 2000.

šibkejših; iskanje skupnega dobrega namesto zasebnih koristi oziroma prevladovanja zgolj gospodarskih koristi.«¹¹⁶

Misijoni ad gentes

64. Oznanjevanje Jezusa Kristusa in njegovega evangelija, ki bi se omejevalo samo na evropski prostor, bi razkrilo vznemirljiva znamenja pomanjkanja upanja. Pravo krščansko upanje navdihuje delo evangelizacije, če se odpira svetovnim obzorjem in nas spodbuja, naj vsem zastonj dajemo, kar smo prejeli kot dar. Tako bodo *misijoni ad gentes* izraz Cerkve, ki jo oblikuje evangelij upanja, ki se stalno prenavlja in pomlaja. Tega se je evropska Cerkev zavedala skozi stoletja: neštivilne trume misijonarjev in misijonark so se napotile k drugim ljudstvom in kulturam in ljudstvom vsega sveta oznanjale evangelij Jezusa Kristusa.

Prav taka misijonarska gorečnost mora navdihovati Cerkev v današnji Evropi. Upadanje števila duhovnikov in redovnikov v nekaterih državah ne sme nobene delne Cerkve ovirati, da se ne bi zavzemala za potrebe svetovne Cerkve. Vsaka bi morala podpirati pripravljanje na misijone *ad gentes*. Tako bi velikodušno ustregla prošnjam mnogih ljudstev in narodov, ki si želijo spoznati evangelij. Cerkve drugih celin, predvsem Afrike in Azije, še vedno opazujejo Cerkev v Evropi in pričakujejo, da bo še naprej izpolnjevala svoje misijonarsko poslanstvo. Evropski kristjani se ne smejo odreči svoji zgodovini.¹¹⁷

Evangelij: knjiga za Evropo danes in vedno

65. Na začetku velikega jubileja leta 2000 sem stopil skozi sveta vrata ter pred Cerkvijo in svetom visoko dvig-

---

¹¹⁶ *Propositio* 13.

¹¹⁷ *Prim. Propositio* 12.

nil evangeljsko knjigo. To kretnjo je storil vsak krajevni škof v svoji stolnici in s tem opozoril na dolžnost, ki Cerkev na naši celini čaka danes in vedno.

Evropska Cerkev je stopila v novo tisočletje z evangelijem! Vsak vernik naj sprejme opomin koncila, »naj si s pogostnim branjem Svetega pisma pridobijo 'vzvišeno spoznanje Kristusa Jezusa' (Flp 3,8). 'Nepoznavanje Svetega pisma namreč pomeni nepoznavanje Kristusa'.«¹¹⁸ Naj bo Sveto pismo še naprej zaklad za vso Cerkev in vsakega kristjana. V skrbnem proučevanju božje besede bomo našli hrano in moč, da bomo vsak dan izpolnjevali svoje poslanstvo.

Vzemimo to knjigo v roke! Sprejmimo jo od Gospoda, ki nam jo po Cerkvi stalno ponuja (prim. Raz 10,8). *Pojejmo jo* (prim. Raz 10,9), da postane življenje našega življenja. *Užijmo jo* do zadnjega: povzročala nam bo težave, vendar nam bo dala tudi veselje, ker je sladka kot méd (prim. Raz 10,9–10). Preplavilo nas bo upanje in *znali* jo bomo *posredovati* vsakomur, ki ga srečamo na svoji poti.

---

¹¹⁸ Drugi vatikanski koncil, Dogmatična konstitucija o božjem razodetju (*Dei Verbum*), 25.

IV. poglavje

SLAVIMO EVANGELIJ UPANJA

»Sedečemu na prestolu in Jagnjetu hvala in čast, slava in mogočnost na veke vekov« (Raz 5,13)

Skupnost, ki moli

66. *Evangelij upanja*, sporočilo resnice, ki osvobaja (prim. Jn 8,32), *moramo slaviti*. V Razodetju se pred Jagnjetom pričanja slovesno bogoslužje hvale in češčenja: »Sedečemu na prestolu in Jagnjetu hvala in čast, slava in mogočnost na veke vekov« (Raz 5,13). To videnje, ki razodeva Boga in smisel zgodovine, se dogaja »na Gospodov dan« (Raz 1,10), dan vstajenja, ki je kar naprej ponazorjeno pri nedeljskem zbiranju vernikov.

Cerkev, ki to razodetje sprejema, *je skupnost, ki moli*. Medtem ko moli, posluša Gospoda in to, kar ji Duh pravi: Moli, hvali, se zahvaljuje, končno prosi za Gospodov prihod: »Pridi, Gospod Jezus!« (Raz 22,16–20) in prošnjo potrdi tako, da od njega pričakujemo rešitev in odrešenje.

Tudi od tebe, božja Cerkev v Evropi, zahtevajo, da si skupnost molitve, da svojega Gospoda slaviš z zakramenti, bogoslužjem in vsem bivanjem. V molitvi boš odkrila oživljajočo Gospodovo navzočnost. Če vse svoje delovanje zakoreniniš v njem, boš Evropejcem spet mogla približati srečanje z njim samim – pravim upanjem, ki edino more potešiti hrepenenje po Bogu, skritem v raznih oblikah iskanja vere, ki se pojavljajo v današnji Evropi.

1. Vnovično odkrivanje bogoslužja

Verski čut v današnji Evropi

67. Kljub razkristjanjenju širokih področij evropske celine obstajajo *znamenja*, ki pomagajo orisati obraz *Cerkev*, ki v veri svojega Gospoda oznanja, slavi in mu služi. Ne manjka namreč zgledov kristjanov, ki doživljajo čase kontemplativnega molka, zvesto sodelujejo v duhovnih dejavnostih, evangelij živijo v vsakdanjem življenju in o njem pričajo na različni področjih, kjer delujejo. Poleg tega mogoče prepoznati primere »ljudske svetosti«, ki dokazujejo, da je v današnji Evropi mogoče živeti evangelij osebno in v pravem izkustvu skupnosti.

68. Poleg mnogih primerov pristne vere obstaja v Evropi tudi *nejasna in včasih zgrešena vernost*. Njena znamenja so pogosto nejasna in površna ali celo sama sebi nasprotujoča. Očitno gre za znamenja bega v spiritualizem, v verski in ezoterični sinkretizem, iskanje nenavadnih dogodkov za vsako ceno, prav tako nenavadnih odločitev, kot je vključevanje v nevarne sekte ali vztrajanje pri lažnih verskih izkustvih.

Široko razširjeno hrepenenje po duhovni hrani moramo sprejeti z razumevanjem in ga prečistiti. Ljudem, ki se, četudi nejasno, zavedajo, da samo od kruha ne morejo živeti, mora Cerkev prepričljivo izpričati Jezusov odgovor skušnjavcu: »Človek naj ne živi samo od kruha, ampak od vsake besede, ki pride iz božjih ust« (Mt 4,4).

Cerkev, ki slavi

69. Današnja civilizacija – preveč zaprto transcendenca in pod pritiskom porabništva –, ki postaja lahek plen starih in novih oblik malikovalstva, obenem žeja po nečem, kar presega neposredne danosti. *Ta naloga, ki čaka evropsko Cerkev*, je zahtevna in vznemirljiva. Znova mora odkriti smisel za skrivnost (»misterij«), obnoviti mora bogoslužne slovesnosti, da bi bile zgovornejša zna-

menja navzočnosti Kristusa, Gospoda. Poleg tega mora dati nov prostor tišini, molitvi in kontemplaciji ter se vrniti k zakramentom – predvsem k evharistiji in pokori – virom svobode in upanja.

Zato te, *evropska Cerkev*, rotim, *postani Cerkev, ki moli*, slavi Boga, priznava njegovo popolno prvenstvo, ga hvali v veseli veri. *Znova odkrij občutek za skrivnostno*: živi ga s ponižno hvaležnostjo, izpričuj ga z globoko občuteno radostjo, ki je nalezljiva. *Slavi odrešenje, ki prihaja od Kristusa*. Vzemi ga kot dar, ki te napravi za njegov »zakrament«. Tvoje življenje naj postane pravo bogoslužje, ki je Bogu všeč (prim. Rim 12,1)!

Čut za skrivnost

70. Nekatera znamenja kažejo, da čut za skrivnost upada celo v bogoslužnih slovesnostih – in prav one naj bi vpeljevale v skrivnost. *Zato je nujno, da se v Cerkvah spet prebudi pravi čut za bogoslužje*. Kot so spomnili sinodalni očetje,¹¹⁹ je bogoslužje sredstvo posvečevanja, praznovanje vere Cerkve in način posredovanja vere. Skupaj s Svetim pismom in naukom cerkvenih očetov je živ vir prave, trdne duhovnosti. Kot poudarja tudi izročilo častitljivih vzhodnih Cerkva, po njej verniki stopajo v občestvo s Sveto Trojico in svoj delež pri božji naravi doživljajo kot dar milosti. Bogoslužje tako postane predokus blaženosti ob koncu časov in delež pri nebeški slavi.

71. V bogoslužnih slovesnostih moramo *Jezusa zopet postaviti v središče in pustiti, naj nas razsvetljuje in vodi*. Tu najdemo enega najmočnejših odgovorov, ki jih naše skupnosti morejo dati nejasni in neprepričljivi vernosti. Namen cerkvenega bogoslužja ni zadovoljevanje želja in pomirjanje človekovih bojazni, ampak da v poslušanju in prejemanju živega Jezusa, ki Očeta časti in slavi, z Njim Očeta slavimo in častimo. Cerkevno bogoslužje ozna-

---

¹¹⁹ Prim. *Propositio* 14.

nja, da prihaja upanje k nam od Boga, in sicer po našem Gospodu Jezusu.

Gre za to, da *bogoslužje živimo kot delo Svete Trojice*. Oče deluje za nas v skrivnostih, ki jih obhajamo. On je tisti, ki nam govori, odpušča, nas posluša in daruje svojega Duha. K njemu se obračamo, njega poslušamo, slavimo in k njemu kličemo. Jezus se zavzema za naše posvečevanje, ko nam daje delež pri svoji skrivnosti. Sveti Duh deluje s svojo milostjo in nas napravi za Kristusovo telo, Cerkev.

Bogoslužje moramo živeti kot *oznanilo in predokus prihodnje slave*, kot konec in cilj našega upanja. Kakor uči koncil, »pri zemeljskem bogoslužju vnaprej okušamo tisto nebeško, ki se obhaja v svetem mestu Jeruzalemu, h kateremu romamo [...], dokler se ne prikaže on, naše življenje in se mi z njim prikažemo v slavi«. ¹²⁰

Liturgično oblikovanje

72. Čeprav smo po 2. vatikanskem koncilu prehodili že dobršen del poti do doživljanja dejanskega pomena bogoslužja, nam ostaja še dosti dela. Potrebujemo stalno prenovo, trajno oblikovanje in usposabljanje vseh: duhovnikov, oseb posvečenega življenja in laikov.

Prava *prenova*, ki ni odvisna od kakih poljubnih dejanj, je v tem, da stalno razvijamo zavest o pomenu skrivnosti. Tako božja služba postane čas skupnosti z veliko in sveto skrivnostjo Svete Trojice. Če Cerkev v Evropi sveta dejanja obhaja kot povezanost z Bogom in sprejemanje njegovih darov – znamenje pravega duhovnega življenja – potem resnično more gojiti upanje in ga darovati tistim, ki so ga izgubili.

73. Zato se moramo zelo potruditi za *izobraževanje*. Njegov cilj je podpiranje razumevanja pravega pomena cerkvenih slovesnosti. Poleg primerne poučevanja o obredih potrebuje pravo duhovnost in vzgojo, da bi jih v pol-

---

¹²⁰ Konstitucija o svetem bogoslužju, 8.

nosti živeli.¹²¹ Močnejše bi morali poudarjati pravo »liturgično mistagogijo«. Vsi verniki – vsak bi prispeval nekaj svojega – naj bi dejavno sodelovali pri svetih opravilih, posebno pri evharistiji.

2. Obhajanje zakramentov

74. Posebno pomembno mesto moramo dati *obhajanju zakramentov* Kristusovega delovanja v Cerkvi, usmerjenega v češčenje Boga, posvečevanje ljudi in h graditvi cerkvene skupnosti. Zavedati se moramo, da v njih po Svetem Duhu deluje Kristus sam. Zato moramo zakramente obhajati zelo skrbno in v primernih okoliščinah. Delne Cerkve na celini bi se morale zelo potruditi, da okrepijo pastoralo zakramentov in razumevanje njihove globoke resnice. Sinodalni očetje so to zahtevo poudarili zaradi dveh nevarnosti. Na eni strani je videti, da so nekateri cerkveni krogi izgubili pravo razumevanje zakramentov in bi mogli poplitviti skrivnosti, ki jih obhajajo. Na drugi strani mnogi krščeni v pomembnih življenjskih trenutkih prejemajo zakramente, ker je taka navada, ne živijo pa po navodilih Cerkve.¹²²

Evharistija

75. V *evharistiji*, Jezusovem največjem daru Cerkvi, je skrivnost Kristusove smrti za naše zveličanje. »Presveta evharistija namreč obsega ves duhovni zaklad Cerkve, Kristusa samega, naše velikonočno jagnje«. ¹²³ Iz nje, »vira in viška vsega krščanskega življenja«, ¹²⁴ na svojem roma-

---

¹²¹ Prim. *Propositio* 14. Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Relatio ante disceptationem*, III, 2: *L'Osservatore Romano*, 3. oktobra 1999, str. 9.

¹²² Prim. *Propositio* 15, 2a.

¹²³ Drugi vatikanski koncil, Odlok o službi in življenju duhovnikov (*Presbyterorum Ordinis*), 5.

¹²⁴ Dogmatična konstitucija o Cerkvi, 11.

nju Cerkev zajema in v njej najde vir vsega upanja. Evharistija namreč daje »naši poti skozi zgodovino spodbudo, ko v vsakega med nami položi seme živega upanja v našo vsakdanjo predanost delu, ki nas čaka«. ¹²⁵

Vsi smo povabljeni, da *izpovemo vero v evharistijo* – »poročstvo prihodnjega veličastva« – v prepričanju, da je skupnost s Kristusom, ki jo zdaj kot romarji doživljamo v minljivem življenju. Daje nam predokus poslednjega srečanja na dan, ko »mu bomo podobni, ker ga bomo gledali takšnega, kakršen je« (1 Jn 3,2). Evharistija je nekakšen »predokus večnosti v času«, navzočnost Boga in naša skupnost s to navzočnostjo. Kot spomin Kristusove velike noči je po svoji naravi prenašalka milosti v zgodovino človeštva. Odpira nas za božjo prihodnost. Ker je skupnost s Kristusom, z njegovim telesom in krvjo, je delež pri večnem božjem življenju. ¹²⁶

Sprava

76. Skupaj z evharistijo mora tudi *zakrament sprave imeti temeljno vlogo pri obnavljanju upanja*: »Osebno izkušstvo božjega odpuščanja je namreč za vsakega med nami bistven temelj vsakega upanja v prihodnost«. ¹²⁷ Ena od korenin obupanosti, ki je danes zajela mnoge, je nesposobnost, da bi sebe priznavali kot grešnike in dopustili, da bi jim bilo odpuščeno. Ta nesposobnost izhaja iz osamljenosti tistega, ki živi, kot da Boga ni in nima nikogar, ki bi ga prosil odpuščanja. Kdor pa prizna, da je grešnik in se zaupa usmiljenju nebeškega Očeta, doživi veselje osvoboditve, živi dalje in se ne pogrezne nazaj v svojo bedo. ¹²⁸ Prejme milost novega začetka in najde razlog za upanje.

---

¹²⁵ Janez Pavel II., Okrožnica Cerkev iz evharistije, 20.

¹²⁶ Prim. Janez Pavel II., *Nagovor pri generalni avdienci* (25. oktobra 2000) 2: *Insegnamenti* XXIII/2 (2000) 697.

¹²⁷ *Propositio* 16.

¹²⁸ Prim. Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Relatio ante disceptationem*, III, 2: *L'Osservatore Romano*, 3. oktobra 1999, str. 9.

Zato mora v evropski Cerkvi znova oživetiti zakrament sprave. Vendar moramo poudariti, da ima zakrament obliko osebnega priznavanja grehov, ki mu sledi individualna odveza. Srečanje med spovedancem in duhovnikom mora ustrezati obliki, predvideni v *obredniku zakramenta*. Ker vedno bolj izginja čut za greh in se na moralnem področju uveljavlja miselnost, ki jo oblikujeta relativizem in subjektivizem, mora vsaka cerkvena skupnost nujno in resno skrbeti za oblikovanje vesti.¹²⁹ Sinodalni očetje so vztrajali, naj bo resnica o osebnem grehu in nujnost osebnega božjega odpuščanja jasno izražena po duhovnikovi službi. Skupinska odveza ni alternativna (vzporedna) možnost podeljevanja zakramenta sprave.¹³⁰

77. Duhovnike prosim in opominjam, naj bodo veliko-dušno na voljo za spoved in naj z rednim prejetjem zakramenta pokore sami dajejo zgled. Priporočam jim, naj se izpopolnjujejo na področju moralne teologije, da bodo mogli odgovorno reševati vprašanja, ki so se v novejšem času pojavila na področju morale posameznika in družbe. Poleg tega morajo biti še posebno pozorni na stvarne življenjske razmere vernikov. Vernike morajo potrpežljivo voditi, da spoznajo zahteve krščanskega moralnega zakona, in jim pomagati, da zakrament živijo kot radostno srečanje z usmiljenjem nebeškega Očeta.¹³¹

Molitev in življenje

78. Poleg obhajanja evharistije moramo pospeševati tudi druge oblike *skupne molitve*¹³² in ljudem pomagati, da odkrijejo povezavo med temi oblikami in bogoslužno molitvijo. V živem nadaljevanju izročila latinske Cerkve

---

¹²⁹ Prim. *Propositio* 16.

¹³⁰ Prim. Janez Pavel II., Motu proprio *Misericordia Dei* (2. aprila 2002) 4: AAS 94 (2002) 456-457.

¹³¹ Prim. *Propositio* 16; Janez Pavel II., *Pismo duhovnikom na veliki četrtek* 2002 (17. marca 2002) 4: AAS 94 (2002) 435-436.

¹³² Prim. *Propositio* 14c.

naj bi še posebno pospeševali razne oblike *evharističnega češčenja izven maše*: osebno češčenje, izpostavljanje svetega Rešnjega telesa in procesije, ki jih moremo razumevati kot izraze vere v nadaljevanje Gospodove prisotnosti v oltarnem zakramentu.¹³³ Pri osebnem in skupnem opravljanju *molitvenega bogoslužja (brevirja)* – na njihov edinstveni pomen za verne laike je spomnil 2. vatikanski koncil¹³⁴ – bi se morali potruditi in jim tudi tu pokazati povezanost z evharistično skrivnostjo. Družine bi morale spodbujati, naj si vzamejo čas za skupno molitev, da bi si tako v luči evangelija razlagale zakonsko in družinsko življenje. Na ta način bi se iz poslušanja božje besede izoblikovalo *domače bogoslužje*, ki bo nato zaznamovalo vse dogodke družinskega življenja.¹³⁵

Vsaka oblika skupne molitve predpostavlja osebno molitev. Med posameznikom in Bogom nastane pravi pogovor, izražen v hvaljenju, zahvaljevanju in prošnji, ki so po Jezusu Kristusu in Svetem Duhu usmerjeni k Očetu. Osebne molitve, ki je kristjani kot dihanje samo, nikoli ne smemo zanemarjati. Prav tako bi morali zopet odkriti povezanost med osebno in bogoslužno molitvijo.

79. Posebno pozornost moramo namenjati tudi *ljudski pobožnosti*.¹³⁶ V raznih delih Evrope je razširjena v bratovščinah, romanjih in procesijah k številnim svetiščem. Bogatijo tok cerkvenega leta ter navdihujejo običaje in navade v družini in družbi. Vse te oblike moramo skrbno presojsati v pastoralni pospeševanja in prenavljanja, ki bo pomagala, da bodo razvijali vse, kar je pristen izraz modrosti božjega ljudstva. To prav gotovo velja za rožni venec. V tem, njemu namenjenem letu, bi to molitev rad še enkrat priporočil. »Če rožni venec znova odkrijemo v njegovem polnem pomenu, nas vodi v samo srce krščan-

---

¹³³ Prim. prav tam.

¹³⁴ Prim. Konstitucija o svetem bogoslužju, 100.

¹³⁵ Prim. *Propositiones* 14c; 20.

¹³⁶ Prim. *Propositio* 20.

skega življenja. Daje nam redno in zelo rodovitno duhovno kakor tudi vzgojno možnost za osebno kontemplativno premišljevanje za duhovno oblikovanje božjega ljudstva in za novo evangelizacijo.«¹³⁷

Pri ljudski pobožnosti je nujna stalna previdnost pred dvournimi vidiki nekaterih pojavov. Obvarovati jo moramo, da ne bi zdrsnila v sekularizem, ter tudi pred porabništvom in nevarnostmi praznoverja. Obdržati jo moramo v zrelih in pristnih oblikah. Ljudi je treba vzgajati tako, da pojasnimo, da moramo ljudsko pobožnost vedno živeti v skladu z bogoslužjem Cerkve in povezano z zakramenti.

80. Ne smemo pozabiti, da »*Bogu všečno daritev*« (Rim 12,1) uresničujemo predvsem v *vsakdanjem življenju* tako, da – tudi v trenutkih nemoči – živimo v svobodni, velikodušni predanosti v ljubezni. Tako neomajno upanje navdihuje naše življenje, ker je prepuščeno gotovosti božje moči in Kristusove zmage: življenje, polno božje tolažbe, s katero naj tolažimo vse, ki jih srečamo na svoji poti (prim. 1 Kor 1,4).

Gospodov dan

81. *Gospodov dan* je zelo značilen trenutek oživljanja spomina v praznovanju evangelija upanja.

V sedanjih razmerah zunanje okoliščine omejujejo možnosti kristjanov, da bi v polnosti živeli nedeljo, dan srečevanja z Gospodom. Nemalokrat se zgodi, da je nedelja skrčena samo na »vikend«, na beg pred vsakdanjostjo. Zato potrebujemo dobro sestavljeno pastoralno dejavnost na vzgojni, duhovni in družbeni ravni, ki bi pomagala živeti pravi pomen nedelje.

82. Vnovič vas spodbujam, da si spet »pridobite najgloblji pomen Gospodovega dne«. ¹³⁸ Posvečen naj bo s

---

¹³⁷ Janez Pavel II., Apostolsko pismo *Rožni venec Device Marije (Rosarium Virginis Mariae)*, Cerkevni dokumenti 98, Ljubljana 2002, 3.

¹³⁸ Prim. *Propositio* 14.

sodelovanjem pri evharistiji in s počitkom, obogatenim s krščanskim veseljem in bratstvom. Obhajati ga moramo kot središče vsega češčenja Boga, kot stalno predpodobo večnega življenja, ki nam poživlja upanje in nas spodbuja na naši poti. Ne bojmo se, nedeljo *branimo pred vsakim napadom in se potrudimo*, da bo v organizaciji dela *zagotovljena* in bo v dobro vse družbe dan za človeka. Kadar je namreč nedelja orošana svojega prvotnega pomena in v njej ni več primernega prostora za molitev, počitek, skupnost in veselje, se more zgoditi, »da je človek ujet v tako ozko obzorje, ne more več videti 'neba'. Čeprav nosi praznično obleko, ne more praznovati.«¹³⁹ Brez razsežnosti slavljenja upanje ne bi našlo doma, kjer bi bivalo.

---

¹³⁹ Janez Pavel II., Apostolsko pismo *Gospodov dan (Dies Domini)*, Cerkevni dokumenti 78, Ljubljana 1998, 4.

V. poglavje

SLUŽENJE EVANGELIJU RESNICE

»Vem za tvoja dela, za tvojo ljubezen, za tvojo vero, za tvoje služenje in za tvojo stanovitnost« (Raz 2,19)

Pot ljubezni

83. Beseda, ki jo Duh govori Cerkvam, zajema *sodbo o njihovem življenju*. Govori o njihovem ravnanju: *»Vem za tvoja dela«*, pravi na začetku, ki se kot refren z majhnimi razlikami ponavlja v pismih, pisanih sedmim Cerkvam. Če se dela izkažejo kot dobra, so sad truda, vztrajnosti, prenašanja preizkušenj, skrbi in revščine, zvestobe v preganjanjih, ljubezni, vere, služenja. V tem pomenu jih moremo brati kot opis Cerkve, ki odrešenje, ki mu prihaja od Gospoda, ne le oznanja in slavi, ampak tudi resnično *»živi«*.

Ker naj bi služila evangeliju upanja, *je tudi Cerkev v Evropi poklicana, naj gre po poti ljubezni*. Ta pot v obliki ljubezni do bližnjega spreobrača; je široka dejavnost v služenju, odločitev za neutrudno in brezmejno velikodušnost.

1. Služenje v ljubezni

Skupnost in solidarnost

84. Za vsakega človeka je prejeta in naprej podarjena *ljubezen temeljno izkustvo, iz katerega nastane upanje*. *»Človek ne more živeti brez ljubezni. Sam sebi ostane*

nerazumljivo bitje; njegovo življenje je brez smisla, če mu ljubezen ni bila razodeta, če ni naletel na ljubezen, če je ni izkusil in prevzel, če pri njej nima živega deleža.¹⁴⁰

Izziv Cerkvi v današnji Evropi je torej v tem, da ljudem današnjega časa *s pričevanjem ljubezni, ki ima sama v sebi moč evangelizacije*, pomaga doživeti ljubezen Boga Očeta in Kristusovo ljubezen v Sveten Duhu.

Pravzaprav je pravi pomen »evangelija«, veselega sporočila vsakemu človeku: Bog nas je prvi ljubil (prim. 1 Jn 4,10.19); Jezus nas je ljubil do konca (prim. Jn 13,1). V daru Duha je vernim ponujena božja ljubezen in delež v njegovi ljubezni: priganja v srcu vsakega učenca in vse Cerkve (prim. 2 Kor 5;14). Prav zato, ker je božji dar, je ljubezen za človeka *zapoved* (prim. Jn 13,34).

Življenje v ljubezni tako postane vsem ljudem *veselo sporočilo*, ki pokaže, da božja ljubezen ne zapusti nikogar. To torej pomeni izgubljenemu človeku dajati razlog, da še naprej upa.

85. Cerkev je poklicana, da kot »verodostojno, čeprav nepopolno znamenje življenja v ljubezni, ljudem približa božjo in Kristusovo ljubezen, ki ju išče.¹⁴¹ Cerkev priča, da je »znamenje in orodje za notranjo zvezo z Bogom in za edinost vsega človeškega rodu«,¹⁴² če posamezniki, družine in skupnosti dosledno živijo evangelij življenja. Z drugimi besedami, *naše cerkvene skupnosti so poklicane, naj bodo resnične šole življenja v skupnosti*.

Bistvo pričevanja ljubezni je, da gre prek meja cerkvene skupnosti, da hoče doseči vsakega človeka. Prizadeva si, da bi bila *ljubezen vsem ljudem in vsemu družbenemu življenju spodbuda za pravo solidarnost*. Če Cerkev služi ljubezni, pospešuje »kulturo solidarnosti« in pomaga, da spet zaživijo vesoljne vrednote skupnega življenja ljudi.

---

¹⁴⁰ Janez Pavel II., Okrožnica *Človekov Odrešenik (Redemptor hominis)*, Cerkveni dokumenti 2, Ljubljana 1979, 10.

¹⁴¹ Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Instrumentum laboris*, 72: *L'Osservatore Romano*, 6. avgusta 1999, Suppl., str. 15.

¹⁴² Dogmatična konstitucija o Cerkvi, 1.

S tega vidika bi morali *spet odkriti izviren smisel krščanskega prostovoljnega služenja*. Izhaja iz vere in se z njo neprestano hrani. Zato mora krščanski prostovoljec poklicno usposobljenost povezovati s pravo ljubeznijo. Prostovoljce naj spodbuja, naj »čustva navadne ljubezni do ljudi povzdignejo v višave Kristusove ljubezni; med trdim delom in naveličanostjo naj si spet pridobijo zavest o dostojanstvu vsakega človeka; ugotavljajo naj, kaj ljudje potrebujejo, in poiščejo nova pota tam, kjer je stiska največja, skrb in pomoč pa najslabša.«¹⁴³

2. Služenje ljudem v družbi

Revnim vrniti upanje

86. Vsa Cerkev je poklicana, *naj revnim spet vrne upanje*. Ko jih sprejema in jim služi, sprejema Kristusa in mu služi (prim. Mt 25,40). *Ljubezen predvsem do revnih* je nujna razsežnost krščanskega življenja in služenja evangeliju. Ljubiti revne in jim pričati, da jih Bog še posebno ljubi, pomeni priznavati, da so ljudje pomembni sami po sebi, ne glede na to, v kakih gospodarskih, kulturnih in družbenih razmerah živijo. Moramo jim pomagati, da uveljavijo svoje sposobnosti.

87. *Spopasti se moramo s pojavom brezposelnosti*, ki je pri številnih evropskih narodih prava družbena nesreča. Temu moremo dodati še vedno močnejše reke priseljencev. Cerkev mora opominjati, da je delo dobrina in da mora zanj skrbeti vsa družba.

Cerkev vedno znova poudarja npravna merila, ki morajo voditi gospodarstvo, da bi spoštovalo osrednje mesto človeka. Vendar ne bo pozabila navezovanja dialoga z osebami, ki delajo na politični, sindikalni in podjetniški ravni.¹⁴⁴ Cilj takega dialoga mora biti gradnja Evrope kot

---

¹⁴³ Janez Pavel II., Okrožnica *Evangelij življenja (Evangelium vitae)*, Cerkevni dokumenti 60, Ljubljana 1995, 90.

¹⁴⁴ Prim. *Propositio* 33.

skupnosti narodov in ljudi. Skupnosti, solidarne v upanju, ki ni podvrženo izključno zakonitostim trga, ampak si odločno prizadeva za ohranjanje človekovega dostojanstva tudi v gospodarskih in družbenih odnosih.

88. Tudi *pastorali bolnikov* bi morali namenjati posebno pozornost. Bolezen je stanje, v katerem se vzbudijo temeljna vprašanja o smislu življenja »v družbi, za katero so značilni blaginja in tekmovanje, oboževanje telesa, odklanjanje trpljenja in bolečine ter mit o večni mladosti«. ¹⁴⁵ Skrb za bolne mora biti prednostna naloga. Zato moramo poskrbeti za primerno pastoralno prisotnost na mestih, kjer ljudje trpijo, na primer zavzeto delo bolniških duhovnikov, članov prostovoljskih združenj, cerkvenih zdravstvenih ustanov. Na drugi strani moramo poskrbeti tudi za družine bolnikov. Prav tako bomo morali zdravnike in strežno osebje s primerno pastoralno prisotnostjo podpreti v njihovem zahtevnem poklicu služenja bolnim. Osebe, ki delajo v zdravstvu, dan na dan plemenito služijo življenju. Od njih zahtevajo, da dajejo bolnikom tudi tisto duševno pomoč, ki gradi na toplini pristnega človeškega odnosa.

89. Končno ne smemo pozabiti, da *bogastva Zemlje* nemalokrat *uporabljamo na neprimeren način*. Ker človek ni izpolnil naloge, naj zemljo z ljubeznijo obdeluje in varuje (prim. 1 Mz 2:15), je na mnogih območjih uničil gozdove in zemljišča, zastrupil vode, povzročil, da je zrak neprimeren za dihanje, napravil zmedo v hidro-geoloških in atmosferskih sistemih in velikanska ozemlja prepustil širjenju puščav.

Tudi v tem primeru služenje evangeliju pomeni upanje, zavzemanje za *pravilno uporabljanje zemeljskih dobrin*. ¹⁴⁶ Vzbujaati moramo pozorno skrb, ki ne bo varovala samo naravnega okolja, ampak bo kakovost človekovega življenja branila tako, da bo prihodnjim rodovom pripravila okolje, ki bolj ustreza Stvarnikovemu načrtu.

---

¹⁴⁵ *Propositio* 35.

¹⁴⁶ Prim. *Propositio* 36.

Resnica o zakonu in družini

90. Cerkev v Evropi mora na vseh ravneh zvesto poudarjati *resnico o zakonu in družini*.¹⁴⁷ Žgoče občuti to nujnost, ker ve, da je v moči naloge evangelizacije, ki ji jo je zaupal njen Ženin in Gospod, ta naloga njena dolžnost in danes se ji zastavlja z neodložljivo nujnostjo. Nemalo kulturnih, družbenih in političnih dejavnikov namreč pripeljeva k vedno hujši krizi družine. Na različne načine ogrožajo resnico in dostojanstvo človekove osebe ter v popačeni obliki razmišljajo o ideji družine. Vedno manj priznavajo vrednost neločljivosti zakona. Zahtevajo zakonsko priznavanje oblik dejanskega skupnega življenja in njihovo izenačenje z zakonito sklenjenimi zakoni. Ne manjka poskusov, da bi sprejeli oblike partnerstva, v katerem razlikovanje spolov ne bi bilo več pomembno.

V teh okoliščinah je Cerkev poklicana, da z *novi močjo oznanja, kar evangelij govori o zakonu in družini* ter doume njun pomen in vrednost v božjem odrešilnem načrtu. Še posebno je treba zopet poudariti, da sta to stvarnosti, ki izhajata iz božje volje. Resnico o družini kot intimni skupnosti življenja in ljubezni,¹⁴⁸ ki je odprta za spočetje novih ljudi, moramo tudi na novo odkriti, prav tako tudi njeno dostojanstvo »domače Cerkve« in njeno sodelovanje v poslanstvu Cerkve in v življenju družbe.

91. Po mnenju sinodalnih očetov moramo priznati, da mnoge družine v vsakdanjem življenju živijo v ljubezni in so vidne priče navzočnosti Jezusa, ki jih spremlja in podpira z darom svojega Duha. Da bi to pot podpirali, moramo poglobiti teologijo in duhovnost zakona in družine, resnice in lepote družine, ki je utemeljena na razumevanju zakona kot trajne in rodovitne združitve enega moža in ene žene. Oznanjati jo moramo odločno in v vsaki cer-

---

¹⁴⁷ Prim *Propositio* 31.

¹⁴⁸ Prim. Drugi vatikanski koncil, Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu (*Gaudium et spes*), 48.

kveni skupnosti moramo podpirati primerno pastoralo družine. Obenem mora Cerkev z materinsko skrbjo ponudi pomoč tistim, ki živijo v stiski, npr. samskim mladim materam, osebam, ki so ločene ali živijo ločeno, zavrženim otrokom. Vsekakor bo potrebna spodbuda, pomoč in podpora družinam, posameznim ali v združenjih, ki skušajo v Cerkvi in v družbi igrati svojo vlogo in prizadevanje za resnično primerno družinsko politiko v posameznih državah in v Evropski uniji.¹⁴⁹

92. Posebno pozornost moramo nameniti *vzgoji mladih ljudi in zaročencev za ljubezen*. Tečaji kot priprava na zakrament zakona bi jim morali še posebno pomagati, da bi do poroke živeli v čistosti. Vzgojna dejavnost Cerkve se mora še posebno posvetiti spremljanju in pomoči mladoporočencem tudi po poroki.

93. Končno je Cerkev poklicana, da z materinsko skrbjo pomaga zakonom, ki bi jih mogli imeti za brezupne. »Ob velikem številu razdejanih družin Cerkev ne bo sodila strogo in neprizadeto. *V rane mnogih človeških tragedij bo prinašala luč božje besede*, ki jo bo spremljalo pričevanje njegovega usmiljenja. V tem duhu bo družinska pastorala poskušala pomagati tudi v okoliščinah, *ko ločeni verniki vnovič sklenejo zakon*. Niso izključeni iz skupnosti. Nasprotno, povabljeni so, naj sodelujejo v življenju skupnosti in gredo po poti duhovne rasti v duhu evangelija. Vendar jim Cerkev ne zamolči, da so dejansko v moralno neurejenem stanju in da temu sledijo posledice za prejemanje zakramentov. Kljub temu jim ponuja svojo materinsko bližino«¹⁵⁰

94. Če je za služenje evangeliju upanja nujno potrebna ustrezna skrb za družine, morajo v povezanosti z evangelijem upanja brez dvoma tudi *družine same izpolniti nenadomestljivo vlogo*. Zato poln zaupanja in ljubezni

---

¹⁴⁹ Prim. *Propositio* 31..

¹⁵⁰ Janez Pavel II., *Nagovor Tretjemu svetovnemu srečanju družin ob priliki svetoletnega praznovanja družin* (14. oktober 2000) 6: Giovanni Paolo II., *Insegnamenti* XXIII/2 (2000) 603.

vabim vse krščanske družine, ki živijo v Evropi: »Družine, bodite to, kar ste!« Ve ste *živa podoba božje ljubezni*. Zaupana vam je »naloga varovanja ljubezni, razodevanja in posredovanja božje ljubezni do človeštva, ter ljubezni Gospoda Kristusa do svoje neveste Cerkve.«¹⁵¹

Ste »*svetišče življenja* [...]: kraj, kjer je življenje, božji dar, primerno sprejeto in varovano pred številnimi grožnjami, ki jim je izpostavljeno. Tu se življenje more razvijati v skladu z zahtevami prave človeške rasti.«¹⁵²

Ste *temelj družbe*, ker ste prvotni kraj »humanizacije« osebe in družbe,¹⁵³ zglede družbenih odnosov v ljubezni in solidarnosti.

Bodite verodostojne priče evangelija upanja! Ve ste namreč »*gaudium et spes*«,¹⁵⁴ veselje in upanje.

Služenje evangeliju življenja

95. Vedno daljša življenjska doba in številčno upadanje prebivalstva, ki ga opazimo v raznih evropskih deželah, bi nam moralo vzbuditi zaskrbljenost. *Upadanje rojstev* je namreč znamenje skaljenega odnosa do lastne prihodnosti, jasen izraz pomanjkanja upanja, znamenje »kulture smrti«, ki prepreda današnjo družbo.¹⁵⁵

Poleg upadanja rojstev moramo omeniti druge dejavnike, ki zamegljujejo vrednost življenja in netijo nekakšno zaroto proti življenju. Mednje moramo, žal, šteti predvsem širjenje *splavov*, tudi z uporabljanjem kemično-farmakoloških pripravkov, ki to omogočajo brez sodelovanja zdravnika in tako onemogočajo vsako obliko družbene odgovornosti. Tudi zakonodaja v pravnem redu mnogih evrop-

---

¹⁵¹ Janez Pavel II., Apostolsko pismo o družini (*Familiaris consortio*), Cerkevni dokumenti 16, Ljubljana 1982, 17.

¹⁵² Janez Pavel II., Okrožnica *Ob stoletnici*, 39.

¹⁵³ Prim. Janez Pavel II., Posinodalno apostolsko pismo o *krščanskih laikih*, 40.

¹⁵⁴ Prim. Janez Pavel II., *Nagovor Prvemu svetovnemu srečanju družin* (8. oktobra 1994) 7: AAS 87 (1995) 587.

¹⁵⁵ Prim. *Propositio* 32.

skih držav omogoča dejanje, ki je »ostuden zločin«¹⁵⁶ in pomeni resno moralno motnjo. Ne smemo pozabiti napadov na življenje s »poseganjem v človeške zarodke, ki je neizogibno povezano z umorom zarodka, tudi če služi namenom, ki so sami po sebi dovoljeni«. Sem sodi tudi nepravilno uporabljanje postopkov prenatalne diagnostike, ki nimajo za cilj pravočasnega zdravljenja, ampak »služi evgenični miselnosti, ki se sprijazni s selektivni splavljanjem«.¹⁵⁷

Omeniti moramo tudi mišljenje v nekaterih delih Evrope, da bi moglo biti dovoljeno zavestno končati svoje življenje ali življenje kakega drugega človeka. To vodi k širjenju prikrite ali odkrite *evtanazije*. Vedno znova zahtevajo, da naj jo uzakonijo in v nekaterih žalostnih primerih so jo že izvedli.

96. V teh razmerah je nujno, da »*evangeliju življenja*« služimo tudi »s *splošnim aktiviranjem vesti*« in »s *skupnim nravnim naporom*«, da uresničimo »*veliko strategijo v dobro življenja. Skupaj moramo graditi novo kulturo življenja.*«¹⁵⁸ To je velik izziv, ki ga moramo sprejeti kot svojo odgovornost in prepričani, da je »prihodnost evropske kulture odvisna večinoma od odločnega zagovarjanja in podpiranja vrednot življenja, jedra njene kulturne dediščine«.¹⁵⁹ Dejansko gre za to, da Evropi vrnem njeno pravo dostojanstvo, da bi bila kraj, kjer bi bilo vsakomur priznано neprimerljivo osebno dostojanstvo.

Rad pritrdim besedam sinodalnih očetov: »Sinoda evropskih škofov krščanske skupnosti spodbuja, naj postanejo glasniki vere v življenje. Krščanske zakonce in družine spodbuja, naj se med seboj podpirajo v zvestobi svojemu poslanstvu božjih sodelavcev pri spočenjanju in vzgoji novih bitij. Ceni vsak velikodušen poskus upi-

---

¹⁵⁶ Pastoralna konstitucija o Cerkvii v sedanjem svetu, 51.

¹⁵⁷ Janez Pavel II., Okrožnica *Evangelij življenja*, 63.

¹⁵⁸ Prav tam, 95.

¹⁵⁹ Janez Pavel II., *Nagovor novemu norveškemu veleposlaniku pri Svetem sedežu* (25. marca 1995): *Insegnamenti XVIII/1* (1995) 857.

ranja sebičnosti pri posredovanju življenja, ki ga spodbujajo lažne zamisli o varnosti in sreči. Evropske države in Evropsko zvezo prosi, naj sprejme daljnosežne politične odločitve za spodbujanje stvarnih pogojev dela, bivanja in delovanja socialnih služb. Primerne naj bodo za ustanavljanje družin in sposobne podpirati starševstvo. S tem bi današnji Evropi zagotovile najbolj dragocen vir: jutrišnje Evropejce.«¹⁶⁰

Gradimo človeka vredno družbo

97. Dejavna ljubezen nam nalaga, da pospešujemo prihod božjega kraljestva. Zato sodeluje pri ustvarjanju pravih vrednot, ki so temelj človeka vredne kulture. Kajti, kot je opomnil drugi vatikanski koncil, »morajo kristjani na svojem potovanju proti nebeški domovini to iskati in po tem hrepeneti, kar je zgoraj; s tem pa se ne zmanjša, temveč poveča važnost njihove naloge, ki jo imajo, da se skupaj z vsemi ljudmi trudijo za zgraditev bolj človeškega sveta.«¹⁶¹ Nikakor se nočem oddaljiti od zgodovine. Pričakovanje novega neba in nove zemlje še poveča našo skrb za sedanjo stvarnost, kjer že zdaj nastaja novo, kal in podoba sveta, ki bo prišel.

Navdihnjeni s to gotovostjo vere *si bomo prizadevali zgraditi človeka vredne družbe (mesta)*. Čeprav v zgodovini ne moremo zgraditi popolnega družbenega in socialnega reda, vemo, da vsak pošten napor pri vzpostavljanju boljšega sveta spremlja božji blagoslov. Vsako seme pravičnosti in ljubezni, posejano v času, se razcvete v večnosti.

98. Gradnjo človeka vredne družbe mora *navdihovati družbeni nauk Cerkev*. Z njim namreč Cerkev evropski celini zastavlja vprašanje o moralni kakovosti njene kulture. Izhaja in srečanja svetopisemskega sporočila z razumom na eni strani, ter z vprašanji in razmerami člo-

---

¹⁶⁰ *Propositio* 32.

¹⁶¹ Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu, 57.

vekovega in družbenega življenja na drugi strani. Načela, ki jih ta nauk ponuja, pomagajo postavljati trdne temelje človeškega sožitja v pravičnosti, resnici, svobodi in solidarnosti. Naravnan je na zagovarjanje in podpiranje dostojanstva človekove osebe, ki ni temelj samo gospodarskega in političnega življenja, ampak tudi družbene pravičnosti in miru. Družbeni nauk Cerkve torej more podpreti nosilne stebre prihodnosti celine.¹⁶² V tem nauku najdemo tudi napotke, kako naj branimo moralno strukturo svobode ter evropsko kulturo in družbo obvarujemo tako totalitarne utopije »pravičnosti brez svobode« kot tudi utopije »svobode brez resnice«, ki gresta z roko v roki z zmotnim pojmom »strpnosti«. Obe utopiji sta za človeštvo glasnici zmote in groze, kar dokazuje tudi novejša evropska zgodovina.¹⁶³

99. Družbeni nauk Cerkve je tesno povezan z dostojanstvom človekove osebe in ga morejo razumeti tudi tisti, ki ne pripadajo skupnosti vernih. Zato je nujno, da širimo poznanje in proučevanje tega nauka ter z njim seznanimo tudi kristjane, ki ga še ne poznajo. To zahteva tudi nova Evropa, ki jo zdaj gradimo. Potrebuje po teh vrednotah vzgojene ljudi, ki so pripravljene za uresničevanje skupnega dobrega. Za to potrebujemo krščanske laike, ki bi na raznih odgovornih področjih civilnega življenja, v gospodarstvu, kulturi, zdravstvu, vzgoji in politiki delovali tako, da bi jih prepojili z vrednotami božjega kraljstva.¹⁶⁴

Za kulturo sprejemanja

100. Med izzive, pred katerimi danes stoji služenje evangeliju upanja, sodi tudi vedno večje *priseljavanje*.

---

¹⁶² Prim. *Propositio* 28; Prvo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Sklepna izjava* (13. oktobra 1991), 10; *Enchiridion Vaticanum* 13, št. 659-669.

¹⁶³ Prim. *Propositio* 23.

¹⁶⁴ Prim. *Propositio* 28.

Od Cerkve zahteva, naj sprejme vsakogar, naj pripada kateremukoli narodu ali kulturi. Tudi vso evropsko družbo in njene ustanove spodbuja, naj iščejo pravično ureditev in načine skupnega življenja, ki bi spoštovali vse, kot tudi za legalnost v procesu mogoče povezave.

V mnogih deželah še vedno vladajo beda, nerazvitost in pomanjkanje svobode, kar mnoge sili, da zapustijo svojo deželo. Vsi se moramo pogumno zavzeti za *uresničevanje pravične mednarodne gospodarske ureditve*, ki bi pospeševala resničen razvoj vseh ljudstev in vseh dežel.

101. Preseljevanje je izziv sposobnosti Evrope, da določi oblike razumnega *sprejemanja in gostoljubja*. »Vesoljni« vidik skupnega dobrega zahteva: svoje gledanje moramo razširiti tako, da bo zajelo celotno človeško družino. Globalizacija zahteva odpiranje in deljenje, ali pa bo vir izključevanja in potiskanja na rob. Biti mora solidarna udeleženosť vseh pri proizvodnji in izmenjavi dobrin.

Vsak se mora truditi za rast *zrele kulture sprejemanja*, ki upošteva enako dostojanstvo vseh ljudi, obvezno solidarnost z najšibkejšimi in zahteva, naj *bodo vsakemu priseljencu priznane temeljne pravice*. Upravni organi so odgovorni za nadzorovanje priseljevanja in morajo upoštevati zahteve skupnega dobrega. Sprejemanje mora vedno biti v skladu z zakoni in kjer je potrebno, mora biti povezano z odločnim *zatiranjem zlorab*.

102. Prav tako je nujno, da se zavzamemo za oblikovanje mogočih oblik *prave integracije* zakonito sprejetih priseljencev v družbeni in kulturni sistem raznih evropskih narodov. Integracija zahteva, da ne smemo zapasti ravnodušnosti do splošnih človeških vrednot in da mora biti ohranjena kulturna dediščina vsakega naroda. Miroljubno sožitje in izmenjevanje notranjega bogastva bo omogočilo graditev Evrope, ki bo skupni dom za vse, kjer bo vsakdo dobrodošel in nihče zapostavljen, kjer bodo vsi odgovorno živeli kot člani ene same velike družine.

103. Cerkev je poklicana, »da nadaljuje prizadevanja za ustvarjanje in izboljševanje svojih služb *sprejemanja*

in *pastoralne oskrbe* priseljencev in beguncev«. ¹⁶⁵ Tako je ohranjeno njihovo dostojanstvo in svoboda ter olajšana njihova integracija.

Posebno *pastoralno skrb moramo nameniti katoliškim priseljencem*. Ob tem moramo spoštovati njihovo kulturo in različna verska izročila. Navezovati moramo stike med Cerkvami v njihovi domovini in tistimi, h katerim so se priselili. Na ta način bomo mogli izoblikovati načine pomoči, ki med priseljenci predvidevajo tudi navzočnost duhovnikov in redovnikov iz njihovih dežel, ter ustrezno usposobljenih pastoralnih sodelavcev.

Služenje evangeliju poleg tega zahteva, da Cerkev v obrambo zatiranih in izločenih *spodbuja politične oblasti raznih držav in odgovorne v evropskih ustanovah*, naj status begunca priznajo vsem, ki so iz domovine pobegnili, ker je bilo njihovo življenje v nevarnosti. Pomagajo naj, da se bodo vrnili v svoje dežele, obenem pa naj ustvarijo pogoje, da bo zavarovano dostojanstvo in pravice vseh priseljencev. ¹⁶⁶

3. Odločimo se za ljubezen!

104. Poziv sinodalnih očetov vse kristjanom evropske celine, naj živijo dejavno ljubezen, ¹⁶⁷ pomeni posrečeno sintezo resničnega služenja evangeliju upanja. Zdaj ti jo, Kristusova Cerkev v Evropi, znova predstavljam. Radost in upanje, žalost in strah današnjih Evropejcev, predvsem revnih in trpečih, je tudi tvoja radost in upanje, tvoja žalost in strah. Vse, kar je človeškega, odmeva v tvojem srcu. Na Evropo in njeno pot glej z naklonjeno-

---

¹⁶⁵ *Propositio* 34.

¹⁶⁶ Kongregacija za škofo. Instrukcija *Nemo est* (22. avgusta 1969) 16: AAS 61 (1969) 621-622; *Zakonik cerkvenega prava*, kan. 294 in 518; *Zakonik vzhodnih katoliških Cerkva*, kan. 280 § 1.

¹⁶⁷ Prim. Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Sklepno sporočilo*, 5: *L'Osservatore Romano*, 23. oktobra 1999, str. 6.

stjo tistega, ki ceni vse kar je dobro, vendar ne zapira oči pred tistim, kar se ne ujema z evangelijem in to izrecno obsoja.

105. Cerkev v Evropi, vsak dan z novo svežino sprejmi dar ljubezni, ki ti ga ponuja tvoj Gospod in te zanj usposablja. Od njega se uči vsebin in razsežnosti ljubezni. *Bodi Cerkev blagrov*, ki je stalno naravnana na Kristusa prim. Mt 5,1-12).

Svobodna vseh ovir in odvisnosti, bodi revna in prijateljica revnih, rada sprejmi vsakega človeka, bodi pozorna na vsako staro ali novo obliko revščine.

Stalno naj te očiščuje Očetova dobrot. Spoznavaj, kako je ravnal Jezus – vedno je branil resnico, obenem pa je bil usmiljen do grešnikov – in naj bo najvišje merilo tvojega delovanja.

V Jezusu, ob njegovem rojstvu je bil oznanjen mir (prim. Lk 2,14), v njem, ki je s svojo smrtjo premagal sovražstvo (prim. Ef 2,14) in dal resničen mir, bodi graditeljica miru. Svoje sinove in hčere spodbujaj, naj srca očistijo sovražstva, sebičnosti in pristranskosti. V vseh okoliščinah podpiraj dialog in medsebojno spoštovanje.

V Jezusu, božji pravičnosti, neutrudno obtožuj vsako obliko krivičnosti. Medtem ko v svetu živiš z vrednotami prihodnjega kraljestva, bodi Cerkev ljubezni. Daj svoj nujno potreben prispevek in v Evropi gradi vedno bolj človeka vredno družbo.

VI. poglavje

EVANGELIJ UPANJA ZA NOVO EVROPO

»Videl sem tudi sveto mesto, novi Jeruzalem,
ko je prihajal z neba od Boga« (Raz 21,2)

Božja novost v zgodovini

106. Evangelij upanja, ki odmeva v knjigi Razodetja, srce odpira *kontemplativnemu razmišljanju o novosti, ki jo je prinesel Bog*: »Nato sem videl novo nebo in novo zemljo. Zakaj prvo nebo in prva zemlja sta bila izginila in morja ni bilo več« (Raz 21,1). Bog sam to oznanja z besedo, ki pojasnjuje opisano videnje: »Glej, vse delam novo!« (Raz 21,5).

Božja novost – v polnosti jo razumemo na ozadju starega, solz, žalosti, tožb, naporov in smrti (prim. Raz 21,4) – je v tem, da zapustimo stanje greha in njegove posledice, v katerem živi človeštvo. Novo nebo je in nova zemlja, novi Jeruzalem, v nasprotju s starim nebom in staro zemljo, zastarelim redom stvari in prastarim Jeruzalemom, ki ga mučijo razprtije.

Podoba novega Jeruzalema, ki »prihaja z neba od Boga, pripravljen kakor nevesta, ki se je ozaljšala za svojega ženina« (Raz 21,2), je neposredno povezana s skrivnostjo Cerkve in je pomembna za graditev mesta človeka. Podoba je, ki govori o *eshatološki resničnosti*, ki presega človeške zmogljivosti; božji dar, ki se bo izpolnil ob koncu časov. Vendar ni utopija: je *že prisotna resničnost*. Bog glagol uporablja v *sedanjem* času: »Glej, vse *delam* novo!«

(Raz 21,5) in še jasneje: »Končano!« (Raz 21,6). Bog namreč že obnavlja svet. Jezusova velika noč je že božja novost. V njej je nastala Cerkev, navdihuje njeno življenje, obnavlja in prenavlja zgodovino.

107. Ta novost se pričenja oblikovati predvsem v *krščanski skupnosti*, ki je že zdaj »prebivališče Boga med ljudmi« (prim. Raz 21,3). Bog že deluje sredi nje in prenavlja življenje tistih, ki se uklanjajo dihu Duha. Za svet je Cerkev znamenje in orodje kraljestva, ki se uresničuje predvsem v srcih. Odsev te novosti vidimo tudi v *vsaki obliki človeškega sožitja, ki ga navdihuje evangelij*. Novost je, ki družbi govori v vsakem trenutku zgodovine in povsod po zemlji. Posebno še evropski družbi, ki je toliko stoletij poslušala evangelij o kraljestvu, to pa se je pričelo z Jezusom.

1. Duhovna poklicanost Evrope

Evropa kot zagovornica univerzalnih vrednot

108. Zgodovino evropske celine je trajno zaznamoval vpliv evangelija. »Če pogledamo pretekla stoletja, se moremo samo zahvaliti Gospodu, da je *krščanstvo na naši celini postalo najpomembnejši dejavnik edinosti med narodi in kulturami*, ter celostnega zagovarjanja človeka in njegovih pravic.«¹⁶⁸

Gotovo ni dvoma, da krščanska vera globoko in odločilno sodi k temeljem evropske kulture. Krščanstvo je Evropo dejansko oblikovalo s tem, da ji je vcepilo temeljne vrednote. Celo evropska moderna, ki je svetu dala demokratični ideal in človekove pravice, svoje vrednote črpa iz krščanske dediščine. Bolj kot zemljepisni prostor bi Evropo mogli določiti kot »*predvsem kulturen in zgodovinski pojem*«, »stvarnost, ki je kot celina nastala tudi po zaslu-

---

¹⁶⁸ Janez Pavel II., *Pridiga med evharistično daritvijo ob zaključku Drugega izrednega zasedanja sinode evropskih škofov* (23. oktobra 1999) 5: AAS 92 (2000) 179.

gi združujoče moči krščanstva, ki je znalo različna ljudstva in kulture združiti v medsebojnem dopolnjevanju in je tesno povezano s celotno evropsko kulturo». ¹⁶⁹

Prav zdaj, v trenutku, ko utrjuje svojo gospodarsko in politično enotnost, Evropa trpi v globoki krizi vrednot. Čeprav razpolaga z večjimi sredstvi, imamo vtis, da ji manjka zagon, ki bi hranil skupni načrt in državljanom znova dal povod za upanje.

Novi obraz Evrope

109. V procesu sedanjega novega oblikovanja je *Evropa predvsem poklicana, naj si znova pridobi svojo pravo istovetnost*. Čeprav sedaj predstavlja zelo raznoliko stvarnost, mora v različnosti zgraditi nov model edinosti, biti kot skupnost spravljenih ljudstev odprta drugim celinam in sodelovati v sedanjem procesu globalizacije.

Če hoče svoji zgodovini dati novega zagona, mora »z ustvarjalno zvestobo priznavati in si ponovno priboriti tiste temeljne vrednote, ki si jih je pridobila z odločilnim prispevkom krščanstva. Povzeti bi jih mogli v potrjevanju transcendentalnega dostojanstva človekove osebe, vrednosti razuma, svobode demokracije, pravne države ter razlikovanja med politiko in vero«. ¹⁷⁰

110. Evropska zveza se širi še naprej. Vsa ljudstva so poklicana, naj v njej prej ali slej sodelujejo in delijo isto dediščino. Upajmo, da bo širjenje spoštljivo do vseh. Ne samo z domišljenim izvajanjem načela subsidiarnosti in solidarnosti, ampak tudi z razvijanjem in vrednotenjem zgodovinskih in kulturnih posebnosti, narodnih identitet in bogastva, ki more priti z novimi članicami. ¹⁷¹ V procesu združevanja celine je temeljnega pomena, da upoštevamo: Evropska zveza ne bo trajna, če bo omejena

---

¹⁶⁹ *Propositio* 39.

¹⁷⁰ Prav tam.

¹⁷¹ Prim. prav tam, *Propositio* 39.

le na zemljepisne in gospodarske razsežnosti. Predvsem mora obstajati skladnost vrednot, izraženih v pravu in življenju.

Podpiranje solidarnosti in miru na svetu

111. Če rečemo »Evropa«, bi to moralo pomeniti »odprtost«. Kljub nasprotnim izkušnjam in znamenjem, ki jih resnično ni manjkalo, sama zgodovina Evrope zahteva: »Evropa gotovo ni zaprto ali izolirano ozemlje. Gradila se je tako, da je preko morij šla k drugim ljudstvom, kulturam in civilizacijam.«¹⁷² Zato mora biti *odprta in gostoljubna celina*, ki v sedanji globalizaciji uveljavlja oblike ne le gospodarskega, ampak tudi družbenega in kulturnega sodelovanja.

Na eno zahtevo pa mora celina odgovoriti pozitivno, da bo njen obraz res nov: »Evropa se ne more potegniti vase. Ne more in ne sme se kazati brezbrizna do ostalega sveta. Dejansko se mora zavedati, da druge dežele in celine od nje pričakujejo pogumnih pobud, kako bi najrevnejšim ljudstvom ponudili sredstva za razvoj njihovih socialnih organizacij in gradili bolj pravičen in bratovski svet.«¹⁷³ Primerno uresničevanje te naloge zahteva *»povnovno razmišljanje o mednarodnem sodelovanju v smislu nove kulture solidarnosti*. Kot seme miru se sodelovanje ne sme omejiti samo na pomoč in ne sme stremeti h koristim, ki bi jih prejeli v zameno za denarna sredstva. Izražati mora neposredno in otipljivo prizadevanje za solidarnost, ki bi revnim omogočila, da bi se sami borili za svoj razvoj. Kolikor je mogoče mnogim bi morala omogočiti, da bi v gospodarskih in političnih razmerah, v katerih živijo, razvili ustvarjalnost, ki je značilna človeko-

---

¹⁷² Janez Pavel II., *Pismo kardinlu Miloslavu Vlku, predsedniku sveta evropskih škofovskih konferenc* (16. oktobra 2000) 7: Giovanni Paolo II., *Insegnamenti XXIII/2* (2000) 628.

¹⁷³ Prav tam.

va posebnost in je od nje tudi odvisno bogastvo narodov.«¹⁷⁴

112. Poleg tega mora Evropa v *solidarnosti* postati *dejavna sodelavka pri pospeševanju in uresničevanju globalizacije*. Kot prvi pogoj jo mora spremljati *globalizacija solidarnosti* in z njo povezane vrednote: nepristranskost, pravičnost in svoboda. Trg potrebuje, »da ga primerno nadzorujejo družbene sile in država in tako more zadovoljevati osnovne potrebe vse družbe«.¹⁷⁵

Evropa, kakršno nam je predala zgodovina, je – predvsem v prejšnjem stoletju – doživela, da so se uveljavile totalitarne ideologije in pretirani nacionalizmi. Zatemnili so upanje ljudi in narodov celine, podžigali spore v narodih in med narodi, prav do velikanske tragedije druge svetovne vojne.¹⁷⁶ Tudi etnični boji novejšega časa, ki so evropsko celino znova omadeževali s krvjo, so vsem jasno pokazali, kako krhek je mir, kako je potrebno dejavno posredovanje vseh. Samo z odpiranjem novih vidikov izmenjave, odpuščanja in sprave med posamezniki, ljudstvi in narodi moremo zagotoviti mir.

V takih razmerah se morajo Evropa in njeni prebivalci *neutrudno zavzemati za to*, da v svojih mejah in po vsem svetu *zagotovijo mir*. Ob tem moramo spomniti, »da moramo narodnostne razlike ohraniti in podpirati kot temelj evropske solidarnosti. Narodnostno identiteto samo pa moremo uresničiti le tako, da se odpremo drugim narodom in smo solidarni z njimi.«¹⁷⁷

---

¹⁷⁴ Janez Pavel II., *Sporočilo ob svetovnem dnevu miru 2000* (8. decembra 1999) 17: AAS 92 (2000) 367-368.

¹⁷⁵ Janez Pavel II., Okrožnica *Ob stoletnici*, 35.

¹⁷⁶ Prim. *Propositio* 39

¹⁷⁷ Drugo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Instrumentum laboris*, št. 85: *L'Osservatore Romano*, 6. avgusta 1999, Suppl., str. 17; prim. *Propositio* 39.

2. Gradnja Evrope

Vloga evropskih ustanov

113. Pri oblikovanju nove podobe Evrope imajo z več vidikov odločilno vlogo *mednarodne ustanove*, ki so vezane na evropsko področje in v glavnem na njem tudi delujejo. Pripomogle so k oblikovanju zgodovinskih dogodkov, a se niso pustile potegniti v vojaške operacije. Predvsem bi omenil Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), ki tudi z varovanjem in uveljavljanjem človekovih pravic ter temeljnih svoboščin dela za ohranjanje miru in stabilnosti, za sodelovanje v gospodarstvu in varovanje okolja.

Poleg tega obstaja tudi Evropski svet. Članice so države, ki so podpisale Evropsko konvencijo o človekovih pravicah iz leta 1950 in Evropsko socialno listino iz leta 1961. Pridruženo mu je Evropsko sodišče za človekove pravice. Cilj obeh ustanov je, da s sodelovanjem na področju politike, sociale, prava in kulture, kot tudi z uveljavljanjem človekovih pravic in demokracije uresničujeta Evropo svobode in solidarnosti. Končno Evropska zveza s svojim parlamentom, ministrskim svetom in komisijo predstavlja model integracije, ki naj bi se nekega dne dopolnila s sprejemanjem skupne temeljne listine. Cilj te ustanove je uresničenje večje politične, gospodarske in denarne enotnosti med sedanjimi članicami in tudi s tistimi državami, ki naj bi se jim kmalu pridružile. V svoji različnosti in z upoštevanjem vsakokratne posebne identitete vse te ustanove podpirajo enotnost celine in v še globljem pomenu služenje človeku.¹⁷⁸

114. Skupaj s sinodalnimin očeti¹⁷⁹ te evropske ustanove in evropske države prosim, naj pripoznajo, *da mora*

---

¹⁷⁸ Prim. Janez Pavel II., *Nagovor predsedstvu evroskega parlamenta*, (5. aprila 1979); v: Giovanni Paolo II., *Insegnamenti* II/1 (1979) 796-799.

¹⁷⁹ Prim. *Propositio* 37.

biti dobra družbena ureditev zakoreninjena v pristnih moralnih in državljanskih vrednotah, s katerimi naj bi se državljani, kolikor je mogoče, strinjali. Obenem moramo upoštevati, da so te vrednote predvsem dediščina različnih družbenih skupnosti. Pomembno je, da ustanove in posamezne države priznajo, da k tem družbenim skupnostim sodijo tudi Cerkve in cerkvene skupnosti, ter druge verske organizacije. Če so obstajale, še preden so obstajali evropski narodi, jih toliko bolj upravičeno ni mogoče omejevati na čisto zasebne ustanove. Nasprotno, delujejo v posebnem zakonitem smislu, ki bi ga morali upoštevati. Pri izpolnjevanju svojih nalog bi različne državne in evropske ustanove morale delovati z zavestjo, da bo njihov pravni red v celoti spoštoval demokracijo le, če bo predvidel oblike »zdravega sodelovanja«¹⁸⁰ s Cerkvami in verskimi organizacijami.

V luči tega, kar sem pravkar poudaril, bi še enkrat nagovoril oblikovalce bodoče evropske ustave: navezuje naj se na evropsko versko, predvsem krščansko dediščino. Ob popolnem spoštovanju neodvisnosti državnih ustanov od Cerkve si predvsem želim, da bi bile priznane tri dodatne prvine: pravica Cerkve in verskih organizacij, da se svobodno organizirajo po svojih statutih in prepričanju; upoštevanje posebne identitete verskih skupnosti in ukrepi za strukturiran dialog Evropske zveze s temi verskimi skupnostmi; spoštovanje pravnega položaja, ki ga Cerkve in verske ustanove v državah članicah uživajo že zdaj.¹⁸¹

115. Izrecen cilj evropskih ustanov je varovanje pravic človekove osebe. V uresničevanju te naloge prispevajo h gradnji Evrope vrednot in zakonitosti. Sinodalni očetje so se na evropske voditelje obrnili z naslednjimi

---

¹⁸⁰ Prim. Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu, 76.

¹⁸¹ Prim. Janez Pavel II., *Nagovor med novoletnim sprejemom diplomatskega zbora* (13. januarja 2003) 5: *L'Osservatore Romano*, 13/14. januarja 2003, str. 6.

besedami: »Povzdignite svoj glas, kadar bodo okrnjene *človekove pravice* posameznikov, manjšin in ljudstev. Ne nazadnje tudi pravice do verske svobode. Zelo pozorni bodite ob vprašanjih, ki zadevajo *človekovo življenje*, od spočetja do naravne smrti, in *družino*, ki je utemeljena na zakonski zvezi. Na teh temeljih sloni skupna evropska hiša; [...] pravično, nepristransko in v duhu solidarnosti obravnavajte naraščanje *preseljevanja*, da bo postalo vir evropske prihodnosti. Potrudite se, da bo mladini z *delom, kulturo* in *vzgojo* v moralnih in duhovnih vrednotah zagotovljena resnično človeka vredna prihodnost«. ¹⁸²

Cerkev za novo Evropo

116. Evropa potrebuje *versko razsežnost*. Če naj bo »nova«, se mora po tistem, kar Razodetje govori o »novem mestu« (prim. Raz 21,2), odpreti božjemu delovanju. Upanje, da bomo gradili pravičnejši in človeka bolj vreden svet, ne sme prezreti spoznanja, da so vsi človekovi napor z zaman, če jih ne spremlja božja pomoč, kajti »če Gospod ne zida hiše, se zaman trudijo njeni zidarji« (Ps 127,1). Da bi bila Evropa zgrajena na trdnih temeljih, je nujno, da se opira na pristne vrednote, osnovane na splošnem moralnem zakonu, zapisanem v vsako človeško srce. »Kristjani se morejo združiti z vsemi ljudmi dobre volje in delati pri gradnji te velike zgradbe. Vendar so tudi poklicani, da so na neki način njena duša tako, da razodevajo pravi pomen organiziranja zemeljskega mesta.« ¹⁸³

Katoliška Cerkev, ena in splošna – vendar prisotna v raznolikosti delnih Cerkva – more dati edinstven prispevek h gradnji svetlu odprte Evrope. Dejansko ponuja mo-

---

¹⁸² Drugo izredno zaasedanje sinode evropskih škofov, *Zaključno sporočilo*, 6: *L'Osservatore Romano*, 23. oktobra 1999, str.5.

¹⁸³ Janez Pavl II., *Pismo kardinali Miloslavu Vlku, predsedniku Sveta evropskih škofovskih konferenc* (16. oktobra 2000) 4: Giovanni Paolo II., *Insegnamenti XXIII/2* (2000) 626.

del bistvene enotnosti v različnih oblikah izražanja v kulturi, zavest pripadanja svetovni skupnosti, zakoreninjeni v krajevnih skupnostih in se vendar v njih ne izčrpa. Skratka, smisel za vse, kar povezuje in presega razlike.¹⁸⁴

117. V odnosih do držav Cerkev ne zahteva vračanja k državni veri. Obenem obžaluje vsako obliko nazorskega laicizma ali sovražnega ločevanja državnih ustanov od verskih skupnosti.

V smislu logike zdravega sodelovanja med cerkveno skupnostjo in politično družbo je katoliška Cerkev prepričana, da more biti še poseben dejavnik združevanja, če sledi svojemu izročilu in v skladu s svojim družbenim naukom evropskim ustanovam ponudi prispevek verskih skupnosti. Dolžnost uresničevanja človeka vredne družbe skušajo uresničevati na temelju evangelija, ki ga živijo v znamenju upanja. S tega vidika je nujna navzočnost ustrezno izobraženih in usposobljenih kristjanov v različnih evropskih organih in ustanovah. Ob spoštovanju pravilne dinamike demokracije in z izmenjavanjem predlogov bi prispevali k oblikovanju evropske socialne ureditve, da bi vedno bolj spoštovala vsakega moškega in žensko ter tako prispevala k skupnemu dobremu.

118. Evropa, ki se hoče oblikovati kot »zveza«, tudi kristjane spodbuja k edinosti, da bi bili resnične priče upanja. Zato moramo nadaljevati in razvijati *izmenjevanje darov*, ki je v tem desetletju že pomembno napredovalo. Izmenjevanje med skupnostmi z različno zgodovino in različnimi izročili vodi k navezovanju stalnih vezi med Cerkvami različnih dežel, k njihovemu bogatenju s srečanji, izmenjevanju idej in medsebojni pomoči. Še posebno moramo ceniti prispevek katoliških vzhodnih Cerkva, ki nam ga ponujajo iz svojega kulturnega in duhovnega izročila.¹⁸⁵

---

¹⁸⁴ Prim. Prvo izredno zasedanje sinode evropskih škofov, *Zaključna izjava* (13. oktobra 1991) 10: *Enchiridion Vaticanum* 13, št. 669.

¹⁸⁵ Prim. *Propositio* 22.

Pomembno vlogo v rasti te zveze morejo imeti *celinska cerkvena združenja in organizacije*, ki bi jih morali še naprej spodbujati.¹⁸⁶ Posebno mesto med njimi pripada *Svetu evropskih škofovskih konferenc*. Njegova naloga na ravni vse celine je »oblikovanje vedno trdnejših skupnosti med škofijami in narodnimi škofovskimi konferencami, podpiranje ekumenskega sodelovanja med kristjani in premagovanja ovir, ki ogrožajo prihodnost miru in napredovanja ljudstev; končno tudi prizadevanje za čustveno in učinkovito prijateljstvo ter hierarhično 'communio'«. ¹⁸⁷ Z njim moramo dati priznanje tudi delu *Komisije škofovskih konferenc pri Evropski zvezi*, ker spremlja proces utrjevanja in širjenja Evropske zveze, pospešuje izmenjavo informacij ter usklajuje pastoralne pobude sodelujočih evropskih Cerkva.

119. Krepitev združevanja Evrope kristjane spodbuja, naj pri procesu združevanja in sprave sodelujejo s teološkim, duhovnim, etičnim in socialnim dialogom.¹⁸⁸ »Ali moremo dopustiti, da bi v Evropi, ki je na poti politične edinosti, prav Kristusova Cerkev bila dejavnik razdvojenosti in neenotnosti? Ali to ne bi bil eden največjih škandalov našega časa?«¹⁸⁹

Evangelij – nov poletza Evropo

120. Če se bo hotela *zavedati svoje duhovne dediščine*, bo Evropa morala narediti kakovosten preskok. To pa ji more posredovati le poslušanje Kristusovega evangelija. Naloga vseh kristjanov je, da si prizadevajo potesiti to lakoto in žejo po življenju.

---

¹⁸⁶ Prim. prav tam.

¹⁸⁷ Janez Pavel II., *Nagovor svetu evropskih škofovskih konferenc (CCEE)* (16. aprila 1993) 5: AAS 86 (1994) 229.

¹⁸⁸ Prim. *Propositio* 39d.

¹⁸⁹ Janez Pavel II., *Pridiga pri ekumenskem bogoslužju ob priliki izrednega zasedanja sinode evropskih škofov* (7. decembra 1991) 6: Giovanni Paolo II., *Insegnamenti* XIV/2 (1991) 1330.

Zato »Cerkev čuti dolžnost, da sporočilo upanja, ki nam ga je zaupal Bog, odločno obnavlja« in Evropi govori: *Gospod, tvoj Bog, je pri tebi, mogočni rešitelj!*« (Sof 3,17). Njen klic k upanju ne stoji na kaki utopični ideologiji, ampak je, nasprotno, neminljivo oznanilo odrešenja, ki ga je oznanjal Kristus (prim. Mr 1,15). S pooblastilom, ki ga je dobila od Gospoda, Cerkev današnji Evropi ponavlja: Evropa tretjega tisočletja, *»naj ti roke ne omahnejo!«* (Sof 3,16); ne obupaj, ne prilagajaj se načinom mišljenja in življenja, ki nimajo prihodnosti, ker se ne opirajo na nemajno zanesljivost božje besede!¹⁹⁰

Vnovič povzemam ta klic k upanju in tebi, *Evropa*, ki stojiš na začetku tretjega tisočletja, še enkrat ponavljam: *»Sama se spreobrni! Bodi ti sama! Ponovno odkrij svoje izvire, poživi svoje korenine!«*¹⁹¹ V toku stoletij si prejela zaklad krščanske vere, ki tvoje družbeno življenje gradi na načelih evangelija. Njene sledove zaznavamo v umetnosti in književnosti, misli in kulturi tvojih narodov. Vendar ta dediščina ne pripada le preteklosti; je načrt za prihodnost. To dediščino izroči prihodnjim rodovom kot vir življenja ljudi in ljudstev, ki so skupaj skovali evropsko celino.

121. *Ne boj se! Evangelij ni proti tebi, ampak je na tvoji strani.* To potrjuje dejstvo, da more krščansko razodetje politično, kulturno in gospodarsko združenje spremeniti v obliko skupnega življenja, kjer se bodo vsi Evropejci počutili kot doma in sestavljali eno družino narodov, ob kateri bodo druga območja sveta dobivala navdih.

Zaupaj! V evangeliju, ki je Jezus, boš našla trdno in trajno upanje, po katerem hrepeniš. Upanje, utemeljeno na Kristusovi zmagi nad grehom in smrtjo. Hotel je, da ta zmaga pripada tebi, za tvoje odrešenje in veselje.

---

¹⁹⁰ Janez Pavel II., *Pridiga pri evharistični daritvi ob otvoritvi drugega izrednega zasedanja evropske škofovske konference* (1. oktobra 1999) 3: AAS 92 (2000) 174-175.

¹⁹¹ *Nagovor evropskim oblastem in predsednikom evropskih škofovskih konferenc* (9. novembra 1982) 4: AAS 75 (1983) 330.

Prepričana bodi: Evangelij upanja ne razočara! V spremenljivi usodi tvoje včerajšnje in današnje zgodovine je luč, ki sveti in ti kaže pot. Moč je, ki te podpira v preizkušnjah, preroštvo novega sveta, napotek na nov začetek, vabilo vsem – vernim in nevernim – naj gredo po novi poti, ki se steka v »Evropo duha«. Tako bo resnično nastala »skupna hiša«, v kateri vlada življenjska radost.

Sklep

ZAUPLJIVO PREDAJANJE MARIJI

»Na nebu se je prikazalo veliko znamenje: žena, ogrnjena s soncem« (Raz 12,1)

Žena, zmaj in otrok

122. Razgibano zgodovino Cerkve spremljajo »znamenja«, ki so sicer vsem na očeh, vendar jih moramo pojasniti. Mednje Razodetje postavlja »veliko znamenje«, ki se je prikazalo na nebu in govori o *boju med ženo in zmajem*.

Ženo, ogrnjena s soncem, ki vpije v porodnih bolečinah (prim. Raz 12,1–2), bi mogli videti kot Izraela prerokov, ki poraja Mesija, »ki mu je bilo namenjeno, da bo pasel vse narode z železno palico« (Raz 12,5; prim. Ps 2,9). Vendar predstavlja tudi Cerkev, ljudstvo nove zaveze, izročeno preganjanju, in vendar ga Bog varuje. *Zmaj* je »stara kača, ki se imenuje hudič in satan in ki zapeljuje vesoljni svet« (Raz 12,9). *Boj* je videti neenak: na videz ima zmaj prednost. Do nemočne žene v bolečinah se obnaša nadvse naduto. Resnični *zmagovalec pa bo otrok, ki ga je rodila žena*. Eno je v tem boju gotovo: veliki zmaj je že premagan. »Vržen je bil na zemljo, z njim vred pa so bili vrženi tudi njegovi angeli« (Raz 12,9). Kristus, učlovečeni Bog, s svojo smrtjo in vstajenjem, ter mučenci »so ga premagali s krvjo Jagnjeta in z besedo svojega pričevanja [...] vse do smrti« (Raz 12,11). Tudi če se zmaj še naprej upira, se ne bojmo, kajti bil je že premagan.

123. Ta gotovost navdihuje Cerkev na njeni poti, ko v ženi in zmaju gleda svojo vedno isto zgodovino. Žena, ki rodi sina, nas spominja na *Devico Marijo*, predvsem v uri, ko je polna bolečine pod križem sina še enkrat rodila – kot zmagovalca nad knezom tega sveta. Zaupana je bila apostolu Janezu, on pa je bil zaupan njej (prim. Jn 19,26–27) in tako je postala mati Cerkve. Ta vez Marijo povezuje s Cerkvijo in Cerkev z Marijo ter bolje pojasnjuje skrivnost žene: »Marija, ki je navzoča v Cerkvi kot Odrešenikova mati, je materinsko udeležena pri tistem trdem boju 'zoper moči teme', ki se odvija v vsej človeški zgodovini. In prav zato, ker se Cerkev istoveti z »ženo, obdano s soncem« (Raz 12,1), je mogoče reči, da 'je Cerkev v blaženi Devici že dosegla popolnost, v kateri je brez madeža in gube'«. ¹⁹²

124. Vsa Cerkev torej *gleda Marijo*. Marijini romarski kraji so posejanih po vseh narodih in Marijino češčenje je med evropskimi ljudstvi zelo živo in razširjeno.

Cerkev v Evropi! Še naprej premišluj o Mariji. Vedi, da je »materinsko in sočutno prisotna pri raznoterih in zapletenih problemih, ki danes spremljajo posameznika, družine in ljudstva«, da je »pomočnica krščanskega ljudstva v stalnem boju med dobrim in zlim, da ne bi 'padlo' ali, če je padlo, da 'vstane'«. ¹⁹³

Prošnja Mariji, materi upanja

125. V tem razmišljanju, navdihnjenem z ljubeznijo, se nam Marija kaže kot podoba Cerkve, ki jo hrani upanje. Prepoznava odrešilno in usmiljeno božje delovanje ter v njegovi luči razume svojo pot in celotno zgodovino. Pomaga nam, da tudi dogodke, ki jih danes preživljamo, razlagamo v povezavi z njenim sinom Jezusom.

---

¹⁹² Janez Pavel II., Okrožnica o *Odrešenikovi Materi (Redemptoris mater)*, Cerkveni dokumenti 34, Ljubljana 1987, 47.

¹⁹³ Prav tam, 52; prim. *Propositio 40*.

Kot novo, po Svetem Duhu oblikovano stvarjenje *po Mariji v nas raste krepost upanja.*

Njo, Mater upanja in tolažbe, zaupljivo prosimo: Zapajmo ji prihodnost Cerkve v Evropi in prihodnost vseh žena in mož te celine:

Marija, mati upanja,
hodi z nami!
Uči nas oznanjati
živega Boga;
pomagaj nam oznanjati
Jezusa, edinega Rešitelja;
naj radi pomagamo
svojim bližnjim,
sprejemamo ljudi v stiski.
Naj bomo pravični.
Naj postanemo vneti graditelji
pravičnega sveta.
Prosi za nas, ki v zgodovini
živimo in delujemo,
prepričani, da se bo Očetov
načrt uresničil.

Jutranja zarja novega sveta,
pokaži se kot mati upanja
in nas varuj!
Varuj Cerkev v Evropi,
naj bo odprta za evangelij,
naj bo kraj prave skupnosti.
Naj živi svoje poslanstvo,
evangelij upanja naj oznanja,
ga slavi in mu služi
za mir in veselje vseh.

Kraljica miru,
varuj ljudi tretjega tisočletja.
Varuj vse kristjane.

U zaupanjem naj gredo naprej
po poti enotnosti
kot kvas sloge vse celine.
Varuj mladino,
upanje prihodnosti:
velikodušno naj odgovorijo
Jezusovemu klicu.
Varuj vse, ki so odgovorni za ljudstva:
naj se zavzamejo za gradnjo
skupne hiše, v kateri bodo
spoštovali dostojanstvo in pravice
vsakega človeka.

Marija, podari nam Jezusa!
Naj mu sledimo in ga ljubimo!
On je upanje Cerkve,
Evrope in človeštva.
Živi pri nas, med nami,
v svoji Cerkvi.
S Teboj govorimo: »Pridi, Gospod Jezus!« (Raz 22,20)
Naj se upanje na veličastvo
od njega prelije v naša srca
ter obrodi sadove
pravičnosti in miru!

*Dano v Rimu, pri sv. Petru, 26. junija, na vigilijo prazni-
ka svetih apostolov Petra in Pavla leta 2003, v petindvaj-
setem letu pontifikata.*

Janez Pavel II.

KRATICE

1. Drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor (1962-1965)

DH – VS	Dignitatis humanae – Izjava o verski svobodi (1965).
DV – BR	Dei Verbum – Konstitucija o božjem razodetju (1964).
GS – CS	Gaudium et spes – Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu (1965).
LG – C	Lumen gentium – Dogmatična konstitucija o Cerkvi (1964).
PO – D	Presbyterorum ordinis – Odlok o službi in življenju duhovnikov (1965).
SC – B	Sacrosanctum Concilium – Konstitucija o svetem bogoslužju (1963).

2. Drugi dokumenti

CA – OS	Janez Pavel II., Centesimus annus – Okrožnica ob stoletnici, CD 45, Ljubljana 1991.
CL – KL	Janez Pavel II., Christifideles laici – Apostolska spodbuda o krščanskih laikih, CD 41, Ljubljana 1989.
CIC – ZCP	Codex Iuris Canonici - Zakonik cerkvenega prava, Ljubljana 1883.
CCEO – ZKVC	Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium – Zakonik kanonov Vzhodnih Cerkva (1990).
CT – OK	Janez Pavel II., Catechesi tradendae – Apostolska spodbuda o katehezi, CD 5, Ljubljana 1980.
DD – GD	Janez Pavel II., Dies Domini – Apostolsko pismo Gospodov dan, CD 78, Ljubljana 1998.
DV – SD	Janez Pavel II., Dominum et vivificantem – Okrožnica o Svetem Duhu, CD 32, Ljubljana 1986.
EE – CE	Janez Pavel II., Ecclesia de Eucharistia – Okrožnica Cerkev iz evharistije, CD 101, Ljubljana 2003.

EN – OE	Pavel VI., Evangelii nuntiandi – Apostolska spodbuda o evangelizaciji, Ljubljana 1976.
EM – NES	Eucharisticum mysterium – Navodilo o češčenju evharistične skrivnosti, Ljubljana 1967.
EV – EŽ	Janez Pavel II., Evangelium vitae – Okrožnica Evangelij življenja, CD 60, Ljubljana 1995.
FC – OD	Janez Pavel II., Familiaris consortio – Apostolska spodbuda o družini, CD 16, Ljubljana 1982.
IC – JK	Papeški svet za kulturo, Jesus Christus – Jezus Kristus, prinašalec žive vode, CD 104, Ljubljana 2003 (pred izidom).
KKC	Katekizem katoliške Cerkve, Ljubljana 1993.
LA – PU	Janez Pavel II., Lettera agli artisti – Pismo umetnikom, CD 82, Ljubljana 1999.
MD – DŽ	Janez Pavel II., Mulieris dignitatem – Apostolsko pismo o dostojanstvu žene, CD 40, Ljubljana 1989.
MF	Pavel VI. Okrožnica Mysterium fidei, v: AAS 57 (1965) 769 – 772.
MI – SU	Janez Pavel II., Bula Mysterium Incarnationis – Skrivnost učlovečenja, CD 79, Ljubljana 1999.
PDV – DBP	Janez Pavel II., Pastores dabo vobis - Posinodalna apostolska spodbuda Dal vam bom pastirjev, Cerkevni dokumenti 48, Ljubljana 1992.
RVM – RDM	Janez Pavel II., Rosarium Virginis Mariae – Apostolsko pismo Rožni venec Device Marije, CD 98, Ljubljana 2002.
RMa – OM	Janez Pavel II., Redemptoris Mater – Okrožnica o Odrešenikovi materi, CD 34, Ljubljana 1987.
RM – OP	Janez Pavel II., Redemptoris missio – Okrožnica o Odrešenikovem poslanstvu, CD 46, Ljubljana 1991.
SC – DC	Pavel VI., Sacerdotalis coelibatus – Okrožnica o duhovniškem celibatu, Ljubljana 1968.
TMA – ZTT	Janez Pavel II., Tertio millenio adveniente – Apostolsko pismo V zarji tretjega tisočletja, CD 58, Ljubljana 1995.
UUS – DBE	Janez Pavel II., Ut unum sint – Apostolsko pismo Da bi bili eno, CD 63, Ljubljana 1996.

Kazalo

Rafko Valenčič, Pred izzivi tretjega tisočletja.	
Uvodna beseda	5
Janez Pavel II.,	
Posinodalna apostolska spodbuda	
CERKEV V EVROPI	15
UVOD	15
Veselo sporočilo	5
Druga evropska sinoda	16
Izkustvo sinode.....	17
Podoba Razodetja	18
I. pogl.: JEZUS KRISTUS NAŠE UPANJE	21
Vstali je vedno pri nas	21
1. Izzivi in znamenje upanja za Cerkev v Evropi	22
Zamegljenost upanja	22
Nezadržno hrepenenje po upanju	24
Znamenja upanja	25
Skupnost narodov	25
Mučenci in pričevalci vere.....	26
Svetost mnogih	28
Župnija in gibanj	29
2. Vračanje h Kristusu, viru vsakega upanja	30
Izpovedovanje vere	30
Jezus Kristus, naše upanje	31
Jezus Kristus živi v Cerkvi.....	34
II. pogl.: EVANGELIJ UPANJA ZAUPAN	
CERKVI NOVEGA TISOČLETJA.....	37
1. Gospod kliče k spreobrnitvi	37
Jezus se obrača na naše Cerkve.....	37
Delovanje evangelija v zgodovini	38
Uresničevanje pravega obraza Cerkve	39
Prizadevanje za edinost kristjanov	42

2. Vsa Cerkev je poklicana k misijonskemu delu	43
Naloga duhovnikov	43
Pričevanje oseb Bogu posvečenega življenja	45
Skrb za poklice	46
Poslanstvo laikov	48
Vloga ženske	49
III. pogl.: OZNANJEVANJE EVANGELIJA UPANJA	51
1. Oznanjevanje Kristusove skrivnosti	51
Razodetje daje smisel zgodovini	51
Oznanjevanje je potrebno in nujno	52
Prvo in vnovično oznanjevanje	53
Zvestoba edinemu sporočilu	54
S pričevanjem življenja	55
Oblikovanje zrele vere	56
2. Pričevanje v edinosti in dialogu	57
Občestvenost med delnimi Cerkvami	57
Skupaj z vsemi kristjani	58
V dialogu z drugimi verami	59
3. Evangelizacija družbenega življenja	61
Evangelizacija kulture in inkulturacija evangelija	61
Vzgoja mladine za vero	63
Pozornost do množičnih občil	64
Misijoni ad gentes	65
Evangelij: knjiga za Evropo dane in vedno	65
IV. pogl.: SLAVIMO EVANGELIJ UPANJA	67
Skupnost, ki moli	67
1. Vnovično odkrivanje bogoslužja	68
Verski čut v današnji Evropi	68
Cerkev, ki slavi	68
Čut za skrivnost	69
Liturgično oblikovanje	70
2. Obhajanje zakramentov	71
Evharistija	71
Sprava	72

Molitev in življenje	73
Gospodov dan.....	75
V. pogl.: SLUŽENJE EVANGELIJU RESNICE	77
Pot ljubezni	77
1. Služenje v ljubezni	77
Skupnost in solidarnost	77
2. Služenje ljudem v družbi	79
Revnim vrniti upanje.....	79
Resnica o zakonu in družini	81
Služenje evangeliju življenja	83
Gradimo človeka vredno družbo	85
Za kulturo sprejemanja	86
3. Odločimo se za ljubezen	88
VI. pogl.: EVANGELIJ UPANJA ZA NOVO EVROPO.....	91
Božja novost v zgodovini	91
1. Duhovna poklicanost Evrope.....	92
Evropa kot zagovornik univerzalnih vrednot	92
Novi obraz Evrope.....	93
Podpiranje solidarnosti in miru v svetu	94
2. Gradnja Evrope	96
Vloga evropskih ustanov	96
Cerkev za novo Evropo	98
Evangelij – nov polet za Evropo	100
Sklep: ZAUP LJIVO PREDAJANJE MARIJI.....	103
Žena, zmaj in otrok	103
Prošnja Mariji, materi upanja	104
Kratice	107
Kazalo	109

Zbirka CERKVENI DOKUMENTI

1. Papeški govori v Mehiki. Poslanica škofov iz Pueble (1979)
2. Janez Pavel II., Okrožnica Človekov Odrešenik (1979)
3. Papež Janez Pavel II., Na Poljskem (1979)
4. Veselje in veličina življenja (1980)
5. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o katezezi (1980)
6. Janez Pavel II., Na Irskem in v ZDA (1980)
7. Janez Pavel II., Afriški govori (1980)
8. Janez Pavel II., Govor v UNESCO (1980)
9. Janez Pavel II., Sveti Benedikt (1981)
10. Janez Pavel II., Okrožnica o božjem usmiljenju (1981)
11. Janez Pavel II., V ZR Nemčiji (1981)
12. Janez Pavel II., Na daljnem Vzhodu (1981)
13. Janez Pavel II., Okrožnica o človeškem delu (1981)
14. Mednarodno leto prizadetih (1982)
15. Redovniki v Cerkvi (1982)
16. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o družini (1982)
17. Janez Pavel II., Sveto leto odrešenja (1983)
18. Duhovni poklici (1983)
19. Nemški in francoski škofje o miru (1984)
20. Janez Pavel II., V Avstriji (1984)
21. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o odrešenjskem trpljenju (1984)
22. Smernice za vzgojo človeške ljubezni (1984)
23. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o redovništvu (1984)
24. Navodilo o teologiji osvoboditve (1984)
25. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o pokori in spravi (1985)
26. Janez Pavel II., Apostolsko pismo vsem mladim sveta (1985)
27. Janez Pavel II., Okrožnica apostola Slovanov (1985)
28. Dostojanstvo človeka, Bioetika (1985)
29. VI. simpozij evropskih škofov (1986)
30. Škofovska sinoda: 20 let koncila (1986)
31. Navodila o krščanski svobodi in osvoboditvi (1986)
32. Janez Pavel II., Okrožnica o Svetem Duhu (1986)
33. Kristološka vprašanja (1987)
34. Janez Pavel II., Okrožnica o Odrešenikovi Materi (1987)
35. Ekleziološka vprašanja (1987)
36. Navodilo o daru življenja (1987)
37. Janez Pavel II., Okrožnica o skrbi za socialno vprašanje (1988)
38. Tisoč let krščanstva v Rusiji (1988)
39. Veselo oznanilo evangelija in vzgoja v veri (1989)
40. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o dostojanstvu žene (1989)
41. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o krščanskih laikih (1989)
42. Mir v pravičnosti (1989)
43. Škofje ZDA – Papeški svet za past. zdr. delavcev: AIDS (1990)
44. O meditaciji: Študij cerkvenih očetov (1990)
45. Janez Pavel II., Okrožnica Ob stoletnici (1991)
46. Janez Pavel II., Okrožnica Odrešenikovo poslanstvo (1991)
47. MSK: Kateheza odraslih v krščanski skupnosti (1991)

48. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda Dal vam bom pastirjev (1992)
49. Škofovska sinoda o Evropi: Katoličani v Evropi (1992)
50. Papeški svet za družbeno obveščanje: Na pragu novih časov (1992)
51. Mednarodna teološka komisija: Eshatološka vprašanja (1993)
52. Janez Pavel II., Okrožnica Sijaj resnice (1994)
53. Ekumenski pravilnik (1994)
54. Janez Pavel II., Pismo družinam (1994)
55. Carlo Maria Martini, Cerkev in javna glasila (1994)
56. Direktorij za službo in življenje duhovnikov (1994)
57. Bratsko življenje v skupnosti (1994)
58. Janez Pavel II., Apostolsko pismo V zarji tretjega tisočletja (1995)
59. Cerkev in kultura (1995)
60. Janez Pavel II., Okrožnica Evangelij življenja (1995)
61. Komisija Pravičnost in mir pri SŠK. Izjave (1995)
62. Mednarodno leto žensk (1996)
63. Janez Pavel II., Okrožnica Da bi bili eno (1996)
64. Janez Pavel II., Govori v Sloveniji (1996)
65. Janez Pavel II., Posinodalna apost. spodbuda Posvečeno življenje (1996)
66. Papeški svet za družino, Človeška spolnost – resnica in pomen (1996)
67. Janez Pavel II., Govor na 50. generalni skupščini OZN (1996)
68. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Luč z Vzhoda (1996)
69. Papeški odbor za medn. evhar. kongrese: Evharistija in svoboda (1997)
70. Janez Pavel II., Papeški svet za družino, Zakrament sprave (1997)
71. Papeški svet za družino, Priprava na zakon (1997)
72. Papeški svet za družbeno obveščanje, Etika oglaševanja (1997)
73. CEI, Direktorij družinske pastorale za Cerkev v Italiji (1997)
74. Navodilo o sodelovanju laikov pri službi duhovnikov (1998)
75. Splošni pravilnik za katehezo (1998)
76. Novi duhovni poklici za novo Evropo (1998)
77. Spominjamo se: Premišljevanje o holokavstu (1998)
78. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Gospodov dan (1998)
79. Janez Pavel II., Skrivnost učlovečenja (1999)
80. Janez Pavel II., Okrožnica Vera in razum (1999)
81. CEI, Načrtovanje novih cerkva in Preureditev cerkva (1999)
82. Janez Pavel II., Pismo umetnikom (1999)
83. Papeški svet za laike, Dostojanstvo starejših ljudi (1999)
84. Janez Pavel II., Pismo starejšim (1999)
85. Papeški svet za kulturo, Za pastoralo kulture (2000)
86. Kongregacija za duhovščino, Duhovnik za tretje tisočletje (2000)
87. Papeška bilična komisija, Interpretacija Svetega pisma v Cerkvi (2000)
88. Papeški svet za past. zdrav. delavcev, Listina zdravstvenih delavcev (2000)
89. Papeški svet za družbeno obveščanje, Etika v družbenem obveščanju (2000)
90. Izjava socialne komisije francoskih škofov, Rehabilitirati politiko (2001)
91. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Ob začetku novega tisočletja (2001)
92. Kongregacija za nauk vere, Navodilo o molitvi za ozdravljenje (2001)
93. Papeški svet za družino, Zakon, družina in zunajzakonske skupnosti (2001)
94. Kongregacija za bogoslužje, Splošna ureditev rimskega misala (2002)

95. CEI, Kako oznanjati evangelij v svetu, ki se spreminja (2002)
96. Papeški svet za družbeno obveščanje, Cerkev in internet (2002)
97. Papeška komisija za kulturne dobrine, Cerkev in kulturne dobrine (2002)
98. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Rožni venec Device Marije (2002)
99. Kongregacija za duhovščino, Duhovnik, pastir in voditelj župnijskega občestva (2002)
- 100 Kongregacija za ustanove posvečenega življenja, Znova začeti pri Kristusu (2003)
- 101 Janez Pavel II., Okrožnica Cerkev iz evharistije (2003)
- 102 Kongregacija za bogoslužje in za zakramente, Direktorij za ljudske pobožnosti in bogoslužje (2003)
- 103 Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda Cerkev v Evropi (2003)

